

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

ZPRÁVA

**o činnosti státního zastupitelství
za rok 2008**

(textová část)

V Brně dne 21. června 2009

7 NZN 602/2009

Seznam zkratek

- tr. zák. zákon č. 140/1960 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- tr. ř. zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- ZSVM zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
- o. s. ř. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- SŘS zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- ZoSZ zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
- JŘSZ vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
- MSp Ministerstvo spravedlnosti ČR
- NSZ Nejvyšší státní zastupitelství
- NS Nejvyšší soud ČR
- VSZ Vrchní státní zastupitelství
- VS Vrchní soud
- KS Krajský soud
- KSZ Krajské státní zastupitelství
- OSZ Okresní (popřípadě obvodní) státní zastupitelství
- KS Krajský soud
- PMS Probační a mediační služba
- SIS Schengenský informační systém

Úvod

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2008 sestává z části zpracované Nejvyšším státním zastupitelstvím a ze zpráv obou vrchních státních zastupitelství (část textová, o výkonu působnosti).

Zprávy čerpají ze statistických údajů ze zdrojů státního zastupitelství. Člení se opět na část textovou a část grafickou a tabulkovou.

Zprávy obou vrchních státních zastupitelství jsou zahrnuty do zprávy o činnosti nově, byly převzaty bez zásadnějších obsahových i formulačních změn, s výjimkou anonymizace uváděných případů, pokud byly k dokumentaci zjištění použity odkazy na konkrétní trestní věci (což je důsledek zákonné restrikce informací z trestního řízení provedené novelou trestního řádu č. 52/2009 Sb. – viz § 8a až 8c tr. ř., ve znění citované novely). Tím byl poskytnut maximální prostor oběma vrchním státním zástupcům sdělit své poznatky, závěry a navrhovaná opatření pod svou vlastní odpovědností ve zprávě o činnosti, tak, jak je zjišťují z poznatků nižších státních zastupitelství činných v obvodech své působnosti. Protože v jejich činnosti se primárně realizují úkoly státního zastupitelství, spočívá v nich nyní i těžiště informativní části zprávy o činnosti. Úvodní analytická část zprávy o činnosti zpracovaná NSZ byla z těchto důvodů omezena na základní charakteristiku vývoje kriminality na celorepublikové úrovni, s vytčením některých nových jevů a trendů, jež pak podrobněji rozpracovávají obě zprávy VSZ podle svých podmínek. NSZ doplňuje v závěru zprávu stručnými poznatky z výkonu vlastní agendy. Touto metodou zpracování zprávy o činnosti se současně realizuje záměr posílit pravomoc a odpovědnost řídicích článků státního zastupitelství a NSZ očekává, že tato metoda povede k dalšímu zkvalitnění zpráv o činnosti státního zastupitelství předkládaných ministru spravedlnosti a jeho prostřednictvím vládě (§ 12 odst. 8 zákona o státním zastupitelství).

Již na tomto místě je nutné uvést, že dne 15. 10. 2008 se na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně uskutečnila mezinárodní konference Veřejná žaloba v ústavním systému, kterou uspořádala právnická fakulta ve spolupráci s Nejvyšším státním zastupitelstvím. Příspěvky, které byly na konferenci předneseny a následně publikovány v časopisu Státní zastupitelství (č. 11-12/2008), se vztahovaly ke srovnání právních úprav postavení, působnosti a organizace veřejné žaloby v ČR a v zahraničí, aktuální problematice veřejné žaloby v České republice a v neposlední řadě i k historickým souvislostem a budoucímu vývoji veřejné žaloby v ústavním systému. Mezinárodní konference byla pro českou i zahraniční odbornou veřejnost příležitostí k výměně zkušeností a diskusím na aktuální problémy veřejné žaloby.

I. Podmínky pro výkon působnosti státního zastupitelství v roce 2008

V roce 2008 pokračovaly novelizační procesy jak v oblasti trestního práva hmotného, tak i procesního, podmíněné zejména implementací příslušných předpisů Evropské unie a snahou o zpřesnění některých již stávajících trestněprávních institutů.

Trestní zákon byl v roce 2008 novelizován zákony

- č. 122/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, jenž zpříšňuje postih trestných činů úplatkářství a praní

špinavých peněz, zajišťuje mezinárodní závazky ČR v této oblasti (nová skutková podstata trestného činu poškozování finančních zájmů Evropských společenství podle § 129a) a prolamuje mlčenlivost pracovníků správce daně při podávání podnětů ke stíhání trestných činů úplatkářství,

- č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, jenž zavádí nový institut zabezpečovací detence (§ 72a tr. zák.) a v souvislosti s ním novelizuje ustanovení § 25 a § 72 tr. zák.,
- č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, jenž doplňuje ustanovení § 171 o trestném činu maření výkonu úředního rozhodnutí o nový odstavec umožňuje trestní postih jednání pachatele spočívající v maření vykazání ze společného obydlí,
- č. 296/2008 Sb., o zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka a o změně souvisejících zákonů (zákon o lidských tkáních a buňkách), jenž novelizoval ustanovení § 209a tr. zák. o trestném činu nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány.

Trestní řád byl v roce 2008 novelizován zákony

- Nález Ústavního soudu publ. pod č. 90/2008 Sb., jenž zrušil ustanovení § 398 odst. 6 věty první a § 400 odst. 1 tr. ř., s účinností k 31. 12. 2008,
- č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, jenž nově vymezuje působnost vyšších soudních úředníků a konstituuje obdobnou funkci u státního zastupitelství, u něhož dosud funkce vyšších úředníků podílejících se na výkonu kompetencí státních zástupců neexistovala, dále se tímto zákonem nově zavádí funkce asistenta státního zástupce,
- č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů,
- č. 135/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, jenž mění ustanovení § 158e odst. 1 tr. ř. tak, že se rozšiřuje okruh trestných činů, u nichž je útvar Policii České republiky oprávněn v trestním řízení použít agenta, a to o trestné činy související s korupcí (§ 160, 161 a 162 tr. zák.),
- č. 177/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, jenž upřesňuje podmínky pro povolování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dalším zvýrazněním zásady přiměřenosti a zdrženlivosti (§ 88 tr. ř.); nejdůležitější změnou je zavedení institutu následné informace osoby, u které byl nařízen odposlech její účastnické telefonní stanice, že byla odposlouchávána, po jakou dobu, kdo a v jaké trestní věci takový příkaz vydal a kdy byl odposlech ukončen (§ 314l - § 314n tr. ř.),
- č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, jenž řeší problémy s doručováním, ochranou identity agenda, umožňuje likvidaci nebezpečných chemikálií před pravomocným rozhodnutím soudu a upřesňuje právní úpravu hrazení znaleckých posudků,
- č. 301/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů,
- č. 384/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony,

- č. 457/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, jenž se zaměřuje na oblast mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení; zákon umožňuje České republice účinněji spolupracovat s jinými členskými státy EU při odčerpávání majetku získaného trestnou činností pachatelům takové trestné činnosti, zejména u přeshraniční kriminality; dále obsahuje komplexní právní úpravu problematiky vydávání osoby do ciziny pro účely trestního řízení,
- č. 480/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (viz ustanovení § 161 odst. 2, 3 a 4 tr. ř.

Zákon o státním zastupitelství byl v roce 2008 novelizován zákony

- č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, jenž nově vymezuje působnost vyšších soudních úředníků a konstituuje obdobnou funkci u státního zastupitelství, u něhož dosud funkce vyšších úředníků podílejících se na výkonu kompetencí státních zástupců neexistovala, dále se tímto zákonem nově zavádí funkce asistenta státního zástupce,
- č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů,
- č. 314/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Tyto předpisy, kromě změn v zákonných úpravách, přinesly i změny v činnosti státního zastupitelství tím, že:

- byla nově ustavena funkce vyššího úředníka státního zastupitelství a asistenta státního zástupce,
- byla rozšířena netrestní působnost státního zastupitelství o výkon dozoru v zabezpečovací detenci (realizují krajská státní zastupitelství).

Pokud jde o **personální zajištění** výkonu působnosti státního zastupitelství (tab. I/1 a I/2), podle určené systemizace chybělo v celé ČR celkem 33 **státních zástupců**, tj. 2,58%. Překročení systemizovaného stavu státních zástupců (o jednoho státního zástupce) vykazuje jen obvod hlavního města Prahy a (o dva státního zástupce) VSZ Olomouc. Stoprocentní nebo téměř stoprocentní obsazenost mají Jihomoravský kraj (100%), Východočeský kraj (99%), NSZ (98%) a Severomoravský kraj (98%), nejnižší obsazenost je u Jihočeského kraje (92%), Severočeského kraje (93%), kde se zvýšil počet státních zástupců v průběhu roku 2008 o 14 (stále však chybí 10 státních zástupců oproti plánovanému počtu) a Středočeského kraje

(94%). Ostatní kraje i VSZ Praha vykazují početní stavy státních zástupců pohybující se nad 95%. Lze tedy považovat personální situaci i co do počtu státních zástupců v celé soustavě za stabilizovanou.

U **zaměstnanců** státního zastupitelství bylo v rámci celé ČR dosaženo naplnění systemizovaných stavů na úroveň 96,02% (v roce 2007 93%). Stoprocentně nebo téměř stoprocentně byly stavy zaměstnanců naplněny v obvodu hlavního města Prahy a Západočeského kraje. Překročeny byly v kraji Severomoravském (111,98%). Nejnižší stavy oproti systemizovaným stavům vykázal Severočeský kraj (84,7%), VSZ Olomouc (85,7%) a NSZ (88,52%).

V celé soustavě státního zastupitelství chybělo v roce 2008 celkem 57 **právních čekatelů** (tj. 41%). Nejvíce právních čekatelů chybí v Severočeském kraji (17 míst právních čekatelů oproti plánovaným 29 místům) a v obvodu hlavního města Prahy (14 míst právních čekatelů oproti plánovaným 25 místům).

Funkce **asistenta státního zástupce** jsou obsazena u NSZ (13 z plánovaných 14 míst), VSZ Praha (3 místa z plánovaných 10), a KSZ Brno (3 z plánovaných 15, s postupným obsazením se v nejbližší době počítá). Funkce asistenta nebyla v roce 2008 obsazena u KSZ Hradec Králové (3 přidělená místa – předpoklad obsazení v prvním čtvrtletí roku 2009), KSZ České Budějovice, KSZ Ústí nad Labem, MěSZ Praha, VSZ Olomouc (plánována jsou 2 místa), KSZ Ostrava (plánováno je 8 míst). KSZ Praha k této problematice poukazuje na to, že v roce 2008 nebylo možno realizovat původní záměr KSZ Praha obsadit místa asistentů státních zástupců a vyšších úředníků státního zastupitelství, přičemž se s takovým opatřením nepočítá ani v roce 2009 s ohledem na to, že v zájmu vytvoření personálních rezerv pro obsazování míst státních zástupců v následujících letech bylo rozhodnuto pouze o obsazení míst právních čekatelů.

V oblasti ostatního **materiálního zabezpečení** výkonu působnosti (budovy, obměna vozového parku, nedostatečná kapacita budov, aj.) poukazují vedoucí státní zástupci ve svých zprávách v některých případech na potřeby rekonstrukcí stávajících prostor či výstavbu nových, jejich realizace je však závislá na rozpočtových prostředcích Ministerstva spravedlnosti, které je správcem celé soustavy a Nejvyšší státní zastupitelství nemůže ze své pozice řešení těchto problémů ovlivnit. Proto se ani blíže v této zprávě nekomentují. Materiální zabezpečení v hmotné sféře (investice, opravy budov, zařízení, provoz atd.) zajišťují příslušní vedoucí státní zástupci nárokováním vůči MSpr, které je správcem celé soustavy. NSZ nepřísluší do této oblasti zasahovat, samozřejmě mimo zajišťování vlastních provozních potřeb, které lze považovat vcelku za pokryté, ovšem s nutným poukazem na přijaté restriktce veřejných rozpočtů majících dopad i do rozpočtové kapitoly obsluhující prostředky soustavy státního zastupitelství.

II. Poznatky k výkonu působnosti státního zastupitelství v roce 2008

1. Základní trendy vývoje kriminality

V roce 2008 (viz tab. II/1a) došlo k mírnému poklesu počtu stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení (celkem 110 411, pokles o 3436 osob, tj. -3%), prakticky ve stejném poměru poklesl i počet osob obžalovaných a osob, na něž byl podán

návrh na potrestání (celkem 98 446, pokles o 2800 osob, což je -2.8%), celková obžalobnost však nepatrně vzrostla (na 89,16%, což je +0,23%). Počet věcí vyřízených jinými způsoby v přípravném řízení se nepatrně snížil (proporcionálně k nárůstu obžalobnosti, celkem 11 964 osob) a s přihlédnutím k počtu odklonů (viz níže) se tak udržuje na velmi přijatelné úrovni (10,84% při poklesu o 639 osob, což činí pokles 0,05%).

Tyto údaje hovoří pro závěr, že kriminalita dlouhodobě stagnuje a dosáhla prakticky svého maxima, nedojde-li k drastickým změnám trestněprávní politiky, ať už v podobě zásadních změn v kriminalizaci jednání (formou rozšíření skutkových podstat trestných činů a snížení práhu trestnosti při vymezení dolních hranic společenské škodlivosti, např. výrazným snížením hranice škod, což se ale nepředpokládá; k možnému vlivu nového trestního zákoníku viz níže), anebo závažným krizovým jevům ve společnosti, které by se odrazily v plošném nárůstu soudně trestných činů.

Tento závěr se opírá o dlouhodobě sledované statistické údaje, neboť v dlouhodobé časové řadě od r. 1995 představuje údaj o počtu osob přesahující 110 tisíc osob maximální počty osob, vůči nimž bylo konáno trestní řízení. Táž úroveň, jež je konstatována v roce 2008 (tj. přes 110 tis. osob celkově stíhaných, včetně zkráceného přípravného řízení), byla zaznamenána v letech 2001 až 2003. V letech 2004 a 2005 došlo k poklesu na úroveň zhruba 108 tis. osob, rok 2007 s počty blízcími se 114 tis. osobám byl výjimečný, takže z toho lze potvrdit závěry konstatované již v posledních zprávách o činnosti, že – alespoň podle dosavadního vývoje – trestná činnost, co do počtu osob stíhaných pro trestné činy a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, v zásadě stagnuje, a právě tyto počty osob řešených v trestním řízení představují (co do četnosti) maximum kriminality. Což tak docela neplatí ani o struktuře kriminality, ani o vývoji podle forem trestního řízení (viz dále a zejm. zprávy obou VSZ).

Pro úplnost se dodává, že uvedené závěry platí podmíněně, a to ze dvou hlavních důvodů. Za prvé: budoucí vývoj kriminality může ovlivnit nový trestní zákoník (účinnost od 1. ledna 2010). Jeho vliv, jako nové hmotněprávní úpravy, zejména co do vymezení jednotlivých skutkových podstat trestných činů, se může na vývoji kriminality projevit. Nová úprava by neměla přinést skokový nárůst kriminality (cílem rekodifikace trestního práva hmotného nebyla primárně kriminalizace nových, dosud trestně nestíhaných jevů, byť jedním z jejich hlavních účelů bylo zpřísnění trestní represe u nejzávažnějších forem kriminality; okruh skutkových podstat se ale o nové, dosud neexistující trestné činy doplňuje jen v zanedbatelném rozsahu), může se však projevit určitá odchylka aplikační praxe při hledání aktuálního výkladu této úpravy. Za druhé, kromě hmotněprávní úpravy může jisté navýšení počtu řešených případů přinést (aspoň zpočátku) i samotná změna koncepce – opuštění tzv. materiálního pojetí v podobě vypuštění tzv. společenské nebezpečnosti jako jednoho z definičních znaků trestného činu (§ 3 odst. 1 a zejm. odst. 4 platného trestního zákona), a nahrazení stávající definice trestného činu formálním pojetím, s výslovně zakotvenou subsidiaritou trestní represe a individuální společenskou škodlivostí konkrétního jednání pachatele (§ 12 trestního zákoníku). Tato změna může – do ustálení praxe – vyvolat zvýšený nápad trestné činnosti v důsledku odlišného přístupu k uplatňování těchto nových institutů, zejména ve vztahu k meritornímu rozhodování v přípravném řízení trestním. Konkrétně jde o to, zda orgány přípravného řízení budou umět správně aplikovat uvedené instituty na případy bagatelní kriminality, jinak řečeno, zda budou takové věci odkládat podle § 159a odst. 1 tr. ř., aniž by docházelo k zahájení trestního řízení, popřípadě trestního stíhání či zkráceného přípravného řízení, nebo budou volit spíše cestu depenalizace s využitím zásady oportunitity [§ 159a odst. 4 a 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.].

Dosavadní dlouhodobé výsledky však umožňují vyslovit přesvědčení, že z hlediska materiálních podmínek existujících ve společnosti a dosavadní profilace tohoto jevu není důvod předpokládat skokový nárůst kriminality v důsledku masivnějšího nárůstu trestné činnosti v její reálné podobě, a to ani po zavedení nového trestního zákoníku, ani v jeho důsledku. Trestní zákoník, jak bylo řečeno, sám o sobě nikterak výrazně nerozšiřuje počet skutkových podstat trestných činů, ani jejich pojmové znaky. Výjimkou je reálně očekávaný nárůst trestné činnosti v důsledku snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 na 14 let, což ovšem s ohledem na celkový podíl nezletilců na statisticky vykazované kriminalitě (v řádu tisíců, konkrétně v roce 2008 to bylo 3122 osob, z čehož v kategorii dětí mezi 14 a 15 věku jich bylo řešeno celkem 1162) nemůže zásadně ovlivnit celkový vývoj kriminality v ČR. Nicméně významnější dopad této skutečnosti na četnost trestné činnosti zaznamenávané v některých regionech nelze zcela vyloučit. Do jaké míry se tyto předpoklady potvrdí, prokáže však až budoucnost.

K oběma formám trestního řízení lze opět (podobně jako vloni) konstatovat, že zatímco počet stíhaných osob ve vyšetřování klesá, počet osob, proti nimž je vedeno zkrácené přípravné řízení stoupá (podle statistiky nepřetržitě, byť nikoli lineárně, od jeho zavedení do trestního řádu).

U vyšetřování (tab. II/1b) byl zaznamenán pokles stíhaných osob na 73 725 (pokles o 4864, tj. -6,2%), stejně jako počet osob, na něž byla podána obžaloba (celkem 63 079, pokles o 4122 osob, tj. -6,1%). Poklesl i počet osob, proti nimž bylo trestní stíhání zastaveno (celkem 9 964, pokles o 492 osob, tj. -4,7%), přičemž podíl zastavení trestního stíhání na celkovém počtu stíhaných osob zůstává téměř na úrovni roku 2007 (13,52% proti 13,30% v r. 2007). I u postoupených věcí (podle počtu osob) došlo k poklesu (celkem 329 osob, pokles o 46 osob, tj. ale vzhledem k relativně nízkému absolutnímu počtu případů pokles -30,7%), přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob je zanedbatelný (0,45%). Totéž lze říci o počtu osob, vůči nimž bylo trestní stíhání přerušeno, kde došlo též k poklesu (celkem 353 osob, pokles o 104 osob, tj. -22,8%), i jejich podíl na celkovém počtu stíhaných osob je zanedbatelný (0,48%).

Naproti tomu počet osob, vůči nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení (tab. II/1c) stoupl (celkem 36 686, nárůst o 1426, tj. +4%), počet osob, na něž byl podán návrh na potrestání rovněž vzrostl (celkem 35 367, nárůst o 1322, tj. +3,9%). Podíl podaných návrhů na potrestání je trvale velmi vysoký, nikdy neklesl pod 95% (v r. 2008 činil 96,4%). Jak tato výslednost, tak i rychlost a neformálnost řízení je předností zkráceného přípravného řízení. Proto je pozitivní, že dochází k přesunu věcí z rigoróznější formy vyšetřování do méně formálního zkráceného přípravného řízení, nicméně nelze opomenout, že výrazně se na tomto posunu podílí i hmotné trestní právo – zavedení skutkové podstaty řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění podle § 180d tr. zák. znamenalo samo o sobě výrazný nárůst počtu věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení. Ostatně v r. 2008 bylo pro tento trestný čin řešeno ve zkráceném přípravném řízení 13716 osob, což představuje 37,4% podíl na všech osobách, vůči nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, návrh na potrestání byl podán na 13140 osob, tj. 37,2% ze všech osob, na něž byl podán návrh na potrestání v roce 2008¹. V novém trestním zákoníku již tato skutková podstata obsažena není, lze proto předpokládat, že se to odrazí jak na celkovém počtu stíhaných (resp. řešených) osob, tak i na poklesu počtu (a zřejmě i podílu) osob řešených ve zkráceném přípravném řízení.

¹ Údaje k trestnému činu podle § 180d tr. zák. čerpány ze Statistické ročenky kriminality za r. 2008, zdroj – webové stránky Ministerstva spravedlnosti.

Výsledky roku 2008 mohla patrně ovlivnit legislativní změna počátku konání zkráceného přípravného řízení, které je nyní více navázáno na existenci informací dovolujících sdělit podezření pachateli, než na okamžik samotného zjištění trestného činu². To se však s novou úpravou, jež nabyla účinnosti od 1. ledna 2009, již nemění, takže se tu nedají z tohoto důvodu změny v četnosti té či oné formy trestního řízení očekávat. Z jiných způsobů vyřízení ve zkráceném přípravném řízení stojí za zmínku odložení věci (celkem 1318 osob, tj. podíl 3,59% na všech věcech), u něhož došlo k mírnému zvýšení (o 103 osob, což představuje +8,5%), které je ale z podstatné části ovlivněno podmíněným odložením podání návrhu na potrestání jako jednou z forem odklonu ve zkráceném přípravném řízení.

Vliv bipartice (rozdělení trestných činů na přečiny a zločiny v novém trestním zákoníku) by se příliš v tomto směru projevit neměl, protože podmínky pro použití institutu zkráceného přípravného řízení se v zásadě nezměnily.

Pokud jde o odklony (tab. II/1b, II/1c, III/8), ve vyšetřování bylo narovnáním opět vyřízeno zanedbatelné množství případů (135 osob, tj. jen 0,18% z celkového počtu stíhaných) a byť šlo o nárůst proti předchozímu roku téměř o tři čtvrtiny (o 57 osob, tj. +73,1%), tento institut prakticky nic nepřináší ani trestnímu řízení, ani pachatelům trestných činů. Trvale se konstatuje, že je to zejména vliv nevhodné právní úpravy, která se jednak z podstatné části překrývá s podmínkami pro podmíněné zastavení trestního stíhání (jež je z hlediska realizace daleko jednodušší), jednak obsahuje ne zcela optimální úpravu povinného skládání finančních prostředků na veřejně prospěšné účely. U podmíněného zastavení trestního stíhání se projevil pokles (celkem 6764 osob, pokles o 422 osob, tj. -5,9%), celkově tak představuje 9,17% podíl na počtu osob stíhaných (v r. 2007 to bylo téměř totéž - 9,14%). U podmíněného odložení podání návrhu na potrestání (obdobná forma odklonu ve zkráceném přípravném řízení) došlo k nárůstu (celkem 1244 osob, nárůst o 120 osob, tj. +11,1%) a podíl se tak na celkovém počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení 3,39%. Narovnání bylo ve zkráceném přípravném řízení využito jen u jediného pachatele, takže jde opět o procentuálně neměřitelnou hodnotu. Pro tento institut platí v plné míře to, co bylo uvedeno u narovnání ve stadiu vyšetřování. Odklony celkem byly v roce 2008 využity, pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, u 8008 osob (v r. 2007 u 8306 osob), což představuje na celkovém počtu osob trestně stíhaných (včetně zkráceného přípravného řízení) 7,3% podíl vyřízení (mimořádně, takto zaokrouhlo je to stejný výsledek jako v r. 2007, liší se jen v setinách procenta). Pokud jde o narovnání, bylo jej využito celkem u 136 osob, což ve stejném ukazateli představuje podíl 0,12% u tohoto způsobu vyřízení (v r. 2007 to bylo 0,07%).

Pokud jde o trestnou činnost mladistvých (tab. II/4a až II/4f), došlo k nepatrnému poklesu počtu stíhaných a řešených ve zkráceném přípravném řízení celkem (celkem 5 847 osob, pokles o 238, tj. -3,9%), stejně jako u počtu obžalovaných mladistvých, včetně těch, na něž byl podán návrh na potrestání (celkem 4339, pokles o 169 mladistvých, tj. -3,7%). Procento obžalobnosti trvale dosahuje téměř 75% (74,2%, v r. 2007 to bylo 74,1%). Podíl mladistvých na celkovém počtu stíhaných pachatelů v tomto ukazateli činil 5,30% a prakticky se rovněž nemění (v r. 2007 5,34%). Na počtu obžalovaných osob tento podíl činí 4,4%. Charakter jimi páchané trestné činnosti (podle počtu podaných obžalob, nikoli stíhaných osob) se rovněž

---

² Jde o změnu v § 179b odst. 4 tr. ř. Podle původní úpravy muselo být zkrácené přípravné řízení skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k trestnímu stíhání, podle nové úpravy musí být skončeno nejpozději do dvou týdnů ode dne sdělení podezření.

nijak výrazně nemění: počet vražd (§ 219 tr. zák.) mírně stoupl (ze 6 na 9), a ač jde bezesporu o nejzávažnější trestnou činnost, meziroční výkyvy se dějí v řádu jednotek případů. Mladiství se podílejí na tomto trestném činu více než 5%. Počet loupeží (§ 234 tr. zák.) se prakticky nezměnil (celkem 445 osob, tj. nárůst o 1 případ) a mladiství mají pětinaový podíl na této kriminalitě (20,52%). Počet trestných činů znásilnění (§ 241 tr. zák.) poklesl o 5 (celkem 23 osob), jde o téměř 8% podíl na celkovém počtu obžalovaných pachatelů pro tento trestný čin (konkrétně 7,69%). Ze sledovaných trestných činů převažuje majetková trestná činnost, nejvíce krádeže (§ 247), u nichž také došlo k mírnému poklesu (celkem 1863, pokles o 52 mladistvých, tj. -2,7%), na celkovém počtu obžalovaných pachatelů pro tento trestný čin se mladiství podílejí téměř stejně jako v roce 2007 (12,33% proti loňským 12,41%). Do tohoto počtu není zahrnut počet návrhů na potrestání podaných ve zkráceném přípravném řízení, jichž bylo pro trestný čin krádeže podáno ještě dalších 77. Za pozitivní je nutno označit využívání institutu odstoupení od trestního stíhání u mladistvého za současného zastavení trestního stíhání (celkem 143 případů, tj. jen o 3 méně než v r. 2007).

V kategorii nedospělců (dětí do 15 let věku, pro nedostatek věku trestně neodpovědných) bylo vykázáno podle statistických údajů 3122, což je nepodstatný nárůst (o 81 osob, tj. +2,7% – viz tab. II/4a).

Statistické údaje o trestné činnosti cizinců (tab. II/6) vypovídají, že tradičně nejvíce se na trestné činnosti podílejí občané Slovenska (2 794 osob), na druhém místě jsou pak Ukrajinci (1341 osob) a Vietnamci (741 osob). Situace se proti roku 2007 tedy nijak nezměnila.

U trestné činnosti příslušníků Policie ČR, BIS a ÚZSI, o níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce (tab. II/8a, II/8b, II/8d) se projevuje spíše klesající trend.

Ve struktuře kriminality (tab. II/4f, II/5, II/7, II/8d, II/9 a II/10) co do dlouhodobě sledovaných forem (podle právních kvalifikací) dochází k některým, spíše však jen dílčím změnám, popřípadě výkyvům co do četnosti výskytu trestných činů v meziročním srovnání. Z hlediska dlouhodobého, jak bylo řečeno, kriminalita v zásadě stagnuje, což lze vesměs dokladovat (s výjimkou některých nových jevů, jako je např. obchodování s lidmi a drogová trestná činnost) i na vývoji počtu stíhaných, popřípadě obžalovaných osob u jednotlivých právních kvalifikací trestných činů.

Např. u nejzávažnějšího trestného činu vraždy podle § 219 tr. zák. od roku 1989 rostly s určitými výkyvy počty stíhaných ze 115 osob, po dobu deseti let do r. 1999, kdy kulminoval tento počet na 280 osobách. Od té doby se projevuje (opět s výkyvy) spíše klesající tendence, přičemž rok 2008 s počtem 177 stíhaných osob představuje v celém dvacetiletém období pátý vůbec nejpříznivější (tj. nejnižší) výsledek.

Některé formy ustupují a některé nové se naopak objevují, či dostávají do popředí. Ty jsou dostatečně podrobně popsány ve zprávách obou vrchních státních zastupitelství, zde se podává jen stručná (souhrnná) rekapitulace:

- v oblasti závažné hospodářské a finanční kriminality ustupují dříve typické bankovní podvody (souvisely s obdobím privatizace a přechodu na tržní ekonomiku v devadesátých letech minulého století), naopak převažují trestné činy namířené proti ekonomickým zájmům EU (jde o logický důsledek centralizace ekonomik členských států zejména v oblasti celní a daňové),
- u drogové trestné činnosti se množí případy ilegálních pěstíren drog, zejm. konopí; charakteristické je, že tuto trestnou činnost páchají především vietnamští státní příslušníci,

zčásti zřejmě v důsledku tlaku na ochranu práv duševního vlastnictví (tzn., jedním z důvodů je přelívání kriminality z oblasti porušování duševního vlastnictví, tj. namísto kopírování značkového textilního zboží a obuvi a kopírování hudebních děl a videonahrávek a filmů na CD a DVD nosičích); pěstírny produkují konopí téměř po průmyslovém způsobu – s velmi dobrým technickým vybavením zajišťujícím rostlinám ideální vegetační podmínky; pachatelé využívají různé objekty (pronajaté rodinné domy i neobsazené nemovitosti) na území republiky; lze tu již hovořit o specializaci na produkci konopí pro drogovou scénu, zejména určenou k vývozu do zahraničí,

- úvěrové podvody přetrvávají, jsou charakteristické zejména pro oblast malospotřebitelů a nákupy zboží (zejména v období nákupních horeček, typicky např. před Vánoci), přičemž současná ekonomická krize může situaci ještě zhoršit,
- pojišťovací podvody páchají někdy celé organizované skupiny za součinnosti policistů, kteří pomáhají fingovat dopravní nehody; neúčinná jsou opatření pojišťoven, které nejsou s to této kriminalitě účinně bránit (patrně dodnes nemají vypracován ani žádný reálný plán a odpovídající bezpečnostní politiku a spoléhají se na následné odhalování těchto jevů orgány činnými v trestním řízení),
- nově se objevilo zneužívání prostředků nemocenského pojištění pomocí k tomu účelu založených fiktivních firem a následně uzavřených fiktivních pracovních smluv (zpravidla s příbuznými či známými pachatelů), po přihlášení těchto „zaměstnanců“ na správách sociálního zabezpečení a na základě nepravdivých potvrzení o pracovní neschopnosti bylo na nemocenských dávkách vyplaceno neoprávněně cca 12 a půl milionu Kč,
- vyskytla se nová forma trestné činnosti související s falšováním směnek – pachatelé formou falešné směnky, řízení o směnečném platebním rozkazu a exekučního řízení připraví společnost (tzv. spící společnost, která vlastní zajímavé nemovitosti, nemá ošetřeno doručování a přebírání pošty) o její nemovitosti; i za předpokladu, že by bylo vedeno trestní řízení, dochází k nevratným škodám, protože řízení o směnečném šekovém rozkazu probíhá nezávisle na trestním řízení podle občanského soudního řádu a po náhradním doručení, jímž směnečný šekový rozkaz nabude právní moci, následuje exekuční řízení, na jehož konci je prodej nemovitosti a finanční prostředky převedeny neznámo kam,
- místně jsou zaznamenávány problémy s osobami bez stálého bydliště a zdroje zaměstnání, které narušují v místě výrazně veřejný pořádek a dopouštějí se trestné činnosti,

Např. pražské Hlavní nádraží se stalo centrem bezdomovců a migrujících cizinců a od podzimu roku 2008 byl zaznamenán častější výskyt „odcizování kabelek“, které pachatelé ženám „strhnou“ z ramene, což je podle intenzity útoku a obranné reakce poškozené kvalifikováno buď jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. d) tr. zák., nebo jako trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák.; nutno doplnit, že tato forma okrádání poškozených, zejména žen a starších osob, byla zaznamenána i jinde, zejména v některých dalších regionech Středočeského kraje, přičemž pachatelé jsou často (aspoň podle údajů poškozených, když se pachatele nepodaří zjistit) i mladistvé osoby nebo nezletilci a zarážející je mnohdy i brutalita útoku vůči bezbranným, nemocným či starším osobám.

- obě VSZ upozorňují na výskyt trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a trestního zákona, jednak v podobě obchodování s lidmi v souvislosti se sexuálním obtěžováním nebo zneužíváním a v té souvislosti i s prostitutí, spočívající ve sjednávání dívek na práci do ciziny nebo cizinek do ČR, a jednak v souvislosti s nucenými pracemi nebo s jiným formami vykořisťování; tato trestná činnost se velmi těžko objasňuje, protože poškození a

svědci mají strach, poněvadž trestná činnost je zpravidla organizovaná a podílí se na ní větší množství osob, navíc poškození zpravidla neznají právní předpisy a nevědí, na koho se obrátit o pomoc, namnoze neznají ani jazyk, nemají zde žádné zázemí a jsou prakticky odkázáni na „pomoc“ zprostředkovatelských agentur, které je k práci najímají či dokonce jejich (často ilegální) migraci (pod záminkou zajištění výděлку, pracovní příležitosti) organizují,

- zmiňují se též významné dosud neukončené případy s výrazným celospolečenským dopadem či odezvou (viz zprávu VSZ Praha - propad půdy v parku Stromovka při budování tunelu Blanka městského silničního okruhu, ke kterému došlo dne 20. 5. 2008, požár levého křídla Průmyslového paláce a rozsáhlý požár vietnamské tržnice SAPA v Praze 4 ze dne 6. 11. 2008).

Hovoří-li se v souvislosti s kriminalitou o prevenci, nutno zmínit nový způsob boje proti sportovnímu násilí, zkušebně zavedený při vrcholovém sportovním utkání, tj. příprava na konání zkráceného přípravného řízení přímo na sportovním stadionu, kde k tomu byly vytvořeny všechny podmínky (včetně možnosti řešit i správní delikty na místě). Zkušenost je – byť jde zatím o ojedinělý případ – jednoznačně pozitivní a prokázala schopnost dobré součinnosti mezi zainteresovanými institucemi (viz zpráva VSZ Praha).

2. Trestně-procesní oblast

Z hlediska procesního, tedy konání přípravného řízení trestního, buď ke změně nedošlo, případně jsou konstatována spíše pozitivní zjištění.

Pokud jde o délku přípravného řízení, k výrazným změnám ani v jedné ze sledovaných kategorií (tab. III/2a až III/2c) nedošlo. Délka přípravného řízení u policejního orgánu (tab. III/2a) v relativním vyjádření proti předchozímu roku vykazuje změny v řádu 1%, které není třeba blíže komentovat. Délka řízení celkem (tab. III/2c) zůstává rovněž prakticky na úrovni roku 2007, zmínit lze zlepšení ukazatele v délce řízení mezi 1 až 2 týdny, kde došlo ke zlepšení o 1,26% (v absolutním vyjádření stoupl počet věcí vyřízených v této lhůtě o 706); při nepatrném zlepšení i v nejkratší sledované periodě do 1 týdne (+ 2 věci, procentuálně 11,45% proti 11,11% v r. 2007) je to sice nepatrný posun, nicméně posun k lepšímu. Podstatné je, že v tomto ukazateli se projevuje trvalý pozitivní posun za celé sledované období (od r. 1995). Délka řízení u státního zástupce se v kategorii věcí vyřizovaných do 1 týdne mírně zlepšila (o 1,85%), byť v absolutním počtu věcí jde proti roku 2007 o mírný pokles (o 142 věcí); to je ale dáno nižším nápadem. Pozitivní je opět trvalý trend, kdy se počty takto vyřízených věcí lineárně zvyšují za celé sledované období a v roce 2008 bylo zatím dosaženo nejlepšího výsledku. Stejně tak pozitivní je, že u věcí vyřizovaných v periodě 6 až 12 měsíců došlo k poklesu rovněž na nejnižší úroveň za celé sledované období (na 38 věcí, což činí 0,03%), přičemž v období 1 až 2 let byly zaznamenány jen 2 věci (procentuálně neměřitelná hodnota), v období nad 2 roky jen 1 věc³.

---

³ Byla zaznamenána v Západočeském kraji. Ze statistiky nelze zjistit, zda jde o reálnou hodnotu (což by mohlo být např. zapříčiněno délkou řízení ve věci, v níž je vyžadována právní pomoc z ciziny), anebo jen o statistickou chybu podobně, jako tomu bylo v r. 2007, kdy se ukázaly problémy se statistickým zpracováním některých věcí při nestandardních postupech vyřizování – např. při obžिवnutí věci.

Vazební řízení (tab. III/3a až III/3c) nevykazuje žádné zásadní problémy ani změny proti předchozímu roku. Ačkoli se počet osob ve vazbě u OSZ ke konci sledovaného období (tj. k 31.12.2008) mírně zvýšil proti předchozímu roku (na 679, tj. o 52 osob), poněkud se zrychlilo vazební řízení v ukazateli do 2 měsíců (na 62,9% proti 61,3% v r. 2007). U nevyřízených vazeb u KSZ/VSZ nedošlo prakticky k žádné významné změně (nárůst o 3 osoby, mírně stoupl počet věcí ve lhůtách 2 až 4 a 4 až 8 měsíců, což s ohledem na charakter věcí nelze považovat za výrazně negativní signál). Největší podíl na nevyřízených vazbách na konci sledovaného období byl zjištěn u Západočeského kraje (21,21%), nejnižší u Severomoravského kraje (6,19%). Velmi dobrá úroveň je u vazeb v ukazateli podle způsobu vyřízení – obžalobou bylo vyřízeno 97,7% vazebně stíhaných osob (3750 z celkového počtu 3839 vazebně stíhaných a vyřízených). Zastaveno trestní stíhání bylo jen proti 78 vazebně stíhaným osobám (tj. 2,03%, což je nejnižší počet od r. 2002), k postoupení věci došlo jen u 2 vazebně stíhaných osob. Délka vazebního řízení ve vyřízených vazebních věcech je rovněž na velmi dobré úrovni a prakticky se proti roku 2007 nezměnila (rozdíl činí do 1% v jednotlivých kategoriích). Do 2 měsíců byla vyřízena téměř 1/3 věcí (32,7%), ve lhůtě 2 až 4 měsíců téměř polovina (45,5%).

Pravomocně vráceno soudem k došetření (tab. III/7a, III/7b) bylo opět minimum věcí – celkem 134, což představuje v poměru k počtu obžalovaných osob 0,21%, ještě výrazně lepší výsledek byl dosažen (tradičně) u počtu věcí, v nichž soud pravomocně odmítl návrh na potrestání – těch bylo 12, což představuje v poměru k celkovému počtu podaných návrhů na potrestání jen 0,03%.

Počet osob pravomocně zproštěných soudem u OSZ [bez rozhodnutí podle § 226 písm. e) tr. ř.; viz tab. III/9a, III/9b)] sice v relativním vyjádření proti roku 2007 nepatrně vzrostl (z 5% na 5,21%), v absolutním vyjádření však došlo k poklesu o 57 osob (na 3287 celkem). U KSZ/VSZ se v absolutním počtu projevil naopak nárůst (+12 osob), v relativním vyjádření však došlo k nepatrnému poklesu (-1,02% na 15,18%).

Z hlediska těchto zjištění a toho, co konstatují obě zprávy VSZ, lze stručně shrnout, že

- řízení se mírně zrychlilo (zejm. u státního zástupce),
- počty osob ve vazbě (počty vazebního řízení) klesají,
- délka řízení u státního zástupce je minimalizována, a pohybuje se převážně v řádech dnů, resp. týdnů,
- obžalobnost je stále na velmi dobré úrovni,
- jiné způsoby vyřízení věci v přípravném řízení trestním (s výjimkou odklonů, viz dále) jsou spíše výjimkou,
- počet i podíl zprošťujících rozsudků (podle počtu pravomocných rozhodnutí soudů) stagnuje a je na velmi přijatelné úrovni,
- počet vrácených věcí soudem státnímu zástupci k došetření (odmítnutých návrhů na potrestání) je rovněž minimální a rovněž fakticky stagnuje,
- dohledová činnost vyšších státních zastupitelství nad nejbližší nižšími je stabilizována, vyprofilovala se a je zvládána tak, aby přinášela reálné výsledky z hlediska konkrétního posuzování postupu v dané věci; jinak řečeno, nejde po formalitách, ale po věcné stránce

činnosti dozorového státního zástupce a přispívá tak k efektivnějšímu výkonu vlastního dozoru.

Problémy, které přetrvávají, lze stručně shrnout takto:

- Řada státních zastupitelství poukazuje na přetrvávající problémy u policie (zejména neobsazenost, personální odlivy a nedostatek zkušených policistů), což se negativně promítá na trestním řízení a ztěžuje i práci dozorových státních zástupců.
- Míra využívání odklonů není u státních zastupitelství stejná, jejich podíl je relativně stále nízký a podle názoru Nejvyššího státního zastupitelství neodpovídá možnostem; za účelem podrobné analýzy se zpracovává zvláštní zpráva o využívání odklonů, jíž nyní NSZ doplňuje o informace zjišťované u vybraných státních zastupitelství přímo na místě, s cílem odhalit důvody konstatovaných rozdílů.
- Trvale prakticky nevyužívanou formou odklonu je narovnání. Jeho výjimečný výskyt je konstatován každoročně, spolu s kritikou právní úpravy tohoto institutu, která je zřejmě hlavním viníkem tohoto jevu (viz úvodní část). Očekáváme, že potřebnou změnu přinese (nejpozději) připravovaná rekonstrukce trestního řádu, jinak bude tento stav konstatován i v budoucnu.
- Problémy někdy vznikají v oblasti mezinárodní justiční spolupráce. Bylo na ně poukázáno již v loňské zprávě o činnosti, přetrvávají, navíc přistupuje i množství těchto úkonů (jejich četnost a někdy i složitost a zejména časová náročnost – na rychlost vyřízení, zvláště u neodkladných úkonů) vzrůstá. Považujeme za nutné se vážně začít zabývat mechanismy provádění právní pomoci u úkonů, jež jsou u nás (a dnes již jen zcela výjimečně jinde v Evropě) podrobeny režimu zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o změně některých zákonů. Formální určování stupně utajení u těchto úkonů velmi komplikují, někdy zcela znemožní reálný výkon právní pomoci, samozřejmě nejen ke škodě trestního řízení (našeho či vedeného v cizí jurisdikci), ale hlavně ke škodě bezpečnosti Evropského společenství jako celku.
- Dosud není zcela sjednocena aplikační praxe soudů při hodnocení podmínek pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření z důvodů závažných procesních vad – v případech, kdy soudy nalézají tento nedostatek v neúplnosti či nesprávnosti popisu skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání jako základního úkonu, od něhož se pak odvíjí relevantní (stručně a zjednodušeně řečeno spravedlivý) trestní proces. Výkladové problémy odrážející se i v rozhodnutí některých odvolacích instancí, si vyžadují zavedení mimořádného opravného prostředku (nejlépe v rozhodovací pravomoci přímo Nejvyššího soudu), jenž by v rychlém, neformálním a konečném opravném řízení vyjasnil tuto základní otázku, od níž se pak posuzuje legalita celého trestního procesu, lhotejně, na jakém stupni a ve které fázi trestního řízení nakonec pravomocně skončil.
- Stálým problémem je efektivita výkonu dozoru státních zástupců (a zejména prováděných prověrek) v případech trestního řízení zahájeného sepsáním záznamu podle § 158 odst. 3 věty první tr. ř. Nejen ohledně četnosti těchto záznamů (a tedy i počtu napadajících věcí na státní zastupitelství, zejména na základním stupni), ale i z hlediska kvality informací, které jsou zjišťovány – převažují tzv. neznámí pachatelé, v řadě případů se nedaří osoby potencionálně podezřelé ze spáchání prověřovaného činu dostihnout, policie se snaží statisticky počty těchto věcí jako věcí „v běhu“ snižovat odkládáním, či ukládáním,

mnohdy za přispění (s tolerancí postupu) dozorovým státním zástupcem, což problém řeší jen navenek. Jedním z reálných opatření by zřejmě byla možnost dostihnout podezřelou osobu na základě příkazu k zatčení. Tento postup, který současná úprava neumožňuje (zatknout lze jedině obviněného, nejde-li o mezinárodní zatykač) snad rovněž přinese (nejpozději) nový trestní řád.

- Těsněji bude nutno propojit netrestní a trestní specializace (úseky) z hlediska vzájemné výměny informací a jejich efektivní využívání v obou agendách.

3. Netrestní působnost

V oblasti výkonu netrestní působnosti (tab. V/2a, V/2b a tab. V/4a až V/4c) pokračoval příznivý trend vývoje v počtu zásahů státního zastupitelství ve většin agend. Soustředěná pozornost na součinnost trestního a netrestního úseku vedla k lepšímu propojení obou úseků a širší výměně informací, využitelných oběma specializacemi. Tento trend je zapotřebí udržet a zaměřit se následně více na hodnocení kvality (účinnosti) zásahů na tomto úseku než kvantitativně (počtu vstupů a návrhů).

Důležitou agendou je výkon dozoru v detencích, k němuž přistoupila nově i agenda dozoru ve výkonu zabezpečovací detence, která sehraje svou významnou roli zejména v budoucnu (počet umístěných osob je zatím minimální).

Podrobně je výkon netrestní působnosti hodnocen v části této zprávy pojednávající o agendě netrestní na NSZ i v obou zprávách VSZ a lze proto na tyto informace odkázat.

III. Poznatky z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství (vlastní agenda)

Trestní řízení

Odbor trestního řízení pokračoval v r. 2008 ve výkonu metodické pomoci nižším stupňům státního zastupitelství, sledoval závažné trestní věci a v odůvodněných případech podle rozhodnutí nejvyšší státní zástupkyně připravoval podklady pro nařízení kontroly skončené věci podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství (realizováno ve 14 věcech), rovněž vykonával dohled ve věcech vyřizovaných vrchními státními zastupitelstvími (resp. dohled na jejich dohledovou činnost) a zejména věnoval pozornost rozhodnutím o zastavení trestního stíhání a postoupení věci v souladu se specifickým přezkumným oprávněním vyplývajícím z § 173a a 174a tr. ř.

Počty zrušených rozhodnutí státních zástupců v řízení podle § 174a tr. ř. (tab. VI/1a a VI/1b) zůstávají prakticky stabilizované. Nejvíce zrušených rozhodnutí bylo zaznamenáno v obvodu KSZ Ústí nad Labem a KSZ Brno, žádné rozhodnutí nebylo naopak zrušeno VSZ Olomouc. Z důvodů, které vedly ke zrušení rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci jednoznačně převažuje kumulace důvodů uvedených v § 2 odst. 5 a odst. 6 tr. ř., tzn. nedostatečná skutková zjištění spolu s hodnocením důkazů v rozporu se zásadami formální logiky (plných 45%). V souvislosti s touto agendou konstatuje odbor trestního řízení poměrně časté případy nesprávného stanovení data právní moci rozhodnutí (což ale není důvodem pro zrušení takového rozhodnutí).

Přezkumná agenda

Hlavní agendou odboru přezkumného řízení NSZ je přezkum, podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona a účast v řízení o dovolání u Nejvyššího soudu (tab. IV/3a až IV/3f, IV/4 až IV/6). V roce 2008 poprvé od účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. byl zaznamenán mírný pokles nápadu opravných prostředků. Počet věcí, v nichž je prováděno přezkumné řízení je vedle počtu podnětů fyzických a právnických osob, odvislý i od vlastní iniciativy státního zastupitelství k přezkumu, přičemž právě úroveň aktivit státního zastupitelství na tomto úseku ovlivňuje v pozitivním či negativním smyslu počty přezkoumávaných věcí v jednotlivých letech.

Dvojkolejnost v systému mimořádných opravných prostředků nadále přetrvává, neboť nedostatky skutkového stavu lze (kromě výjimek tzv. extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením skutku) nadále vytýkat jen cestou stížnosti pro porušení zákona, avšak stížností pro porušení zákona nelze dosáhnout kasace rozhodnutí soudů v neprospěch obviněného, byl-li porušen zákon v jeho prospěch. Pozitivní naopak je, že se aplikace dovolání ustaluje a náhled na jeho užívání se posunuje správným směrem.

Podíl opakovaných podnětů z celkového nápadu v roce 2008 činil téměř 11 % a proti minulosti se prakticky nezměnil. Ve všech případech se jednalo o nedůvodná podání obviněných či jejich rodinných příslušníků. Snížení počtu a struktura projednávaných věcí v řízení o stížnosti pro porušení zákona jsou ovlivněny zejména dvěma skutečnostmi

- nemožností stížností pro porušení zákona zjednat nápravu v neprospěch obviněného,
- napadnout tímto prostředkem meritorní rozhodnutí v přípravném řízení (díky mimořádnému kasačnímu oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu).

Od roku 2003 vzrůstá aktivita Probační a mediační služby při podávání podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona ve prospěch obviněných tam, kde soudy překročily maximálně přípustné výměry u trestu obecně prospěšných prací vzhledem k předchozímu nevykonanému trestu obecně prospěšných prací uloženému jiným soudním rozhodnutím (§ 36 a 45a odst. 1 trestního zákona). Ty jsou ministrem spravedlnosti akceptovány a tento trend pokračuje.

Kvalita a celková úroveň dovolání podaných obviněnými roste nejen po formální, ale i po obsahové stránce. Zásadní formální nebo věcné nedostatky (tj. např. dovolání proti rozhodnutí, které nabylo právní moci již v prvním stupni) se již nevyskytují, jen výjimečně obvinění napadají rozhodnutí, proti nimž nelze dovolání (s ohledem na vymezení dovolacích důvodů) podat. Obvinění opírají v drtivé míře dovolání o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. Výklad pojmu jiného nesprávného hmotně právního posouzení [§ 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, zmiňovaný extrémní rozpor či nesoulad] se v praxi převážné většiny senátů Nejvyššího soudu v roce 2008 ustálil, což umožňuje napravit alespoň nejkřiklavější právní vady meritorních rozhodnutí, které jsou založeny pochybnými skutkovými závěry soudu. Náprava v neprospěch obviněného však není možná, dojde-li vinou průtahů nebo nesprávných právních názorů u státních zastupitelství činných u soudů prvního a druhého stupně ke zmeškání lhůty k podání dovolání. Dovolání do výroku o trestu [§ 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu] se koncentrovala na případy uložení trestu ve výměře mimo trestní sazbu. Zpravidla je podala nejvyšší státní zástupkyně ve prospěch, ale i v neprospěch obviněných (zejména v případech nesprávné aplikace § 40 odst. 1 trestního zákona o mimořádném snížení trestu odnětí svobody pod minimální hranici trestní sazby).

V zájmu zkvalitnění postupů nižších státních zastupitelství v této agendě byl interní úpravou (pokynem obecné povahy č. 10/2008) s účinností od 10.12.2008 změněn dosavadní režim, takže návrh na podání dovolání podávají nyní jen státní zastupitelství činná před soudem druhého stupně, zatímco státní zastupitelství činná před soudem prvního stupně podávají jen podněty k podání návrhu na dovolání státnímu zastupitelství činnému před soudem druhého stupně.

Úspěšné uplatňování dovolání závisí na dodržování lhůt nižšími státními zastupitelstvími, což se ne vždy daří, někdy i díky problémům v elektronické komunikaci (problém byl např. v součinnosti mezi podatelnou a státním zástupcem, resp. přísl. kanceláří). Urychlené předkládání příslušných materiálů Nejvyššímu státnímu zastupitelství je proto základní podmínkou. Podstatný je i výběr nejdůležitějších informací, na něž musí nižší státní zastupitelství upozornit – zejména označení rozhodnutí, proti kterému má dovolání směřovat a datum doručení napadeného rozhodnutí státnímu zástupci (lhůtu nutno počítat od okamžiku prvního doručení rozhodnutí státnímu zástupci). Byly zaznamenány případy, kdy rozhodnutí soudu druhého stupně nebylo vůbec doručeno státnímu zastupitelství, které ve druhém stupni působilo. Někdy státní zastupitelství zbytečně čekají na zapůjčení trestního spisu, jehož předkládání však interní úprava nepožaduje.

Naprosto převažující část dovolání podaných nejvyšší státní zástupkyní se opírá o § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu (rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení). Dalším důvodem v pořadí je vydání rozhodnutí o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení [§ 265b odst. 1 písm. l)].

Věci závažné hospodářské a finanční kriminality

Z údajů odboru závažné hospodářské a finanční kriminality Nejvyššího státního zastupitelství plyne, že v roce 2008 byl aplikován toliko v 1 případě postup dle § 174a tr. řádu a zrušeno usnesení státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze o zastavení tr. stíhání podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř.

V jeho činnosti nebyly zaznamenány žádné zásadní nové jevy ani problémy.

Výkon prvostupňové agendy v těchto věcech je podrobněji rozveden ve zprávách obou vrchních státních zastupitelství.

Mezinárodní justiční spolupráce

Pro činnost mezinárodního odboru NSZ, který uvedenou agendu zajišťuje (tab. VI/2), je typické, že dva ze státních zástupců odboru působí jako národní členové České republiky v Eurojustu, jehož sídlo je v Haagu (viz samostatná hodnotící část níže).

Kromě metodické pomoci nižším státním zastupitelstvím vykonávají státní zástupci mezinárodního odboru vlastní agendu vyřizování právní moci a zúčastňují se též řady mezinárodních aktivit. Z nich je nutno zmínit (kromě činnosti národních členů v Eurojustu) zejména účast na zahraničních konferencích a seminářích k evropskému zatýkácímu rozkazu, mezinárodní justiční spolupráci při zajišťování výnosů z trestné činnosti, dále účast na zasedání Evropské justiční sítě a mezinárodní sítě CARIN zaměřené na mezinárodní spolupráci při zajišťování výnosů z trestné činnosti. Působili též při hodnocení České republiky na provádění evropského zatýkácího rozkazu a aktivně se účastnili jednání

o bilaterálních smlouvách – SOFA mezi USA a ČR a při přípravě dodatku k dvoustranné smlouvě o právní pomoci ve věcech trestních se Slovenskou republikou.

K jednotlivým agendám lze uvést:

V agendě převzetí trestní věci z ciziny a předání trestní věci do ciziny nebyly zaznamenány nové problémy, došlo k poklesu počtu věcí v obou agendách, pokud jsou v působnosti mezinárodního odboru, neboť byl zaveden přímý právní styk pro předávání trestních oznámení se Slovenskou republikou.

U dožádání o právní pomoc, konkrétně u dožádání cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci státními zastupitelstvími rovněž počet věcí, v nichž byly mezinárodním odborem Nejvyššího státního zastupitelství převzaty žádosti o právní pomoc z ciziny, klesl, což je zřejmě důsledkem větší aplikace přímého právního styku mezi justičními orgány členských států EU. Narůstá však složitost těchto věcí. Ohledně počtu dožádání státních zastupitelství o právní pomoc v cizině realizovaných mezinárodním odborem NSZ se projevilo mírný pokles, náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení však stoupá. Stále více je třeba žádat vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší. Narůstá rovněž počet případů, kdy se státní zástupci účastní procesních úkonů prováděných v cizině.

K urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí využívá mezinárodní odbor různých součinností se zahraničními institucemi, zejména s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN, styčnými soudci a důstojníky, kteří působí v České republice. V rámci urgencí je rovněž využíváno diplomatických intervencí.

Naprostá většina evropských zatýkacích rozkazů byla realizována předáním hledané osoby. V případě předávání vlastních občanů do jiných členských států bylo vždy vyžádáno ujištění o návratu tohoto občana na území ČR k případnému výkonu trestu odnětí svobody.

Činnost českého zastoupení v Eurojustu

V roce 2008 došlo k mírnému nárůstu případů Eurojustu. To, že ČR participovala v 13 koordinačních schůzkách (šestkrát jako stát dožadující a sedmkrát jako stát dožádaný), svědčí o narůstající závažnosti jednotlivých kauz. V porovnání s předchozími lety také narostl počet případů, kdy je ČR v pozici dožádaného státu. Nejkratší lhůtou pro vyřízení je řádově několik hodin. Úspěšnost vyřízení případů převyšuje 83%. Narůstá počet případů přeshraniční sledované zásilky a přeshraničního sledování, což vyžaduje reakci příslušných orgánů v řádu hodin. V roce 2008 ČR uzavřela poprvé první dohodu o společném vyšetřovacím týmu (se Slovenskem).

Z mezinárodních setkání nutno zmínit konferenci generálních prokurátorů v Ljubljani, během níž byl projednáván návrh nového rozhodnutí o Eurojustu. Je snaha vytvořit stálou síť generálních prokurátorů za účelem výměny informací a za účelem včasné konzultace navrhované legislativy EU. Mezi aktivity Eurojustu patří i organizování seminářů zaměřených na aktuální problematiku, takže v r. 2008 byly uspořádány semináře např. k potírání korupce a podvodů proti finančním zájmům EU (společný seminář s OLAF), o terorismu (mezi Eurojustem a USA na téma „Vracení džihádistů“), o obchodování s lidmi, o společných vyšetřovacích týmech, o právní pomoci a extradici (EU-USA) a další. K tématu terorismu – mimo jiné - začal Eurojust připravovat monitoring všech rozsudků pro teroristické trestné činy v EU se čtyřměsíční periodicitou. Vytváří se „Case management system“ (elektronický

registr případů), který by měl být v budoucnu propojen do jednotlivých členských států. Přínosem zmíněného semináře o extradici je mj. nabídka americké strany na možnost přijetí experta z ČR, který by byl v USA proškolen v americkém soudním systému.

Bylo realizováno zabezpečené spojení s ČR, prozatím k pěti vybraným státním zástupcům. Doposud nebylo spuštěno zabezpečené spojení s Europol, a to přesto, že je po technické stránce připravené. Europol totiž doposud neschválil připravené memorandum obsahující tzv. „table of equivalence“.

Bylo přijato nové rozhodnutí o Eurojustu, od jeho publikace v úředním věstníku poběží dvouletá implementační lhůta, což přinese nepochybně závazek realizovat navazující změny i pro ČR.

Výkon netrestní působnosti

Tuto agendu zajišťuje netrestní odbor Nejvyššího státního zastupitelství. U žalob na popření otcovství podle § 62 a § 62a zákona o rodině se udržel tradičně vysoký nápad podnětů, z nichž pouze jeden se týkal podání žaloby podle § 62a zákona o rodině. Podaných 188 žalob podle § 62 zákona o rodině (51,2% z počtu vyřízených věcí) představuje stoprocentní zvýšení proti předchozímu roku. Důvodem je přehodnocení zájmu dítěte na popření otcovství ve smyslu rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva (konsolidace rodinných poměrů především podle skutečného stavu – biologického otcovství).

Přesto nedošlo k poklesu počtu podnětů vyřízených jinak než podáním návrhu. Soudy ve všech případech žalobě vyhověly.

U návrhového oprávnění na ochranu veřejného zájmu podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního narostl počet podnětů (o 53 %), nejvíce jich směřovalo proti rozhodnutím vydaným v přestupkovém řízení na úseku dopravy a proti rozhodnutím stavebních úřadů. Bylo podáno 6 žalob. Co do závažnosti i rozsahu nutno zmínit podání České advokátní komory, která se domáhala podání správních žalob v celkem osmi případech studentů, u nich došlo k protiprávní nostrifikaci cizozemského vysokoškolského vzdělání. Podnět byl shledán důvodným a žaloby jsou postupně podávány.

V této agendě soud vynesl v roce 2008 zásadní rozsudek (ve věci již dříve podané žaloby proti rozhodnutí ministra obrany ČR), jímž bylo jako věcně správné potvrzeno rozhodnutí Ministerstva obrany ČR o nevydání osvědčení o účasti českého občana na národním boji za osvobození podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnicích československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození. Podané žalobě bylo v plném rozsahu vyhověno, a to nejen z hlediska procesního, kdy byly napadány vady správního řízení, ale názoru státního zastupitelství bylo přisvědčeno i co do věcného výkladu zákona, což lze hodnotit jako průlomové, neboť tento zákon mohl být správním orgánem nesprávně aplikován zřejmě ve značném množství dalších obdobných případů.

Poznatky o návrzích podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže získává Nejvyšší státní zastupitelství takřka výhradně z řízení o dovolání, podaných proti rozhodnutím soudů, s nimiž se okresní státní zastupitelství neztotožnila. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky mají v těchto věcech pro praxi státních zástupců zásadní metodický význam, i proto Nejvyšší státní zastupitelství o všech těchto rozhodnutích informovalo obě vrchní státní zastupitelství.

Vstupová činnost ve věcech konkurzů a vyrovnání (nyní do insolvenčního řízení a řízení vyrovnacího) byla v minulosti Nejvyšším státním zastupitelstvím opakovaně vyhodnocována, čímž se podařilo zmapovat vývoj na tomto úseku činnosti za dlouhé časové období. Dříve

průběžně získávané informace (na základě informační povinnosti zrušené dnem 1.5.2008) dnes Nejvyšší státní zastupitelství nemá a jiné zásadní (podrobnější) informace k této agendě nejsou k dispozici. V této části se proto odkazuje na podkladové zprávy o činnosti obou vrchních státních zastupitelství.

Významným prvkem v činnosti netrestního odboru Nejvyššího státního zastupitelství je metodika, analytická činnost a porady specialistů z oblasti netrestní působnosti. Netrestní odbor Nejvyššího státního zastupitelství soustředil poznatky o dohledové činnosti krajských státních zastupitelství v této oblasti netrestní a vyhodnotil je, přičemž podle zjištění nutno věnovat výrazně vyšší pozornost těmto aktivitám na operativních poradách krajských státních zástupců a na pracovních poradách s okresními státními zástupci. Svůj díl odpovědnosti musí převzít i netrestní odbory vrchních státních zastupitelství. Musí se posílit i vzájemná informovanost mezi státními zastupitelstvími (zejména v rámci příslušných regionů). Podobně bude nutno metodicky využít i vyhodnocení výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává ústavní nebo ochranná výchova, na jehož zpracování se podílela celá soustava státních zastupitelství.

IV. Závěry a opatření

A) Závěry

Z dílčích zpráv obou vrchních státních zastupitelství i analýzy statistických údajů a zjištění provedených na úrovni Nejvyššího státního zastupitelství vyplývá základní zjištění, že kriminalita ve společnosti (s výjimkou výkyvu směrem nahoru v roce 2007) co do četnosti statisticky vykázaných trestných činů dlouhodobě stagnuje. Mění se poněkud ve struktuře, zaměření a podílu cizinců (u těch zejména regionálně).

Do budoucna, zejména pro nejbližší budoucnost nelze vyloučit (pravděpodobně jen mírný) nárůst trestné činnosti, jak v souvislosti s přetrvávajícími ekonomickými problémy (což může výrazněji postihnout zvláště migranty, zejména osoby migrující nelegálně za prací, u nichž navíc varují vrchní státní zastupitelství před reálnou hrozbou zapojení těchto osob v souvislosti s jejich deprivací do zločinu, včetně organizovaného), tak v souvislosti s přijetím nového trestního zákoníku s účinností od 1. ledna 2010. Jeho vliv by však neměl spočívat primárně v nárůstu počtu nových skutkových trestných činů (k němu došlo jen velmi omezeně, v řádu jednotek), jako spíše v souvislosti s přechodem na formální pojetí s výslovným vyjádřením principu subsidiarity trestní represe a podmínky škodlivosti konkrétního činu. Proto bude nutno věnovat zvýšenou pozornost jak sjednocování praxe, tak zejména vzdělávacím akcím pořádaným pro orgány činné v trestním řízení ještě do konce tohoto roku.

Zejména na úseku hospodářské a majetkové trestné činnosti dochází k páchání sofistikovanějších trestných činů namnoze za použití počítačové a jiné moderní techniky, tyto trestné činy jsou páchány více dílčími útoky, většími skupinami pachatelů a proti širokému okruhu poškozených. Promyšlenější a kvalifikovanější je i obhajoba obviněných či podezřelých, a proto tento druh trestné činnosti klade stále vyšší nároky na činnost specializovaných státních zástupců a policistů.

Byla zdokumentována nová forma podvodné trestné činnosti využívající civilního řízení o vydání směnečného platebního rozkazu.

Na stále neuspokojivé úrovni je počet pachatelů trestné činnosti, kteří nebyli Policií ČR vypátráni.

V oblasti trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti se objevuje zvýšený počet trestného činu obchodování s lidmi dle § 232a tr. zák., a to zejména v souvislosti s prostitucí, nucenými pracemi či jinými formami vykořisťování. Objevila se i nová forma spočívající v donucení k výkonu práce a s tímto spojeným vykořisťováním u dělníků přivážených ze zahraničí pod slibem zajištění práce.

Drogová scéna zaznamenala nový jev – rozvoj velkých pěstíren marihuany, touto trestnou činností se zabývá zejména vietnamská komunita, která k tomu využívá pronajaté domy a další (i neobsazené) objekty na různých místech republiky. Cílem je nejen dodávat drogu na vnitřní trh, ale i její export do zahraničí.

Stav kriminality a nové jevy jsou v zásadě popsány, účinná preventivní opatření však zůstávají trvalou slabinou celospolečenského působení zejména na příčiny kriminality. Proto je nutno zaměřit pozornost právě novým jevům, zejména jeví-li se výrazně společensky škodlivými, jimiž kromě nejzávažnějších násilných trestných činů, činů rasově motivovaných, obchodování s lidmi, drogové a hospodářské kriminality, je i „pouliční trestná činnost“ páchaná mnohdy skupinkami (i mladistvých či nezletilých) pachatelů (včetně tzv. bezdomovců) zaměřená vůči bezbranným, starším, postiženým osobám, zvláště ženám (zmiňované krádeže kabelek).

Prevence může spočívat i v nových formách boje proti kriminalitě, zejména pokud postihuje tento jev ihned na místě (viz zmiňovaný nový způsob projednávání sportovního chuligánství na stadionu) či v době co nejkratší po spáchání činu.

B) Opatření

NSZ podporuje opatření přijatá VSZ a uvedená v jejich zprávách. Ve své působnosti přijímá zejména tato opatření:

1. V oblasti výkonu působnosti

- bude průběžně sledovat aplikační praxi při uvádění nového trestního zákoníku v život, se včasnou reakcí na eventuální výkladové problémy,
- zaměří se na nové formy kriminality a na zobecňování trendů jejího vývoje, zejména s cílem zajistit včasnou a efektivní výměnu informací v soustavě státního zastupitelství a hledání efektivních metod pro boj proti nim,
- bude poskytovat metodickou pomoc nižším stupňům státního zastupitelství v jednotlivých agendách, včetně dozoru nad místy omezení osobní svobody, u něhož bude nutno věnovat

zvláštní pozornost zejména dozoru v zabezpečovací detenci (§ 40 zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů),

- zvláštní pozornost hodlá věnovat součinnosti a výměně informací mezi specializacemi pro výkon trestní a netrestní působnosti a na vyhodnocování efektivity této součinnosti, jakož i opatření přijímaných v oblasti netrestní působnosti.

2. V oblasti legislativní:

- efektivní úpravu trestně-procesních postupů v novém pokynu obecné povahy o trestním řízení, který bude vydán v návaznosti na nový trestní zákoník,
- vydání nového kancelářského řádu státního zastupitelství odpovídajícího stavu elektronizace činnosti státního zastupitelství a justičních činností vůbec,
- iniciovat novelu § 13a zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, aby u obviněných, kteří jsou v předběžné, vydávací nebo předávací vazbě rozhodoval o povolení možnosti používat telefon státní zástupce.
- V připravované rekonstrukci trestního řádu
  - zvážit legislativní úpravu podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení s cílem rozšířit možnost jeho konání na všechny trestné činy, o kterých jedná a rozhoduje samosoudce,
  - navrhnout zavedení mimořádného opravného prostředku proti rozhodnutí soudu o vrácení věci státnímu zástupci k došetření z důvodu závažných procesních vad, zejména spočívajících-li v tyčkané vady v usnesení o zahájení trestního stíhání,
  - v zájmu zjednodušení dokazování v řízení před soudem navrhnout jako obecný princip možnost upustit v řízení před soudem od dokazování skutečností, které procesní strany označily za nesporné.

V. Přehled činnosti státních zastupitelství podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, v roce 2008

V této agendě (tab. VII) nadále trvá stav, kdy podávání informací je spíše výjimkou, což je dáno povahou agendy a činností státního zastupitelství, kdy z této agendy je vyloučena podstatná část informací pocházejících z trestního řízení, jejich podávání je navíc do budoucna dále výrazně omezeno zákonem (viz § 8a až 8c tr. ř., ve znění zákona č. 52/2009 Sb.). Za podstatné nutno považovat to, že v roce 2008 byla ve dvou věcech podána soudní žaloba, výsledky řízení nebyly k datu vypracování této zprávy známy.

VI. Zvláštní zprávy zpracované Nejvyšším státním zastupitelstvím v roce 2008

1. Zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení postupu státních zastupitelství při aplikaci novely zákona č. 539/2004 Sb., týkající se zejména aplikace evropského zatýkacího rozkazu a přeshraničního sledování

Zvláštní zpráva vychází z trestních věcí týkajících se provádění evropského zatýkacího rozkazu Českou republikou jako státem, jehož orgány vydávají evropský zatýkací rozkaz, a jako státem, který provádí evropský zatýkací rozkaz vydaný v jiném členském státě Evropské unie a provádění přeshraničního sledování.

Žádné závažnější aplikační problémy ve vztahu k dané problematice nebyly zjištěny, opatření není třeba přijímat. Doporučení nižších státních zastupitelství jsou vzata v úvahu a je s nimi nadále pracováno (např. vytvoření speciálního rejstříku pro mezinárodní justiční spolupráci).⁴

2. Aktualizovaná zvláštní zpráva obsahující vyhodnocení postihu zločinů komunismu trestných činů spáchaných v průběhu tzv. „divokého odsunu“ v období lež 1945 - 1946 a zločinů proti lidskosti spáchaných v období nacistické okupace

Tato zvláštní zpráva zpracovaná začátkem roku 2008 již byla zmíněna ve zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2007.

3. Zvláštní zpráva o odklonech v trestním řízení

V současné době je zpracován návrh dalšího postupu, spočívající ve zřízení pracovní skupiny složené ze 2 státních zástupců odboru trestního řízení a 2 státních zástupců analytického a legislativního odboru NSZ. Pracovní skupina by měla provést ověření uplatňování odklonů na místě u celkem čtyřech okresních (obvodních) státních zastupitelství. Výsledné zjištění bude zpracováno do doplňku zvláštní zprávy s cílem analyzovat příčiny rozdílů a navrhnout opatření k širšímu využívání odklonů i v jiných krajích. Doplňek zvláštní zprávy byl předložen dne 22. 6. 2009 vedení Nejvyššího státního zastupitelství.

VI. Pokyny obecné povahy

V roce 2008 byla dokončena revize pokynů obecné povahy a s výjimkou kancelářského řádu státního zastupitelství, jehož vydání jako zcela nového pokynu obecné povahy se připravuje k datu 1. ledna 2010, byly aktualizovány všechny pokyny obecné povahy, z nichž převažující většina byla vydána nově, čímž byla nahrazena původní (často několikrát novelizovaná) úprava. Takto byly vydány následující pokyny obecné povahy:

- č. 1/2008 o trestním řízení (k současnému datu jej bylo nutno čtyřikrát novelizovat, připravuje se vydání nového pokynu obecné povahy o trestním řízení s účinností od 1. ledna 2010 ve vazbě na nový trestní zákoník),
- č. 2/2008 o informacích,

---

⁴ Tento úkol již byl splněn novelou příslušného pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně, jímž se vydává kancelářský řád státního zastupitelství č. 8/2008.

- č. 5/2008 o dozoru nad místy, kde je omezována osobní svoboda,
- č. 9/2008 o netrestní působnosti.

Vedle toho bylo vydáno 9 novelizačních pokynů obecné povahy (zejména ve vztahu ke kancelářskému řádu státního zastupitelství a k pokynu obecné povahy č. 1/2008) a 1 zrušovací.

VII. Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů

V roce 2008 bylo vydáno jedno stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů podle § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, a to k otázce možnosti policejního orgánu vstoupit do obydlí za účelem provedení ohledání místa činu.

**VRCHNÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ
V PRAZE**

Z P R Á V A

**o činnosti Vrchního státního zastupitelství v Praze
za kalendářní rok 2008**

V Praze dne 18. března 2009

3 VZN 301/2009

I. Úvodní část

Tato část, obsahující údaje za Vrchní státní zastupitelství v Praze, byla v souladu s hledisky zaslána na Nejvyšší státní zastupitelství již dne 26. 1. 2009.

II. Výkon působnosti státního zastupitelství v roce 2008

Zpráva v této části vychází ze zpráv o činnosti jednotlivých krajských (městského) státních zastupitelství a z vlastních poznatků VSZ v Praze.

Stejně jako v uplynulém roce nebyly v době zpracovávání podkladových materiálů u KSZ (MSZ) a odborů VSZ v Praze k dispozici potřebné statistické údaje Ministerstva spravedlnosti za rok 2008. Na této skutečnosti nic nezměnil ani fakt, že příslušné tabulky byly sice z NSZ zaslány, ale až v době, kdy podkladové zprávy KSZ (MSZ) a odborů VSZ v Praze již byly zpracovávány. Vzhledem k nemožnosti tyto statistické údaje vyhodnotit a zapracovat je do podkladových zpráv, nelze je promítnout ani do konečného zpracování Zprávy o činnosti Vrchního státního zastupitelství v Praze za rok 2008, což však ale ani nebylo požadováno.

Opět se nepodařilo dodržet hledisky doporučený rozsah této části zprávy (30 stran), což objektivně souvisí s tím, že kromě vlastních poznatků VSZ v Praze bylo nutno zpracovat podklady celkem šesti KSZ (MSZ). Proto se opakuje, aby doporučený rozsah zpráv vrchních státních zastupitelství nebyl nastavován jednotně, ale zohledňoval i počet podřízených KSZ (MSZ).

Ačkoli hlediska výslovně nepředpokládají podání zprávy i o oblasti trestního přezkumu, považuje se za vhodné zmínit, že **odbor přezkumného řízení VSZ v Praze** hodnotí úsek trestního přezkumu, agendu VZZ (stížnosti pro porušení zákona), VZO (návrhy na dovolání) a VZA (následný dohled podle čl. 85 odst. 4 POP NSZ poř. č. 1/2008, související s agendou NSZ podle § 174a tr. ř.), se závěrem, že k ničemu, co by bylo možno považovat za zásadní a nový trend, v roce 2008 nedošlo.

KSZ v Praze úvodem konstatuje, že s výjimkou OSZ v Kolíně, bylo poukázáno na přetrvávající problémy v činnosti Policie ČR, které se negativně promítaly i do každodenní činnosti jednotlivých státních zastupitelství. Jednalo se zejména o nedostatečné personální zajištění činnosti policejních orgánů a o to, že zejména u začínajících policistů se projevila menší zkušenost s trestním řízením.

KSZ v Ústí nad Labem považuje za nutné sdělit, že v roce 2008 došlo k narušení linie předchozích let se stále se zvyšujícím počtem známých pachatelů trestných činů, proti kterým je vedeno trestní řízení. Je však možno konstatovat, že zůstal zachován trend roku 2006 v přelivu počtu osob z kategorie vyšetřovaných obviněných do kategorie osob „stíhaných“ ve zkráceném přípravném řízení.

KSZ v Hradci Králové v úvodu své zprávy o činnosti předesílá, že ve srovnání s předchozím rokem mírně klesl nápad evidované trestné činnosti. Kladně je třeba hodnotit, že stoupá počet trestních věcí, které byly vyřízeny v rámci zkráceného přípravného řízení, když tato skutečnost má pozitivní vliv na rychlost přípravného řízení.

Činnost státního zastupitelství v trestním procesu před zahájením trestního stíhání

Odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze (dále jen „OZHFK“) uvádí, že pokračuje pokles nápadu věcí z bankovního a finančního sektoru, což je přičítáno doznívání vlny převzatých věcí z devadesátých let, kdy se vytvářel a postupně zdokonaloval systém kontroly a regulace finančních trhů a fiskální politiky. Jednou z příčin tohoto jevu může být vliv některých systémových opatření na kapitálovém trhu a navazující stabilizace trhu.

V agendě týkající se ochrany ekonomických zájmů Evropských společenství, jakož i v ostatních vyřizovaných trestních věcech, nebyly pozorovány významné změny oproti roku předchozímu.

V trestním procesu před zahájením trestního stíhání a v přípravném řízení trestním byl zaznamenán zvyšující se počet procesních úkonů mezinárodní právní pomoci. Převážně se jedná o mezinárodní právní styk s justičními orgány Evropské unie. Důvodem žádostí o mezinárodní právní pomoc bývá skutečnost, že pachatelé trestné činnosti působí ve více státech, nebo výnosy z trestné činnosti jsou realizovány, případně ukrývány v cizině, pachatelé uprchnou do ciziny apod. Prvek mezinárodní právní pomoci ovšem má objektivně nepříznivý vliv na délku řízení. Na vyřízení žádostí o mezinárodní právní pomoc se často čeká několik měsíců, takže vyřízení žádosti limituje ukončení věci.

Poněkud příznivější situace se jeví ve věcech padělání a pozměňování peněz, konkrétně měny euro. Bylo využíváno mezinárodní spolupráce s justičními a policejními orgány Bulharska, Srbské republiky, Rakouska a SRN. Šlo o využití operativně pátracích prostředků, přeshraniční sledování a v jenom případě nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu soudem SRN ve Weidenu.

OZHFK dále ve své činnosti i v hodnoceném období zajišťoval právní pomoci pro cizozemské orgány trestního řízení.

MSZ v Praze uvádí, že nápad v rejstřících ZN a KZN v roce 2008 poklesl o 6 320 věcí a vyřízeno bylo o 6 446 věcí méně než v roce předcházejícím. Snížení nápadu je pravděpodobně dáno nikoli pouze poklesem páchání trestné činnosti, ale i tím, že Policie ČR na území hl.m. Prahy po reorganizaci provedené v roce 2004 méně sama vyhledává trestnou činnost a zaměřuje se na ní až poté, kdy obdrží vnější podnět od oznamovatelů trestných činů.

Pokud jde o záznamy o zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 tr. ř., bylo z důvodu nezákonnosti a neodůvodněnosti zrušeno 41 záznamů, přičemž do 11,5 % všech věcí odložených dle § 159a odst. 1 tr. ř. byla podána stížnost. U MSZ se rozhodovalo o 124 stížnostech (40,3 % věcí), což vzhledem k charakteru zde dozorované trestné činnosti je pro státní zástupce výrazně zatěžující.

Nadále přetrvává snaha oznamovatelů opatřit si cestou trestního řízení podklady pro řízení civilní nebo alespoň zahájením trestního řízení učinit nedůvěryhodnou osobu obchodního partnera, a tímto dosáhnout výhodnější pozice pro civilní nebo jiné řízení. Přitom zejména u závažné hospodářské a finanční kriminality nelze v naprosté většině případů ihned s jistotou vyhodnotit, že se nejedná o trestnou činnost a věc bez dalšího prověřování odložit. Většinou

je nutno zahájit úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 tr. ř. a teprve po shromáždění alespoň základních skutečností o věci rozhodnout.

Na OSZ pro Prahu 9 byl zaznamenán v roce 2008 velký nápad účelových trestních oznámení zejména od leasingových a jiných menších úvěrových společností, kterým přestaly být spláceny úvěry a které se na orgánech činných v trestním řízení domáhají pomocí trestního řízení vyhledání dlužníka a zajištění náhrady vzniklé škody. Důvodem je nepochybně snaha vyhnout se placení soudních poplatků v případě, že by se společnosti svých nároků domáhaly v občanskoprávním řízení, případně platit detektivní kanceláře za vyhledání místa pobytu svého dlužníka.

Novým trendem v roce 2008 se stalo zvládnutí mediální politiky. Díky existenci profesionální tiskové mluvčí jsou média pravidelně informována o zásadních fázích trestního řízení v mediálních věcech předem, čímž se předchází různým fámám, rovněž tak se reaguje na zavádějící informace zveřejňované v tisku ohledně konkrétních trestních věcí, jakož i na jiné informace, pokud se týkají státního zastupitelství. Informační povinnost ve smyslu § 8a tr. ř. se pak často atrahovala na tiskovou mluvčí MSZ v mediálních kauzách i z obvodních státních zastupitelství, a k atrahování informační povinnosti na tiskovou mluvčí docházelo mnohdy i přímo z Policie ČR.

Dalším novým trendem v roce 2008 bylo rovněž zvládnutí říjnových komunálních a senátních voleb, kdy důsledným vyhodnocováním různých podání nebylo do režimu trestního řízení vpuštěno žádné podání, jehož obsahem nebyly takové údaje, které by umožňovaly učinit závěr o podezření z trestné činnosti, ale jejichž účelem bylo využít státní zastupitelství nebo trestní řízení k předvolební nebo politické kampani.

KSZ v Praze poukazuje na vyšší počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. a na vyšší počet případů vyřizených odložením věci podle § 159a tr. ř. Nebylo však zjištěno, že by policejní orgány postupovaly v rozporu s podmínkami stanovenými pro zahájení úkonů trestního řízení. Pokud byl záznam o zahájení úkonů trestního řízení opatřením státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. jako nezákonný nebo nedůvodný zrušen, jednalo se o naprosté výjimky. Pro závěr o důvodnosti a zákonnosti postupu policejních orgánů při zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. svědčí i fakt, že z celkového počtu případů skončených postupem podle § 159a tr. ř. tvoří jen menší část trestní věci odložené podle § 159a odst. 1 tr. ř.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem není nutno přijímat nějaká zásadní opatření ve vztahu k redukci počtu záznamů policejních orgánů podle § 158 odst. 3 tr. ř., na druhé straně však bude nutno v průběhu roku 2009 věnovat pozornost tomu, zda nedojde ze strany policejních orgánů k účelovému snížení počtu vydaných záznamů podle § 158 odst. 3 tr. ř. a zda případný pokles počtu těchto věcí nebude spojen s rozšířením využívání postupu podle § 158 odst. 1 tr. ř. ve spojení s oprávněními policie při odhalování trestné činnosti, která byla s účinností od 1. 1. 2009 upravena zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Případné podstatné změny ve směru razantního snížení počtu věcí, ve kterých budou zahájeny úkony trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř., by měly být signálem pro prověření, zda v rámci prověřování trestné činnosti nebude tendence policejních orgánů využívat spíše mimoprocesní prostředky podle zákona o policii bez dozoru státního zástupce, nežli postup stanovený trestním řádem.

Převážnou část trestních věcí, odložených postupem podle § 159a odst. 4 tr. ř., tvořila v roce 2008 majetková trestná činnost. Na úseku zjišťování pachatelů majetkové kriminality není dána úspěšnost práce policejních orgánů, vyžadující rozsáhlejší šetření a využití operativní práce. Je zřejmé, že se pro tyto postupy za stávající situace v policii nenachází dostatek věcných a zejména osobních prostředků pro zajištění systematické práce v rámci pátrání ve věcech neznámých pachatelů dalších druhů kriminality, zatímco na úseku dopravní kriminality je vysoká objasňenost zajištěna pravidelným či průběžným konáním dopravně bezpečnostních akcí a šetření příčin dopravních nehod.

Na problémy s objasňeností poukazují i okresní státní zastupitelství, a to nejen pokud se jedná o drobnou majetkovou kriminalitu, ale i o případy závažné úmyslné násilné trestné činnosti, přičemž konkrétně okresní státní zastupitelství v Kladně, Praze východ, Praze západ a Příbrami upozorňují na relativně vysoký počet trestných činů loupeže podle § 234 tr. zák., ve kterých nebyl zjištěn pachatel, a to i s ohledem na způsob provedení a okolnosti páčání trestné činnosti (pouliční loupeže páchané ve dne i na poměrně frekventovaných místech jako ulice a autobusové zastávky), a s ohledem na předmět útoku (děti, starší osoby nebo osoby zdravotně handicapované).

Podstatnou oblastí činnosti státního zástupce při výkonu dozoru v přípravném řízení trestním ve stadiu před zahájením trestního stíhání byl v roce 2008 také úsek kriminality mládeže, zejména pak postup při posuzování případů činů jinak trestných, které byly spáchány dětmi do 15 let věku. Lze konstatovat, že stav evidované dětské delikvence v rámci Středočeského kraje je nadále velmi malý ve srovnání s obdobím 90. let minulého století a období let 2000 až 2004 s tím, že se na tomto úseku projevila pozitivně aplikace zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (o soudnictví ve věcech mládeže), v platném znění, a s tím související přístup státních zástupců při posuzování společenské nebezpečnosti činů jinak trestných, spáchaných dětmi do 15 let. V rozmezí let 2001 až 2008 se počet dětí mladších 15 let, které se dopustily činů jinak trestných, snížil asi pětinašobně a v posledních 5 letech stagnuje na počtu pod 200 dětských delikventů ročně.

K dalším podstatným poznatkům okresních státních zastupitelství lze uvést:

Na OSZ v Berouně byl v průběhu roku 2008 evidován zvýšený počet podnětů správních orgánů, příslušných k projednávání přestupků, podaných podle § 71 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění, jimiž se správní orgány domáhaly u státního zástupce přezkoumání postupu policejních orgánů při odevzdání věci do přestupkového řízení s tím, zda se ve věci nejedná o podezření ze spáchání trestného činu. Ve většině takto podaných podnětů byl po přezkoumání spisového materiálu shledán postup policejního orgánu v souladu se zákonem a věc byla zaslána zpět k projednání a rozhodnutí do přestupkového řízení.

V podstatě na všech okresních státních zastupitelstvích byl nadále evidován vysoký počet případů trestního řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., přičemž řádnému prověření a rozhodnutí těchto trestních věcí v řadě případů brání neznámý pobyt osoby podezřelé ze spáchání tohoto trestného činu nebo skutečnost, že povinná osoba, která neplní vyživovací povinnost, se zdržuje sice na známém místě, ale v cizině, popř. jedná se o cizího státního příslušníka, přičemž cestou právní pomoci nelze dosáhnout uplatnění trestní odpovědnosti s ohledem na to, že stát pobytu podezřelého nemá jednání kvalifikované podle § 213 tr. zák. trestné.

U trestných činů úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák. byly zaznamenány případy, kdy neznámí pachatelé organizovali za menší úplatu jednání třetích osob nacházejících se ve finanční tísní (tzv. bílých koňů), které na základě podkladů převzatých od organizátorů požádali o poskytnutí úvěru a po jeho obdržení předali finanční prostředky osobám, které si je zjednaly, jejichž totožnost se však v průběhu trestního řízení nepodařilo zjistit. Trestní řízení se proto vede pouze proti osobě, která na návod o úvěr požádala. Na páčání uvedené trestné činnosti se značnou měrou podílejí i pracovníci institucí, které úvěrové služby poskytují (poznatek OSZ v Kladně).

V průběhu roku 2008 byla ve zvýšené míře evidována také trestná činnost občanů Vietnamu, a to jednak drogová trestná činnost v podobě budování a provozu nelegálních pěstíren konopí setého v pronajatých rodinných domech a jiných objektech (poznatky OSZ v Kladně, OSZ Praha - západ), jednak daňových trestných činů páchaných nelegální výrobou a prodejem cigaret, přičemž přitom skrytě instalují a provozují výrobní linky na cigarety (poznatek KSZ v Praze). Odhalování a dokumentování uvedených druhů trestné činnosti je komplikováno uzavřeností komunity občanů Vietnamu, kteří se na trestné činnosti podílejí, a nákladností trestního řízení při používání operativně pátracích prostředků a operativní techniky (časté změny telefonů, nutnost překladu telefonních hovorů apod.).

OSZ Praha - východ a KSZ v Praze evidovalo v roce 2008 dva větší případy organizované trestné činnosti většího množství pachatelů při páčání trestných činů pojistných podvodů podle ustanovení § 250a tr. zák., přičemž na trestné činnosti se zásadním způsobem měli podílet také příslušníci Policie ČR nebo bývalí příslušníci Policie ČR. Jednání obviněných mělo spočívat v organizovaném fingování dopravních nehod a následných pojistných podvodů v průběhu několika let, přičemž zadokumentováno již bylo několik desítek dílčích skutků. Na trestné činnosti se měli podílet i dopravní policisté. Skutečnost, že se pojišťovnam nedařilo po delší dobu odhalit sériově páchané útoky, svědčí pro značnou latenci uvedeného druhu kriminality s tím, že dodatečné oznámení případů pojišťovnami s časovým odstupem od doby spáchaní skutku pak komplikuje řádné objasnění a dokumentování věci v trestním řízení. S ohledem na právě uvedené případy lze vyslovit obavu, zda právní úprava účinná od 1. 1. 2009, kterou byla zvýšena hranice hmotné škody u dopravní nehody, při které musí dopravní nehodu dokumentovat Policie ČR, nevytvoří další podmínky vhodné pro možnost fingování dopravních nehod a páčání pojistných podvodů.

V obvodu působnosti **KSZ v Českých Budějovicích** se postupně zlepšuje kvalita záznamů podle § 158 odst. 3 tr. ř. i kvalita usnesení o odložení věci. Dříve často zjišťované nedostatky v popisu skutku se vyskytují již jen zcela ojediněle. Dobrou kvalitou se vyznačovala i usnesení státních zástupců o zamítnutí stížnosti proti usnesení o odložení. Policejní orgány odpovědněji hodnotí ve smyslu § 59 tr. ř. podání označená jako trestní oznámení podle jejich skutečného obsahu a přistupují k zahájení úkonů trestního řízení skutečně jen v případech, kdy z jeho obsahu vyplývají skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchan trestný čin. Tuto praxi podstatně ovlivňovanou státními zástupci lze jen akceptovat.

V této souvislosti je vhodné zmínit se o úkonech podle § 158a tr. ř., které mají nezastupitelnou roli především v trestním řízení vedeném proti zatím neznámým pachatelům v případech, kde poškozený je osoba starší, nemocná, či jinak zdravotně indisponovaná a dále pak v případech právního styku s cizinou, kde dochází k předání trestního oznámení. Jde totiž

o to, že v uplynulém roce byl zaznamenán u některých okresních státních zastupitelství nárůst návrhů státního zástupce na provedení takového úkonu za účasti soudce, těchto úkonů se pak zúčastnil i státní zástupce. To má samozřejmě rovněž vliv na narůstající pracovní zatížení státních zástupců.

Na konci roku 2007, resp. na začátku roku 2008 a v jeho průběhu, se při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním, konkrétně při výkonu působnosti KSZ v Českých Budějovicích ve fázi tzv. prověřování před zahájením trestního stíhání, a to v souvislosti se dvěma trestními věcmi vedenými pod sp. zn. KZN 634/2007 a KZN 634/2008, objevily poznatky o nové formě trestné činnosti související s falšováním smének.

Pachatelé formou falešné směnky, řízení o směnečném platebním rozkazu a exekučního řízení připraví společnost – jedná se o tzv. spící společnost, která vlastní zajímavé nemovitosti, nemá ošetřeno doručování a přebírání pošty – o její nemovitosti. I za předpokladu, že by bylo vedeno trestní řízení, dochází k nevratným škodám, protože řízení o směnečném šekovém rozkazu probíhá nezávisle na trestním řízení podle občanského soudního řádu a po náhradním doručení, jímž směnečný šekový rozkaz nabude právní moci, následuje exekuční řízení, na jehož konci je prodej nemovitosti a finanční prostředky převedeny neznámo kam.

V obvodu **KSZ v Plzni** se ve sledovaném období žádné zásadní trendy nevyskytly. Pokud v předchozím období docházelo k postupnému poklesu počtu záznamů o zahájení úkonů trestního řízení vydaných ve smyslu § 158 odst. 3 tr. ř., který byl nevýrazně přerušen jen v roce 2007, tak v roce 2008 pokles pokračoval. Tento pokles se však netýká všech okresních státních zastupitelství, u některých došlo ke zvýšení, u jiných je možno vysledovat určité dvouleté cykly, kdy střídavě dochází k poklesu a k nárůstu, evidentní pokles byl zaznamenán u OSZ v Karlových Varech o 500, u OSZ v Klatovech o 110 záznamů. Pokles na okresních státních zastupitelstvích činil 9 %.

I v roce 2008 pokračovala praxe krajského státního zastupitelství, kdy veškeré záznamy, kde byla určitá pochybnost o důvodnosti jejich sepsání, byly podrobeny dohledu. Prvotní informace byly získávány ze situačních zpráv policie a týkaly se především věcí násilné trestné činnosti, a to z pohledu správného určení právní kvalifikace konkrétního jednání. I v nyní sledovaném období byly zaznamenány případy, kdy policejní orgány a nakonec ani dozorový státní zástupce vždy nevyhodnotili rozsah a intenzitu útoku pachatele z pohledu možného naplnění skutkové podstaty trestného činu vraždy ve stadiu pokusu.

Rozdíly přetrvávají v rozsahu trestních věcí, které jsou odkládány, kdy nadále nejvyšší podíl odložených věcí vykázalo OSZ Plzeň – město, kde šlo o 79 %. Nejnižší podíl odložených věcí má OSZ v Sokolově s necelými 45 %.

KSZ v Plzni v roce 2008 evidovalo 324 záznamů podle § 158 odst. 3 tr. ř., když podezření z hospodářské a majetkové trestné činnosti včetně finanční kriminality se týkalo 79 % věcí. Ve 204 případech se podezření týkalo trestného činu podle § 140 odst. 2 tr. zák., což představovalo 62 % označených věcí, ale obžaloba byla podána jen na 5 osob a v pěti případech došlo k odložení trestní věci pro nedostatek věku pachatele. Z toho vyplývá, že právě podezření z trestných činů proti méně výrazným způsobem ovlivňuje statistické údaje.

Jako výrazně negativní poznatek je třeba v této souvislosti uvést neustálé zvyšování podílu trestních věcí odkládaných podle § 159a odst. 4 tr. ř., který v loňském roce činil již 81,5 %. Na tomto stavu se nadále nejvíce podílí výsledky OSZ Plzeň - město a OSZ Karlovy Vary.

Tato fáze přípravného řízení jinak probíhala poměrně plynule. Nicméně je v této souvislosti třeba připomenout, že v loňském roce se na trestním řízení nadále nepříznivě projevovaly změny související s reformou policie a navazujícími personálními dopady. V průběhu roku se několikrát změnila samotná koncepce reformy. V důsledku nejisté budoucnosti opustilo řady policie mnoho policistů. Na konci roku chybělo 453 osob, nejvíce v okresech Plzeň - město a Karlovy Vary. Tato situace se zákonitě odrazila na trestním řízení. Rovněž při vyšetřování trestné činnosti se projevíly negativní změny spojené s odchody policistů, kdy i na složitých věcech hospodářské trestné činnosti spadající do příslušnosti krajského státního zastupitelství se během roku vystřídal několik policejních orgánů.

KSZ v Ústí nad Labem poukazuje na poznatky některých okresních státních zastupitelství o nárůstu počtu u státního zastupitelství podaných trestních oznámení (OSZ v Liberci, v Lounech a v Mostě). Naopak v roce 2008 došlo pouze u okresních státních zastupitelství k velmi významnému poklesu v nápadu záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. V rámci kraje se jedná o pokles o 5117 věcí. U samotného krajského státního zastupitelství byl zaznamenán oproti roku předcházejícímu nárůst o 48 věcí, tj. o 13,3%.

Okresní státní zástupkyně v České Lípě zaznamenala, že od poloviny roku 2008 se výrazně snížil počet návrhů na odposlechy a ze strany soudu tyto návrhy nebyly ani akceptovány, když v prvním pololetí roku 2008 bylo podáno 10 návrhů na odposlechy, zatímco ve druhém pololetí pouze dva návrhy, které byly oba zamítnuty. Jde zcela zřejmě o důsledek nově stanovené informační povinnosti, uvedené v § 88 odst. 8 tr. ř.

Samo KSZ v Ústí nad Labem na základě svých poznatků konstatuje, že s nabytím účinnosti novely trestního řádu č. 177/2008 Sb., která výrazně zasáhla do předchozí praxe v rámci agendy povolování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, bylo zaznamenáno zkvalitnění jak podnětové činnosti policejních orgánů, tak návrhové činnosti státních zástupců ve vztahu k soudu.

V obvodu působnosti **KSZ v Hradci Králové** ve srovnání s předchozími roky došlo v roce 2008 ke snížení počtu trestních věcí, ve kterých byl vydán záznam o zahájení úkonů trestního řízení o 6,6 %.

Na tento pokles má vliv skutečnost, že policejní orgány obezřetněji přistupují k vydávání záznamů o zahájení úkonů trestního řízení a nevydávají je na základě každého podání označeného jako trestní oznámení. Další příčinou tohoto poklesu je skutečnost, že v průběhu roku 2007 a na počátku roku 2008 došlo k masivnímu odchodu policistů do civilu, v jehož důsledku se téměř zastavila vyhledávací činnost policejních orgánů, když dochází pouze ke zdokumentování a zpracování věcí napadlých.

S odchodem policistů souvisí i zvýšení neobjasněnosti, když v uplynulém roce unesení o odložení věci podle § 159a odst. 4 tr. ř. činí 53 % z věcí, v nichž byl vydán záznam o zahájení úkonů trestního řízení (2007 – 48 %). Naproti tomu pouze v 12,8 % trestních věcí, v nichž byl vydán záznam o zahájení úkonů trestního řízení, došlo k odložení podle § 159a

odst. 1 tr. ř. Rovněž došlo ke zvýšení počtu věcí, ve kterých bylo po vydání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení zahájeno trestního stíhání, a to na 29,9 %.

Jako negativní jev je nutno hodnotit skutečnost, že je podávána celá řada trestních oznámení, která svou povahou jsou v podstatě věcmi, které spadají do práva občanského nebo obchodního. Vzhledem k tomu, že tato podání jsou zpravidla podávána advokáty za organizace, obsahují takové skutečnosti, že věc nelze okamžitě odložit a je prováděno šetření, které končí odložením věci. Policejní orgány jsou však nuceny vykonávat úkony, které jsou poté využity v příslušném občanskoprávním či obchodněprávním řízení (např. rozборы hospodaření). Tedy orgány činné v trestním řízení v těchto věcech de facto provádějí zdarma servis při obstarávání důkazních materiálů pro jiné než trestní řízení.

Ve shodě s předchozím rokem je třeba opět poukázat na orgány rozhodující o přestupcích, a to na příslušné komise pro projednání přestupků nebo příslušné odbory dopravy pověřených městských úřadů, které zasílají na státní zastupitelství jim postoupený spisový materiál s tím, že v předmětné věci spatřují spáchání trestného činu, nikoli přestupku. Ve zcela výjimečných případech je tento postup odůvodněný a věc je předána k dalšímu řízení Policii ČR, většinou se však jedná o alibistická podání směřující k tomu, aby státní zástupce při vrácení věci příslušnému přestupkovému orgánu vyslovil svůj právní názor.

Činnost státního zastupitelství v přípravném řízení

VSZ v Praze z pohledu vlastní působnosti považuje za vhodné zmínit následující.

Obecně lze konstatovat, že v rámci činnosti **odboru trestního řízení VSZ v Praze (dále OTŘ)** nebyly ve srovnání s předchozím obdobím roku 2007 zaznamenány nové zásadní poznatky a trendy v přípravném řízení trestním.

Při výkonu působnosti OTŘ na úseku výkonu dohledu ve vztahu k bezprostředně nižším státním zastupitelstvím je dlouhodobě vnímána jako nežádoucí jev značná délka přípravného řízení v trestních věcech hospodářské a majetkové kriminality náležejících do věcné příslušnosti podle § 17 tr. ř. Příčiny značné délky trestního řízení v těchto věcech jsou obecně dány především skutkovou a právní složitostí, popř. i rozsáhlostí trestné činnosti, jakož i náročností a problémy v dokazování a jsou rovněž dlouhodobě neměnné. V průběhu minulého roku byly zaznamenány pouze dílčí nepodstatné změny ve struktuře a pořadí těchto příčin, kdy v popředí těchto příčin jsou jednoznačně problémy a prodlevy při vyřizování žádostí o právní pomoc v cizině.

Proto i v hodnoceném období byla v dohledové činnosti prioritně věnována pozornost trestním věcem, v nichž přípravné řízení nebylo skončeno do dvou let. Zintenzivněním výkonu dohledu, včetně dohledových prověrek na podkladě spisového materiálu, zkvalitněním jeho metodické stránky, se podařilo přispět ke zvýšení úrovně a efektivity výkonu dozoru u bezprostředně nižších státních zastupitelství, což se pozitivně projevilo ve zrychlení přípravného řízení a v částečném snížení celkového počtu těchto starých věcí, zejména u MSZ v Praze. Výraznějšímu snížení těchto věcí brání především objektivní faktory těžko ovlivnitelné v rámci výkonu dozoru a dohledu, jako jsou prodlevy v opatřování účetní evidence a dalších podkladů pro trestní řízení, potřeba složitých a časově náročných

znaleckých posudků z oboru ekonomiky a finančních analýz a již zmíněné prodlevy při vyřizování žádostí o právní pomoc v cizině. Délku a plynulost přípravného řízení negativně ovlivňují i problémy související s organizačními změnami v rámci Policie ČR, především odchody zkušených kriminalistů z policie a s tím spojené časté změny v osobě policejního orgánu konajícího prověřování nebo vyšetřování, které vedou ke stagnaci prováděného šetření a k průtahům v přípravném řízení.

V závěru roku 2008 bylo krajskými státními zastupitelstvími a MSZ v Praze v obvodu VSZ v Praze vykazováno celkem 174 věcí s věcnou příslušností podle § 17 tr. ř., v nichž přípravné řízení nebylo skončeno do dvou let, z toho nejvíce 110 věcí u MSZ v Praze (63,2 %) a 27 věcí u KSZ v Praze (15,6 %), což je dáno vyšším nápadem ekonomické kriminality, zejména u MSZ v Praze. Proto i v roce 2009 bude dohledová činnost VSZ v Praze orientována především na tyto starší věci se zaměřením na urychlení přípravného řízení.

Nové zásadní poznatky nebyly zaznamenány ani ve věcech pravomocně vrácených soudem státnímu zástupci k došetření. Z hlediska příčin a důvodů pravomocně vrácených věcí podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. opět převažovaly závažné procesní vady v přípravném řízení, porušující právo obviněného na obhajobu a na spravedlivý proces, nad nedostatečným objasněním základních skutkových okolností nezbytných pro rozhodnutí soudu. Stále se v menším rozsahu vyskytují případy, kdy důvodem vrácení věci soudem k došetření byl vadný postup při zahájení trestního stíhání spočívající v nedostatečném skutkovém vymezení zákonných znaků stíhaného trestného činu v usnesení o zahájení trestního stíhání.

Naproti tomu byl u krajských státních zastupitelství a MSZ v Praze zaznamenán další posun v rychlosti vyřizování trestních věcí po předložení vyšetřovacího spisu s návrhem na meritorní rozhodnutí. Trestní věci jsou podáním obžaloby či jinak meritorně vyřizovány zpravidla ve lhůtě do jednoho nebo do dvou měsíců. Zcela výjimečně se vyskytovaly věci, které byly vyřízeny ve lhůtě delší tři měsíců.

Zvýšená pozornost byla u **OZHFK** věnována skončení řízení v déletrvajících věcech. Státní zástupci zaměřili výkon dozoru na kritické posouzení dosavadních výsledků trestního řízení a usměrnili postup policejních orgánů k ukončení trestního řízení. Bylo preferováno urychlené postavení pachatele před soud, případně, s ohledem na důkazní situaci, jiné mimosoudní vyřízení věci. Podařilo se tak ukončit několik věcí, kde přípravné řízení trvalo dlouhou dobu.

Aktuální poznatky z provedeného rozboru činnosti, zejména průběhu a výsledků přípravného řízení, odůvodňují realizaci vlastních opatření směřujících ke zvýšení kvality výkonu dozoru státních zástupců. Půjde o důsledný a náročný postup státního zástupce od nápadu věci, jejího reálného zhodnocení a následné průběžné a trvalé usměrňování policejního orgánu činného v prověřování nebo trestním stíhání. Nadále budou sledovány věci dlouhodobě vyřizované. Ke kontrole činnosti státních zástupců ve výkonu dozoru jsou přijata ředitelkou odboru nezbytná organizační opatření. Jejich cílem je uzpůsobení rozsahu dozorových oprávnění tak, aby byl zajištěn kvalitní výkon dozoru v těch nejzávažnějších věcech hospodářské a finanční kriminality.

Podařilo se zvýšit počet podaných obžalob, a to zejména v déletrvajících věcech. Skutková a právní složitost žalovaných věcí se nadále projevuje v poměrně dlouhých lhůtách, ve kterých soudy o podaných obžalobách rozhodují.

V obvodu působnosti **MSZ v Praze** je i v roce 2008 pokračujícím trendem snížení počtu nezpracovaných návrhů na konečné opatření státními zástupci, jakož i zásadní snížení délky jejich vyřízení státními zástupci. K 31.12.2008 bylo na MSZ v Praze nevyřízeno pouze 6 věcí, z toho žádná věc starší 1 měsíce, na OSZ pro Prahu 1 - 10 bylo 28 věcí, z toho žádná věc starší 1 měsíce.

Pokud jde o délku řízení u státního zástupce, tak v roce 2008 byl na MSZ v Praze návrh na konečné opatření zpracován v průměru za 23 dnů, což představuje zrychlení o 50 % oproti roku 2007. Na OSZ 1 - 10 byly návrh zpracovány v průměru za 9 dnů, což představuje zrychlení o 25 %.

Vazebně bylo stíháno v rámci celé Prahy celkem 738 osob, což je o 61 osob méně než v roce 2007.

V agendě s věcnou příslušností dle § 17 tr. ř. v roce 2008 nedošlo ke změně ve skladbě pachatelů ani k výrazné změně u hospodářských trestných činů, kde většinu tvoří zejména trestné činy podle § 149, § 127, § 128, § 148 a samozřejmě § 250 a § 248 tr. zák. U závažné hospodářské a finanční kriminality je i nadále problémem při vyšetřování, a rovněž i u prověřování, častá obměna policejních orgánů, kteří pak novým seznamováním se s vyšetřovacím spisem přispívají k prodlužování délky přípravného řízení, na kterou má ovšem vliv i neodbornost policejních orgánů, rozsah trestné činnosti, rozsah spisového materiálu, nutnost zpracovávání znaleckých posudků i vyžadování právních pomoci.

Oddělení ekonomické kriminality MSZ v Praze byl Policií ČR signalizován nový problém týkající se nákupu a plateb v rámci internetových obchodů, kdy jsou při placení zboží zneužívány údaje z cizích platebních karet získané přesně nezjištěným způsobem.

Pokud jde o trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti, lze konstatovat, že u trestného činu vraždy dle § 219 tr. zák. došlo k mírnému poklesu nápadu, celkem bylo spácháno 32 vražd s celkovým počtem 37 poškozených, z toho 20 pokusů vražd a v jednom případě příprava vraždy. Objasněno bylo celkem 28 případů, neobjasněny zůstávají 4 případy, přičemž ovšem v průběhu roku 2008 došlo k objasnění dvou případů z roku 2007. Na oddělení obecné kriminality byl dále zaznamenán oproti roku 2007 nárůst trestných činů znásilnění podle § 241 tr. zák. a pohlavního zneužívání podle § 242 tr. zák.

I v roce 2008 při páchání trestných činů dle § 187 tr. zák. trvala stoupající tendence, zejména pak v souvislosti s dovozem kokainu, přičemž byl zaznamenán výrazný nárůst konzumentů této drogy. Jedná se o organizované skupiny mezinárodního složení, přičemž mezi pachateli převažují osoby afrického původu (zejména Nigérie), kteří dovoz organizují a jako kurýry převážně využívají své i české občany. Při objasňování této trestné činnosti je na velice dobré úrovni spolupráce nejen protidrogových útvarů cizích států s našimi celními složkami, ale i mezi justičními orgány ČR a cizích států.

Pokud jde o trestnou činnost příslušníků PČR, BIS a ÚZSI, bylo oddělením obecné kriminality MSZ v Praze vyřízeno celkem 57 věcí 106 pachatelů, z toho bylo podáno celkem 35 obžalob na 73 pachatelů, postup dle § 307 tr. ř. byl užit v 8 věcech 12 pachatelů, v jednom případě došlo k narovnání podle § 309 tr. ř., 6 věcí proti 8 pachatelům bylo zastaveno. Oproti roku 2007 byl stíhán i jeden příslušník ÚZSI. Celkově na oddělení vyšetřování OSZ pro Prahu 1 vzrostl v roce 2008 nápad trestních věcí, kdy se podařilo díky intenzivnějšímu

prověřování Inspekce policie zadokumentovat trestnou činnost policistů tak, že mohlo být zahájeno trestní stíhání. K tomu je třeba uvést, že oddělení vyšetřování OSZ pro Prahu 1 vyšetřuje cca 54 % všech výstupů z Inspekce policie.

V roce 2008 byla MSZ v Praze zaznamenána nová negativní skutečnost, která má významný vliv jednak na přípravné řízení, jednak s největší pravděpodobností bude mít vliv i na řízení před soudem. Obviněnému, umístěnému ve vazební věznici, byla ředitelem věznice povolena mimořádná návštěva ve smyslu § 14 odst. 1 zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, v platném znění, za účelem možnosti uspořádat ve věznici tiskovou konferenci s několika zástupci médií, včetně bulváru a vyjadřovat se k důkazní situaci, seznámit veřejnost se svou verzí obhajoby a průběhem jeho trestního stíhání.

Jedná se o věc sp. zn. 1 KZV 201/2008 - konference se záznamovým zařízením, kamerami a fotoaparáty proběhla ve věznici Praha 4 - Pankrác dne 27.10.2008, byla vedením věznice povolena jako mimořádná návštěva bez informování dozorové státní zástupkyně. Městská státní zástupkyně v Praze pod 1 SPR 403/2008 požádala generálního ředitele VS ČR o prošetření věci a přezkoumání důvodnosti a zákonnosti postupu věznice, přičemž tento následně sdělil, že neshledal žádné pochybení vězeňského orgánu v dané věci. Věc byla dále signalizována k zaujetí stanoviska i Vrchnímu státnímu zastupitelství v Praze.

VSZ v Praze se touto věcí, na základě dopisu městské státní zástupkyně v Praze adresovaného řediteli věznice a zasláného na vědomí, zabývalo a zjistilo, že v době povolení návštěvy byl dán u obviněného pouze důvod vazby útekové. Podnět k návštěvě vzešel od zástupců médií, nikoli od obviněného. Režim návštěv obviněných ve vazbě je stanoven tak, že obviněný není nijak omezován v okruhu osob, které ho mohou navštívit (pokud nejde o omezení dané zákonem), omezen je pouze počtem osob, frekvencí doby návštěv a trváním konkrétní návštěvy. Tyto limity může ředitel věznice podle svého uvážení měnit. Důvodem, kterým se věznice řídí při povolování nadstandardních návštěv, musí být především bezpečnost věznice a osob v ní, v konkrétním případě vyloučení nebezpečí útoku. Věznice odpovídá pouze za to, že obviněný nezmaří útekem trestní řízení a nebude pokračovat v trestné činnosti, ze které je obviněn, neodpovídá za negativní ovlivnění výsledku trestního řízení. Věznice nenarušila rovnost obviněných. Pokud by byl obviněný na svobodě, v kontaktu s médii by mu nebylo možno zabránit. Důvod k opatření směrem k věznici nebyl shledán.

V agendě věcí s věcnou příslušností dle § 16 tr. ř., kterou zpracovávají OSZ 1 – 10, byly zaznamenány níže uvedené nové trendy.

Na OSZ pro Prahu 2, v prostoru Hlavního nádraží, kam se stahují bezdomovci a migrující cizinci, byl od podzimu roku 2008 zaznamenán častější výskyt „odcizování kabelek“, které mají ženy zavěšeny na rameni, jejich stržením, kdy dle intenzity útoku a obranné reakce poškozené se kvalifikuje buď jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. d) tr. zák., nebo trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. Na tomto zastupitelství pak nadále pokračoval enormní nápad trestné činnosti v oddělení dopravním v souvislosti s novelou zákona č. 361/2000 Sb., provedenou zákonem č. 411/2005 Sb. u trestných činů podle § 201 odst. 1 tr. zák. a § 180d tr. zák. S ohledem na novelu § 171 odst. 1 tr. zák. (zvýšení zákonné trestní sazby na 2 roky), lze v roce 2009 předpokládat snížení počtu trestních věcí u pachatelů, u kterých bude jednočinný souběh těchto trestných činů, popř. s trestným činem podle § 201 odst. 1 tr. zák., které budou dozorovány i ostatními obvodními státními zastupitelstvími podle

místní příslušnosti. Problémy s četností výskytu trestného činu podle § 180d tr. zák. pak pominou s účinností nového trestního zákoníku od 1. 1. 2010.

Na OSZ pro Prahu 7 se dne 10. 5. 2008 uskutečnil nový pilotní program – konání zkráceného přípravného řízení přímo na stadionu AC Sparta Praha při fotbalovém utkání FC Baník – AC Sparta Praha. V prostorách stadionu byla zřízena místnost pro policii, státního zástupce a jednací síň. Všechny tyto součásti byly síťově propojeny a experimentálně byl zaveden elektronický spis. Vzhledem ke klidnému průběhu zápasu nebylo konáno žádné zkrácené přípravné řízení. Drobné přestupky byly v rámci přestupkového řízení řešeny na místě pracovníky městské části Praha 7, kteří rovněž byli na stadionu přítomni. Program potvrdil jednoznačnou schopnost propojení a spolupráce mezi všemi orgány činnými v trestním řízení, schopnost zajistit eventuelně velmi rychlé řízení s pachateli trestných činů z řad fotbalových chuligánů a přítomnost vyšetřovatele, státního zástupce a soudce přímo na stadionu měla i kýžený preventivní účinek. Bylo domluveno v rámci hl. m. Prahy vytipování cca 4 nejproblematičtějších utkání v roce, kde by pak byla tato zkrácená přípravná řízení na stadionech v různých obvodech Prahy v budoucnu konána.

Na OSZ pro Prahu 7 byly dále zaznamenány 2 zásadní trestní věci z hlediska dokazování, jakož i celopražského významu, a to propad půdy v parku Stromovka při budování tunelu Blanka městského silničního okruhu, ke kterému došlo dne 20.5.2008 (sp. zn. ZN 106/2008) a dne 12.10.2008 (sp. zn. ZN 668/2008). Ve věci je konáno prověřování pro podezření z trestného činu obecného ohrožení podle § 179 tr. zák., ev. § 180 tr. zák. Dalším případem byl požár levého křídla Průmyslového paláce (sp. zn. 2 ZN 1115/2008), kde probíhá prověřování pro trestný čin obecného ohrožení podle § 180 odst. 3 písm. a) tr. zák., které není dosud ukončeno.

Na OSZ pro Prahu 4 pak byl prověřován rozsáhlý požár vietnamské tržnice SAPA v Praze 4 ze dne 6.11.2008, pro podezření ze spáchání téhož trestného činu, kdy věc není rovněž ukončena (sp. zn. 3 ZN 5627/2008).

V obvodu působnosti **KSZ v Praze** pokračoval postupný nárůst počtu osob, proti kterým je vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení, kdy po výrazném nárůstu v roce 2007 tento nárůst trval i v roce 2008. Příčina tohoto stavu je dána zejména uplatněním institutu zkráceného přípravného řízení, neboť počet osob, proti kterým bylo vedeno zkrácené přípravné řízení se stále zvyšuje, byť v posledních dvou letech je již srovnatelný. Skutečnost, že se v posledních letech zvyšoval počet osob realizovaných ve zkráceném přípravném řízení, byla dána zejména rozšířením podmínek pro uplatňování trestní odpovědnosti za trestné činy v dopravě, což mělo vliv i na organizaci činnosti státních zastupitelství, protože trestná činnost v dopravě byla, v zájmu průběžného vyřizování těchto trestních věcí, přidělována několika státním zástupcům, nikoli pouze specialistům na trestnou činnost v dopravě. Zvýšený nápad zkrácených přípravných řízení pak zvyšuje nároky na organizaci činnosti státního zastupitelství, neboť skutková, právní a důkazní jednoduchost těchto věcí je vyrovnána jejich vysokým počtem a krátkou dobou na jejich zpracování.

Zejména v trestních věcech vedených na KSZ v Praze a v menším rozsahu rovněž na okresních státních zastupitelstvích, bylo v průběhu roku 2008 policejními orgány často konzultováno znění usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř., kdy státní zástupce obsah tohoto usnesení svými pokyny fakticky dotvářel. V případě podání stížnosti proti takovému usnesení je někdy obtížné posoudit, zda je nadále dána k rozhodování

příslušnost dozorového státního zástupce, nebo zda je s ohledem na rozsah jeho zásahů do obsahu usnesení na místě postupovat již podle § 146 odst. 1 písm. a) druhá část tr. ř.

Poznatky z činností méně zkušených nových policejních orgánů, vedly v závěru roku 2008 vedení KSZ v Praze v dohodě s Krajským ředitelstvím Policie ČR Středočeského kraje k přijetí opatření spočívajícího v tom, že policisté, kteří zpracovávají konkrétní trestní věc v pozici policejního orgánu, docházejí k případným podstatným konzultacím za státním zástupcem společně se svým bezprostředně nadřízeným, aby tento byl informován o průběhu a závěrech jednání a mohl tomu přizpůsobit svou metodickou, řídicí a kontrolní činnost.

Na nedostatky v postupu policejních orgánů při vydávání usnesení o zahájení trestního stíhání a rovněž tak opatření o sdělení podezření, upozorňují i okresní státní zastupitelství s tím, že tento stav je vyvolán zejména odchodem zkušených policistů, na jejichž místa nastoupili služebně mladí a dosud v agendě trestního řízení nezkušení policisté (např. OSZ v Benešově a v Mladé Boleslavi).

Pokud jde o odklony, v roce 2008 se podařilo dosáhnout přibližně stejných výsledků jako v roce 2007. I nadále bude nutné věnovat odklonům větší pozornost a jejich uplatněním zastavit nebo snížit trend zvyšujícího se počtu osob, jejichž trestní věc je předložena k soudu.

V rámci problematiky dozoru státního zástupce nad zákonností přípravného řízení trestního lze pozitivně hodnotit délku řízení u státního zástupce po doručení návrhu na podání obžaloby, která v roce 2008 činila opět 10 dnů. Rozhodující vliv na dosaženou délku řízení u státního zástupce měly jednoznačně případy vyřizované ve zkráceném přípravném řízení na okresních státních zastupitelstvích.

Jako negativní poznatek je nutno uvést, že ani v tomto sledovaném období nedošlo ve větším rozsahu k aplikaci zajišťovacích institutů postihujících majetek pocházející z trestné činnosti a majetek pachatelů trestné činnosti ve smyslu § 47, § 79c až § 79f, § 347 tr. ř. a k následnému uplatňování návrhů na uložení trestů a ochranných opatření v trestním řízení soudním, postihujících majetek obviněného a zisky pocházející z trestné činnosti. K využívání zajišťovacích institutů dochází v omezeném rozsahu v trestních věcech KSZ v Praze, v menším rozsahu pak v agendě okresních státních zastupitelství, zejména pokud se jedná o zajištění motorových vozidel pachatelům trestných činů v dopravě. V tomto směru bude nutno zvýšit aktivitu státních zástupců při dozoru nad přípravným řízením trestním, a to důslednějším vyhodnocováním podmínek pro ukládání trestů a ochranných opatření postihujících majetek a využíváním zajišťovacích institutů v přípravném řízení trestním.

Vzhledem k poznatkům z dozoru nad vyšetřováním trestné činnosti mladistvých, páchané ve spolupachatelství, ať již několika mladistvými nebo mladistvými ve spojení s dospělými pachateli, upozornilo OSZ v Příbrami na problematickou aplikaci § 37 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., v platném znění, a procesní potíže, které vznikají tím, že již v rámci přípravného řízení policejní orgány konají trestní stíhání proti jednotlivým obviněným mladistvým samostatně či původně společně konané trestní řízení vylučují k samostatnému projednání právě s ohledem na toto ustanovení. Dochází tak ke konání přípravného řízení několika policejními orgány, což může vést k různé kvalifikaci skutků u jednotlivých spoluobviněných a k dublování vyšetřovacích úkonů a průtahům v řízení. V tomto směru policejní orgány nevyužívají důsledně ustanovení § 38 uvedeného zákona o společném řízení.

KSZ v Českých Budějovicích upozorňuje na stále se vyskytující problémy při vyřizování žádostí o právní pomoc. Nejenže je vyřizování žádostí o právní pomoc zdlouhavé a způsobuje tak průtahy v trestním řízení, ale stává se, že nejsou respektována ustanovení našeho trestního řádu, např. státnímu zástupci není sděleno, kdy bude konán výslech svědka, či jiný úkon, aby mohl vyrozumět obhájce, ač v žádosti o právní pomoc to bylo výslovně zdůrazněno.

Nově byl zaznamenán dosud neregistrovaný způsob obstrukčního jednání obviněné osoby spočívající v tom, že obviněný podal občanskoprávní žalobu na ochranu osobnosti proti státnímu zástupci vykonávajícímu dozor v jeho trestní věci. Jako důvod podané žaloby je uvedena skutečnost, že se obviněný cítí poškozen na svých osobnostních právech způsobem výkonu dozoru státním zástupcem. Bylo zjištěno, že obdobný jev se vyskytl v roce 2008 i v jiných regionech. Na podání takovéto žaloby pak bezprostředně navazuje námitka podjatosti podaná vůči dozorujícímu státnímu zástupci. Podjatost je spatřována v tom, že obviněný a státní zástupce jsou protistranami v civilněprávním sporu. Obviněný se tímto snaží dosáhnout změny v osobě dozorujícího státního zástupce, přesunutí výkonu dozoru v přípravném řízení do jiného regionu, či alespoň výrazného zdržení průběhu přípravného řízení.

V poslední době se začínají objevovat nové formy trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák. spočívající v tom, že na území ČR prostřednictvím pracovních agentur cizích států jsou vylákáni cizí státní příslušníci (obvykle z Ukrajiny), kteří jsou pak nuceni pracovat v tíživých podmínkách za nízkou mzdu. Další formou je, že jsou využíváni lidé ze sociálně slabých skupin (bezdomovci, cizí státní příslušníci bez zaměstnání a pracovního povolení), je jim nabídnuto zaměstnání i ubytování a poté jsou nuceni žít v nevyhovujících hygienických podmínkách a pracovat za nízkou mzdu, která nestačí pokrýt ani jejich základní životní potřeby.

V této oblasti není příliš zkušeností. Problém je, jak vyložit a co zahrnout pod pojmy „nucené práce“ a „jiné formy vykořisťování“. Neexistuje judikatura, určité zkušenosti jsou pouze v oblasti obchodování s lidmi za účelem provozování prostituce, ale i v tomto směru jsou spíše zkušenosti negativní, kdy soudy příliš nechtějí, nebo se bojí tuto trestnou činnost soudit. Problémové je i dokazování, zejména na jaké okruhy se zaměřit a do jaké šíře jít. Oběti takového protiprávního jednání jsou cizí státní příslušníci, pocházející z velmi primitivního a chudého prostředí, kdy vše je pro ně lepší než to, co mají doma. Navíc se zpravidla i bojí ve věci jako svědci vypovídat. Nebo jsou „vykořisťovanými“ lidé, kteří jsou víceméně smířeni s osudem na okraji společnosti, kdy jim k životu postačuje krabice levného vína a ubytovna bez základního dostačujícího hygienického vybavení.

Jedna taková věc je před skončením vyšetřování. Zde sice lidé byli zaměstnáváni, byla jim vyplácena určitá mzda, oni v zásadě byli s touto mzdou spokojeni, ale museli odpracovat např. dvojnásobný počet hodin, aby dostali mzdu jako český dělník, který pracoval na stejné pozici. V případě nemoci dostávali 30 Kč na den, dovolenou mohli čerpat, ale tato byla neplacená. Obviněný fakticky působil jako majitel a jednatel firmy, která zprostředkovává zaměstnání, ale právně měl povolenu činnost výroba textilií, kdy od českých firem si pro své zaměstnance pronajímá zařízení a od českých firem dostal zadání na výrobu. Otázkou je, do jaké míry ob stojí fakt, že ukrajinští pracovníci byli spokojeni, dobrovolně za těchto podmínek byli ochotni pracovat a přišli do ČR proto, že doma neměli práci, která by je a jejich rodiny uživila. Přitom přišli do prostředí, které pro ně bylo neznámé a neuměli jazyk.

Další věc je před realizací, kdy podezřelý najímá bezdomovce na nádražích nebo jiných místech, kde se shlukují takoví lidé, slíbil jim práci a ubytování, pak je zavřel do areálu firmy,

vyplácel jim 150 Kč na den bez dalšího, zřejmě neplatil žádné dávky, nutil je pracovat nejméně 12 hodin denně, a to i za užití násilí. Dělníci bydleli na ubytovně, kde místnosti neměly dveře, pro 30 lidí bylo jedno fungující WC, z uvedené částky se museli dělníci živit a opatřovat si hygienické a další potřeby.

Konečně další věcí je případ, který je zatím na počátku šetření, a to zaměstnávání cizinců bez povolení k pobytu za krutých podmínek na úklid ve velkých obchodních řetězcích.

V obvodu působnosti **KSZ v Plzni** došlo v průběhu roku k zahájení trestního stíhání u 6 211 osob v 5 269 věcech, což představuje další pokles v počtu stíhaných osob celkem o 650 (10,5 %). V rámci zkráceného přípravného řízení došlo k určitému nárůstu, nicméně ten nepokryl výše zmíněný pokles trestně stíhaných osob. V této souvislosti lze již hovořit o určitém trendu ve snižování počtu trestních věcí. Ten ve srovnání s rokem 2007 představuje 12 % na úrovni okresních státních zastupitelství. Netýká se však bez výjimky všech úřadů, když například u OSZ v Klatovech činil nárůst 27 %.

V roce 2008 se znovu potvrdilo předchozí zjištění, že nadále přetrvává minimální počet trestních věcí v agendě podle § 17 tr. ř. Pokles představuje 19 % věcí. Nadále rozhodující podíl tvoří násilná a drogová trestná činnost, když ani v roce 2008 nebyla odhalována majetková, hospodářské ani tzv. finanční kriminalita, kde by byla dána příslušnost krajského státního zastupitelství. V těchto věcech se potvrzují předchozí zjištění o nedostatku poznatků získaných policií její operativně pátrací činností. Tento trend pokračoval přesto, že i v průběhu roku 2008 byla v rámci součinnosti mezi rezorty přijímána opatření k zintenzivnění činnosti policie, ale zatím bez potřebného efektu.

Pokles počtu trestních věcí na druhou stranu umožnil, aby přípravné řízení probíhalo plynule, bez závažných excesů a nakonec se podařila udržet u okresních státních zastupitelství i rychlost přípravného řízení z předchozího roku. Na krajském státním zastupitelství došlo k výraznému snížení délky přípravného řízení, v průměru na 190 dnů.

Výsledky na úseku tzv. odklonů lze opětovně hodnotit jako nepříliš uspokojivé. Podmíněným zastavením bylo vyřízeno 422 trestních věcí ohledně 465 osob. Zda tento negativní výsledek byl ovlivněn výlučně poklesem počtu trestních věcí nelze s určitostí potvrdit. Jako druhá varianta se jeví možnost, že část odklonů byla realizována podmíněným odložením podání návrhu na potrestání podle § 179g tr. ř. Tímto způsobem bylo ukončeno trestní řízení ve 138 případech ohledně 151 osob.

Nedostatečná aktivita při využití zmíněných institutů vedla v průběhu roku 2008 k přijetí opatření, kdy dozorový státní zástupce možnost odklonu věci znovu prověřuje před podáním obžaloby a o tom činí do spisu záznam. Navíc na základě statistických ukazatelů za I. pololetí 2008 bylo ověřováno i pomocí výkonu dohledu, zda jsou všechny vhodné trestní věci tímto způsobem vyřízeny. Další dohledovou prověrkou bylo též zjišťováno, zda u věcí, kde využil odklon soud, mohl tak učinit státní zástupce. Žádné závažné pochybení v činnosti dozorových státních zástupců nebylo však zjištěno.

V této části zprávy je vhodné zmínit aktivitu ve zkráceném přípravném řízení, kdy byl podán návrh na potrestání 4 018 osob, tedy došlo k nárůstu o 326. Je předpoklad, že v roce 2009 by mohla být aktivita na tomto úseku ještě výraznější, a to v návaznosti na novelizované ustanovení § 179b odst. 4 tr. ř. Rozhodne však o tom připravenost základních policejních útvarů.

Výsledky předchozího období byly vyhodnoceny i z hlediska kvality řízení, když je zřejmé, že usnesení o zahájení trestního stíhání odpovídala zákonným požadavkům ve větším rozsahu než dříve, když bylo zrušeno 138 usnesení ohledně 175 osob na úrovni okresních státních zastupitelství. Trend ke zvyšování kvality by mohl být potvrzován i dalším údajem, kdy jen 3 pravomocná usnesení o zastavení věci byla zrušena postupem podle § 174a tr. ř.

Nové trendy ve vývoji trestné činnosti lze zobecnit tak, že na úseku hospodářské a majetkové trestné činnosti souvisící s transformací české ekonomiky se stal od devadesátých let minulého století frekventovanou formou transfer aktiv z podniku akciové společnosti ke škodě akcionářů, pro kterou se vžil název tunelování. Pojistkou proti němu mělo být obligatorní oceňování převáděných aktiv v případech vymezených novelizací obchodního zákoníku. Aktuální formy této typické trestné činnosti svědčí o úspěšných snahách pachatelů o překonání uvedené pojistky korumpováním znalců.

Jako příklad mohou sloužit poznatky z výkonu dozoru nad přípravným řízením, které provádělo KSZ v Plzni ve věcech spisových značek 1 KZN 1695/2006, 1 KZN 2161/2006, 1 KZN 1579/2006, 1 KZN 1638/2006, 1 KZN 2110/2008, 1 KZN 2111/2008, 1 KZN 1630/2007.

Tomuto novému fenoménu lze čelit důsledným trestním postihem nepoctivých soudních znalců, tak jako tomu bylo ve věci vedené u Policie ČR, Správy Západočeského kraje, SKPV v Plzni, PZC-288/TČ-90-2007.

V této uvedené věci byli stíháni tři znalci pro pokračující trestný čin křivé výpovědi a nepravdivý znalecký posudek podle § 175 odst. 1, odst. 3 tr. zák. pro jednání spočívající mj. v tom, že zpracovávali znalecké posudky z oboru ekonomika a stavebnictví pro účely nepeněžitého vkladu objednatele posudku do nově vznikající obchodní společnosti a výslednou tržní hodnotu vkladu výrazně nadhodnotili, na tomto základě byly obchodní společnosti emitovány listinné kmenové akcie, přičemž skutečná hodnota nepeněžitého vkladu do obchodní společnosti byla o stovky milionů korun nižší.

Na úseku drogové trestné činnosti se podařilo z oblasti působnosti KSZ v Plzni v podstatě vymýtit pachatele kosovsko-albánského původu.

Novým fenoménem začínají být pěstírny konopí provozované vietnamskými občany. Ti se v důsledku důrazných a setrvalých postihů prodeje pirátských výrobků přeorientovali na jinou oblast trestné činnosti. Při odhalování této trestné činnosti a usvědčení pachatelů je potřebné jejich sledování on-line. Tady však vyvstává velký problém v nedostatku a hlavně spolehlivosti tlumočnicků vietnamštiny.

U trestné činnosti na nezletilých osobách se opakoval problém spočívající v tom, že policisté prováděli výslech nezletilých poškozených před zahájením trestního stíhání jako neodkladný a neopakovatelný úkon, ač osoba pachatele byla známá. Takový úkon byl procesně nezpůsobilý a nezletilí poškození museli být znovu vyslechnuti, což jim může výrazně prohloubit jejich trauma. Tato pochybení byla projednána na pracovních poradách za přítomnosti vedení PČR Správy Západočeského kraje.

Dalším latentním problémem souvisejícím s trestnou činností jsou zahraniční dělníci a probíhající hospodářská krize. Město Plzeň je městem s největším počtem dlouhodobě

pobývajících cizinců, zejména Asiatů, Ukrajinců, Rumunů. Tento stav se vyvíjel v posledních letech, kdy v Plzni vznikala rozsáhlá průmyslová zóna. V současné době podniky utlumují výrobu a cizince propouštějí. Ti však zůstávají v Plzni či okolí, neboť nemají peníze na cestu do vlasti, jsou zadluženi u různých pracovních agentur, na jejich cesty skládaly peníze celé rodiny či vesnice. Tyto osoby se nemohou vrátit zpět, nemají práci ani peníze. A tady hrozí výrazné nebezpečí, že v důsledku těchto okolností budou vtaženi do kriminálního prostředí. Přihlédneme-li navíc z jakých životních podmínek pocházejí, tzn. často z oblastí, kde lidský život nemá cenu, k tomu přistoupí jejich bezvýchodná situace, lze se obávat velkého ohrožení bezpečnosti občanů.

KSZ v Ústí nad Labem uvádí, že oproti předchozím letům je třeba pozitivně hodnotit velmi významný pokles v počtu nevyřízených věcí na státním zastupitelství s návrhem na podání obžaloby, či návrhem na potrestání ke dni 31. 12. 2008. Je zřejmé, že státní zástupci získali při sníženém nápadu nových věcí alespoň částečný prostor pro vyřizování věcí, kde bylo vyšetřování skončeno. Zcela jistě se pak do tohoto stavu promítlo i významné zlepšení personální situace.

Pokud jde o otázky skladby nápadu trestné činnosti za rok 2008, zůstává ve srovnání s předchozími lety tato oblast bez významnějších změn obecného rázu, okresní státní zástupci zdůrazňují vysoký podíl trestné činnosti kvalifikované jako trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 písm. c) tr. zák. v souběhu s trestným činem řízení motorového vozidla bez řídičského oprávnění podle § 180d tr. zák. a rovněž pak podíl trestní činnosti kvalifikované jako trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 tr. zák. s tím, že přetrvává trend posledních dvou let.

Okresní státní zástupce v Teplicích zaznamenává příkrý pokles trestních stíhání vedených pro trestný čin úvěrového podvodu dle § 250b trestního zákona, což přisuzuje tomu, že poskytovatelé úvěrů zřejmě důsledněji prověřují solventnost žadatelů o úvěr. Stejnou skutečnost zaznamenal ve velmi významném měřítku i okresní státní zástupce v Ústí nad Labem.

Rovněž v okrese Teplice došlo k výraznému snížení věcí, kde předmětem zájmu orgánů činných v trestním řízení byla drogová kriminalita. Tento jev je podle názoru okresního státního zástupce v Teplicích důsledkem toho, že již v roce 2007 byla drogová scéna na Teplicku zdecimována. Přesto v této oblasti byl zaznamenán novější fenomén, a to tzv. vietnamských pěstíren konopí.

Ze svých zkušeností může výskyt tohoto druhu trestné činnosti potvrdit i samo krajské státní zastupitelství. Kvalitní (vysoké procentuální zastoupení THC) mladé rostliny omamné látky konopí jsou do České republiky dováženy především z Holandska. Na území republiky jsou pachateli pronajímány objekty, které jsou následně vybaveny automatickými zařízeními umožňujícími při procesu pěstování vysoce kvalifikované postupy. Nelegální zisky se pohybují ročně v řádu statisíců až miliónů korun. Podstatná část produkce je vyvážena z České republiky do států západní Evropy, menší část je určena pro distribuci na domácím drogovém trhu. Dokumentace trestné činnosti je časově náročná především s ohledem na komunikaci pachatelů výhradně v jejich rodném jazyce a v prvopočátcích prověřování rovněž s ohledem na liberální přístup holandských orgánů činných v trestním řízení k problému samotného zneužívání drogy konopí, když bez jejich součinnosti je odhalení mezinárodních organizovaných skupin prakticky nemožné.

Z pohledu samotného krajského státního zastupitelství za nikoli zcela nový fenomén, avšak se strmě narůstající tendencí, je možno označit trestní věci spočívající jednak v transferu ilegálních migrantů ze zemí tzv. třetího světa a zemí východní Evropy přes ČR s cílem přepravy do zemí západní Evropy kvalifikované jako trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 171a odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 4 písm. c) tr. zák. a jednak v obchodování s lidmi podle § 232a odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a), odst. 4 písm. c) tr. zák.

Obchod s lidmi lze ve všech dozorovaných trestních věcech charakterizovat třemi základními znaky, a to transportem na území ČR, donucením k výkonu práce a s tímto spojeným vykořisťováním. Trest, který postihuje ty, jež se odmítají podrobit a vykonávat nedobrovolnou práci, lze charakterizovat jako fyzické či sexuální násilí nebo jeho hrozbu, omezení svobody pohybu, zadržování odměny za práci či odmítnutí vyplacení odměny, zadržování cestovních či jiných identifikačních dokladů. Nedobrovolnost se projevuje i tehdy, pokud přijetí práce bylo naprosto svobodné a následně se pro najatou osobu změnila podmínky. Často se jedná ze strany podezřelých osob o podvod nebo falešné sliby ohledně druhu a podmínek práce a na straně osob vykořisťovaných bývá průvodním faktorem nedobrovolnosti zadluženost, psychický nátlak, tj. příkaz k práci zajištěný výhrůzkou trestu za neuposlechnutí, zbavení osobní svobody či uvěznění v místě výkonu práce. Zlákání cizí státní občané se výrazně zadluží, aby zaplatili organizátorům za dopravení na území ČR a samotnou možnost práce na našem území, když následně na území ČR jsou jim ve většině případů odebírány osobní doklady a jsou tak plně odkázáni na podezřelé osoby, které jim zajišťují práci a ubytování velmi nízké úrovně. Za vykonanou práci jsou jim vypláceny zálohy či jen minimální částky s odůvodněním, že jim narůstá dluh v souvislosti s pobytem v ČR. Zlákání osoby se nemohou svobodně pohybovat, ve zdejším prostředí se neorientují, jsou tedy v plné podřízenosti podezřelých, navíc pod fyzickým i psychickým nátlakem. Prověřování tohoto druhu trestné činnosti je spojeno s množstvím operativních úkonů, neboť se jedná o organizovanou trestnou činnost a je rovněž náročné časově s ohledem na zahraniční prvek, který vyžaduje velmi úzkou mezinárodní spolupráci, jak na úrovni policejních orgánů, tak státních zastupitelství. Prověřování a vyšetřování ve všech věcech provádí policejní orgány ÚOOZ, jejich činnost hodnotí státní zástupci velmi pozitivně. Výše uvedená základní trestná činnost je spojena s následnou legalizací zisků kvalifikovanou jako trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 252a odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zák., kdy získané finanční prostředky jsou převáděny přes řetězec pouze formálně založených obchodních společností s cílem zakrýt zdroj příjmů. Specifikem těchto trestních věcí je taktéž skutečnost, že poškození jsou vůči orgánům činným v trestním řízení velmi nedůvěřiví a ve svých výpovědích opatrní. Poškození jsou v domovských státech vybíráni ze sociálně slabších vrstev, a proto často v podstatě dobrovolně přijímají jednání podezřelých ve snaze alespoň minimálně zmírnit sociální nouzi své rodiny ve státech původu.

Co se týče vývojových trendů v otázce způsobu řešení trestních věcí v přípravném řízení, resp. ve zkráceném přípravném řízení, logicky nejvyšším procentem stejně jako v předchozích letech jsou zastoupeny trestní věci ukončené podáním obžaloby, popř. návrhu na potrestání. Byť i v roce 2008 kladlo KSZ v Ústí nad Labem velký důraz na potřebu většího využívání možnosti odklonů od trestního řízení ve všech formách, přičemž akcentován byl zejména institut podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř. a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání podle § 179g tr. ř., nepodařilo se, alespoň pokud jde o absolutní čísla, dosáhnout na tomto úseku plného uspokojení.

Pro srovnání s rokem 2007, kdy bylo realizováno 898 podmíněně zastavených trestních stíhání, 200 podmíněně odložených návrhů na potrestání a 10 narovnání, byl v roce 2008 odklon realizován u 929 podmíněných zastavení trestního stíhání, 273 podmíněně odložených návrhů na potrestání a 10 narovnání. Je možno konstatovat, že došlo k navýšení aplikace některé z těchto tří forem odklonu od trestního řízení o 8,6%. Celkový podíl odkloněných věcí představuje v roce 2008 6,2%. Dohledová prověrka zaměřená na zjištění míry uplatňování podmíněného zastavení trestního stíhání u některých okresních státních zastupitelství prokázala, že stále není tohoto institutu využíváno ve všech případech, kde by toto rozhodnutí v úvahu skutečně přicházelo.

Žádné významnější nové jevy nebyly zaznamenány ve vazebním řízení, v minulých letech docházelo k výkyvům oběma směry, ovšem nelze pojmenovat obecnější příčiny tohoto stavu.

U **KSZ v Hradci Králové** i v uplynulém roce pokračoval trend spočívající ve zvyšování počtu osob, proti kterým bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, a to při poklesu počtu osob stíhaných v rámci tzv. klasického vyšetřování, byl tedy zachován trend posledních let spočívající v procentuálním zvyšování podílu osob, proti kterým bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, když znamená nárůst o 3,2 %. Tyto skutečnosti mají kladný vliv na rychlost přípravného řízení, je ale nutno zároveň konstatovat, že v roce 2008 se prodloužila průměrná délka doby přípravného řízení na 61 dnů, což však je jednoznačně zapříčiněno skončením skupinových trestních věcí s krajskou příslušností.

Odklonům řízení je nadále věnována zvýšená pozornost, u 7% osob, proti kterým bylo zahájeno trestní stíhání či vedeno zkrácené přípravné řízení, byly jednotlivé instituty, zařaditelné pod termín odklon řízení, využity.

U jednotlivých sledovaných trestných činů došlo k podstatnému snížení počtu trestně stíhaných a obžalovaných osob pro hospodářské a majetkové trestné činy a ke zvýšení počtu násilných trestných činů, především trestného činu loupeže.

V oblasti hospodářské a majetkové trestné činnosti byl zaznamenán největší pokles počtu stíhaných a obžalovaných osob u trestného činu úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák. Pokles byl zaznamenán i u trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné dávky podle § 148 tr. zák. a u trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na úrazové pojištění, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. K tomuto trendu určitě přispělo zřízení registru dlužníků u peněžních ústavů a snaha peněžních ústavů řešit vzniklou situaci jinak než v rámci trestního řízení.

U trestných činů proti životu a zdraví nedošlo k podstatným změnám sledovaných údajů, v roce 2008 bylo trestně stíháno pro trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. 21 osob, na které byla podána obžaloba.

Zmiňuje se trestní věc obv. J. C. (KSZ Hradec Králové sp. zn. 1KZV 43/2008), který je stíhán pro trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1, 2 písm. h) tr. zák., kterou se podařilo objasnit po 3 letech po spáchání skutku. Konkrétně se jedná o vraždu stopařky.

K poměrně významnému zvýšení počtu stíhaných a obžalovaných osob došlo v roce 2008 u trestného činu proti svobodě, konkrétně u trestného činu loupeže podle § 234 tr. zák.

a u trestného činu vydírání podle § 235 tr. zák. V oblasti sexuálně motivované trestné činnosti je možno konstatovat mírný nárůst výskytu této trestné činnosti.

Mírný nárůst trestné činnosti byl zaznamenán i u tzv. drogových deliktů, když se jednalo především o drobnější prodej či předávání některých drog, zejména marihuany, která byla v řadě případů obviněnými poskytována ke společnému kouření.

Kladně je třeba hodnotit, že poklesl počet stíhaných mladistvých osob a nedospělců, kteří se dopustili trestné činnosti. Objevily se však i případy, kdy nezletilci udávali do oběhu padělané bankovky. Pokud jde o mladistvé, tvoří téměř jednu třetinu stíhaných osob pro trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 tr. zák. Zvýšil se počet stíhaných a obžalovaných mladistvých pro násilnou trestnou činnost.

Činnost státního zastupitelství v řízení soudním až do pravomocného skončení trestního stíhání

Jak konstatuje **OTŘ**, bez podstatných změn zůstávají důvody zamítnutých odvolání podaných státním zástupcem (příčiny nadále spočívají zejména ve změně důkazní situace v řízení před soudem a v důkazní nouzi, někdy i v důsledku vadného postupu policejního orgánu při zajišťování a provádění důkazů, nebo v odlišném hodnocení provedených důkazů soudem oproti obžalobě). Vyskytly se případy, kdy státním zástupcem nebylo podáno odvolání v neprospěch obviněného, ačkoli k tomu byly dány důvody. Příčiny těchto pochybení spočívaly v nedůsledném přezkoumání a vyhodnocení rozhodnutí soudu prvního stupně a v nekritickém přejímání jeho závěrů.

Dle sdělení **OZHFK** se podařilo zvýšit počet podaných obžalob, zejména v déletrvajících věcech. Skutková a právní složitost žalovaných věcí se nadále projevuje v poměrně dlouhých lhůtách, ve kterých soudy o podaných obžalobách rozhodují.

Dochází k rozdílným názorům státních zástupců a soudů na úplnost dokazování a náležité respektování procesních předpisů v přípravném řízení, takže soudy v předběžném projednání z toho důvodu vracejí věci státnímu zástupci k došetření. V některých věcech nedochází ke ztotožnění s důvody, pro které soudy odmítají věci projednat v hlavním líčení a meritorně rozhodnout. Soudy v těchto věcech nerespektují zákonné důvody, pro které lze věc vrátit státnímu zástupci k došetření, zejména požadavek, proklamovaný novelou trestního řádu, aby přípravné řízení mělo funkci skutečně přípravnou, pomocnou a těžiště řízení se přeneslo do hlavního líčení, v němž budou provedeny rozhodující důkazy, náležitě zhodnoceny, vyvozena z nich správná a úplná skutková zjištění a rozhodnuto o vině a trestu.

Byly zaznamenány další procesní a věcné problémy v postupu některých soudů, při vedení hlavního líčení, spočívající např. v neprovedení důkazů navrhaných státním zástupcem v hlavním líčení, trvajícím po dobu více jak jednoho roku, záznamy o odposlechu soud konstatuje toliko dle písemného vyhodnocení a záznamy nepřehraje, je porušována zásada obžalovací, soud se domáhá hodnocení důkazů státním zástupcem v průběhu dokazování, byl zaznamenán i případ, kdy soud uložil státnímu zástupci přibrání znalce podle § 105 odst. 1 tr. ř., tedy v rozporu s výslovným ustanovením, že v řízení před soudem přibírá znalce předseda senátu. Naznačený postup soudů je státními zástupci namítán, ovšem s rozdílným efektem.

Zajištění účasti státních zástupců na hlavních líčeních u soudů v Praze a zejména u soudů mimo Prahu, vzhledem k charakteru projednávaných věcí (jejich rozsahu a složitosti), způsobuje často dlouhodobou nepřítomnost státního zástupce na pracovišti a současně brání jeho výkonu dozoru v ostatních věcech. Je proto nutno zajišťovat vzájemnou zastupitelnost státních zástupců na jednání soudů.

MSZ v Praze uvádí, že přetrvává trend vrácení věci soudem státnímu zástupci k došetření dle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. z důvodu namítaného údajně nedostatečného popisu skutku. Lze konstatovat, že názory různých soudů jsou odlišné, judikatura Nejvyššího soudu tuto problematiku doposud neřešila. I v roce 2008 se zvyšoval počet odvolání podaných státními zástupci OSZ 1 - 10 v neprospěch obžalovaných o 15%.

Novým trendem je zásadní nárůst věcí (o 169%) v oblasti mezinárodní justiční spolupráce. Jedná se o věci týkající se tzv. vydávacího řízení (EZR, MZR).

Došlo i k nárůstu počtu podaných podnětů k dovolání (o 1300 %). K tomuto zvýšení došlo díky internímu opatření náměstkyně MSZ pro dohled a přezkumné řízení, kterým bylo uloženo intervenujícím státním zástupcům u odvolacího řízení, písemně se vyjadřovat k důvodům, pro které lze rozhodnutí odvolacího soudu akceptovat, pakliže nebude podán návrh na dovolání, a toto vyjádření pak podléhá i schválení vedoucím oddělení.

KSZ v Praze sděluje, že v roce 2008 byl zaznamenán další pokles počtu trestních věcí, které byly vráceny státnímu zástupci k došetření. Ke snížení počtu rozhodnutí soudů I. stupně o vrácení věci státnímu zástupci k došetření docházelo postupně mimo jiné i s ohledem na rozhodovací praxi soudů II. stupně.

V trestní věci KSZ v Praze, sp. zn. KZV 113/2004, rozhodl KS v Praze o vrácení věci k došetření s požadavkem na rozsáhlé doplnění dokazování a s výslovným poukazem na to, že nebyly dodrženy formální postupy stanovené trestním řádem jako záruka řádného procesu, přičemž bylo opakovaně zdůrazněno, že se jednalo o „fatální“ pochybení státního zástupce, zejména nebyl soudem I. stupně uznán neodkladný úkon provedený za podmínek § 158a tr. ř. za účasti soudce výsledkem cizího státního příslušníka, který byl v ČR jen za turistiku, a dále bylo požadováno provedení výsledku několika svědků, neboť informace o obsahu jejich výpovědi byla založena pouze v přílohovém spise, který se týkal samostatného trestního řízení skončeného proti spolupachateli obviněného, a v neposlední řadě poukazoval soud I. stupně na porušení § 28 tr. ř., když byla jako tlumočnická přibrána osoba nezapsaná v seznamu tlumočnicků, překlad usnesení o zahájení trestního státní byl proveden v ruštině, přestože byl obviněný státní příslušník Ukrajiny a to přesto, že tento obviněný prohlásil, že česky rozumí a rozumí i rusky a výslovně souhlasil s pořizovaným překladem do ruštiny, navíc soud spatřoval pochybení i v tom, že údajně v rozporu s § 28 tr. ř. nebyl pro obviněného pořízen překlad usnesení KSZ v Praze o zamítnutí stížnosti obviněného proti rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. Ke stížnosti KSZ v Praze rozhodl VS v Praze o zrušení usnesení soudu I. stupně s tím, že v přípravném řízení bylo postupováno v souladu se zákonem, nedošlo k omezení práva obviněného na obhajobu a opatřené důkazy jsou procesně použitelné, včetně výsledku provedeného dle § 158a tr. ř., přičemž na požadavek soudu I. stupně na procesní provedení výsledku svědků, kteří byli vyslechnuti v jiné trestní věci, reagoval soud II. stupně tak, že požadované výsledky svědků si může provést soud I. stupně sám nebo jejich opatření uložit státnímu zástupci.

KSZ v Praze opakuje svou úvahu uplatněnou v loňském roce, že mezi dovolací důvody podle § 265b tr. ř. by měla být zařazena i možnost přezkoumání pravomocného rozhodnutí soudu o vrácení věci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., § 221 odst. 1 tr. ř. a § 260 tr. ř. Tento požadavek je opět založen na konkrétním praktickém poznatku z rozhodování Vrchního soudu v Praze jako soudu II. stupně, kdy byla zamítnuta stížnost KSZ v Praze proti rozhodnutí soudu I. stupně, jímž byla trestní věc vrácena státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. a) tr. ř. s pokynem k doplnění přípravného řízení.

Jde o trestní věc KSZ v Praze, sp. zn. KZV 60/2008, pro trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1, 2 písm. d) tr. zák., ve které rozhodl KS v Praze o vrácení věci státnímu zástupci k došetření s poukazem na chybný popis skutku a na to, že důkaz znaleckým posudkem byl proveden sice po zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř., avšak před zahájením trestního stíhání obou obviněných a došlo tak ke zkrácení jejich práva na obhajobu pokud se jedná o možnost podání námitek proti opatření policejního orgánu o přibrání znalce, přičemž soud I. stupně požadoval provést blíže nespecifikovaným způsobem opravu postupu při zahájení trestního stíhání (aniž by výslovně konstatoval, že s ohledem na vady usnesení nedošlo k platnému zahájení trestního stíhání) a dále odstranit vady znaleckého posudku, včetně dodatečného doručení opatření o přibrání znalce obviněnému. Stížnost KSZ v Praze byla VS v Praze jako nedůvodná zamítnuta. V návaznosti na pravomocné vrácení trestní věci bylo ze strany KSZ v Praze iniciováno přezkumné řízení a na jeho základě byl podán návrh (VSZ v Praze, sp. zn. 1 VZZ 7014/2008) Ministerstvu spravedlnosti k podání stížnosti pro porušení zákona, a to za účelem získání alespoň akademického výroku Nejvyššího soudu ČR k právním závěrům obsaženým v rozhodnutích KS v Praze a VS v Praze.

V průběhu roku 2008 došlo u okresních státních zastupitelství, v jejichž obvodu působnosti jsou věznice pro výkon trestu odnětí svobody (Kladno, Nymburk, Příbram, Rakovník), ke zvýšení počtu případů účasti státních zástupců na veřejných zasedáních soudů, a to s ohledem na interní úpravu provedenou s účinností od 1. 4. 2008 pokynem obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně poř. č. 1/2008, v platném znění.

Závěrem lze na základě poznatků jak z řízení vedených u KS v Praze, tak u okresních soudů Středočeského kraje, zejména v rozsáhlých případech hospodářské a majetkové trestné činnosti, připomenout nadále aktuální požadavek praxe na iniciování legislativní úpravy spočívající ve zjednodušení dokazování s tím, že jako obecná zásada pro řízení před soudem by měla být aplikována stávající úprava dokazování ve zjednodušeném řízení podle § 314d odst. 2 věta druhá tr. ř., upravující možnost upustit v řízení před soudem od dokazování skutečností, které procesní strany označily za nesporné.

Podle sdělení **KSZ v Českých Budějovicích** jsou na úseku odvolacího řízení zjišťována i nadále četná pochybení okresních soudů při ukládání souhrnných trestů. Příčinou toho je nejen značná složitost právní úpravy kladoucí zvýšené nároky na začínající soudce a státní zástupce, ale též nedostatečné využívání informačních systémů, které by měly soudu signalizovat vydání trestního příkazu kterýmkoliv jiným soudem. Svůj vliv na to má i současná koncepce vazebního řízení, kdy trestní řízení proti majetkovým recidivistům jsou často vedena na svobodě, což jim umožňuje pokračovat v majetkové trestné činnosti bez ohledu na trestní řízení proti nim vedená u různých soudů.

V roce 2008 bylo v rozhodovací činnosti krajského soudu v odvolacím řízení zaznamenáno i velmi kontroverzní rozhodnutí týkající se zákonných podmínek pro užití institutu narovnání.

Krajský soud totiž schválil narovnání u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák., tedy u kvalifikované skutkové podstaty trestného činu, přestože nelze pochybovat o tom, že takový postup není možný u trestného činu podle § 201 odst. 1 tr. zák., tedy u základní skutkové podstaty tohoto trestného činu, kde chybí konkrétní osoba poškozeného. Proti tomuto rozhodnutí bylo na návrh KSZ v Českých Budějovicích podáno dovolání, které však Nejvyšší soud ČR odmítl. Oba soudy se spokojily s konstatováním, že v případě trestného činu podle § 201 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák. existuje osoba poškozeného jako základní předpoklad narovnání. Oba soudy tak zcela pominuly nelogičnost toho, aby narovnání bylo vyloučeno u základní skutkové podstaty, avšak bylo možné u jednání vyššího stupně společenské nebezpečnosti. Závěry obou soudů zcela pomíjejí skutečnost, že odškodněním konkrétního subjektu, kterému byla způsobena škoda ve smyslu § 201 odst. 2 písm. c) tr. zák., pachatel nikterak nekompensuje ohrožení zdraví a majetku mnohem širšího okruhu blíže neurčených účastníků silničního provozu, ke kterému došlo jednáním uvedeným v základní skutkové podstatě.

KSZ v Plzni k uvedenému hledisku nezaznamenalo žádné nové zásadní trendy. Pokud bylo v minulosti poukazováno na přílišnou délku soudního řízení, zejména u návrhů na potrestání, v průběhu nyní sledovaného období došlo ke zlepšení.

Výjimku z tohoto zlepšujícího se stavu představuje situace u OSZ v Chebu.

Jako příklad je uváděna věc zmiňovaná již ve zprávách za rok 2006 a 2007, sp. zn. 1 T 37/98 (1 ZT 484/98), v níž byla 20. 5. 1998 podána obžaloba na 8 obviněných, z toho 3 cizí státní příslušníky, pro jednání spočívající v organizovaném a částečně násilném provozování prostituce a kořistění z ní v letech 1996 až 1997, právně kvalifikované jako trestné činy podle § 204 odst. 1, 3 písm. b), § 204 odst. 1, 2 a § 235 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. Po několika urgencích bylo první hlavní líčení nařízeno tamním okresním soudem na 12. 9. 2001. Usnesením ze dne 25. 3. 2008 soud některé skutky týkající se 3 obžalovaných vyloučil k samostatnému projednání a rozhodnutí, v původní věci rozhodl o zbylých obžalovaných částečně odsuzujícím a částečně zprošťujícím rozsudkem, o podaném odvolání dosud odvolací soud nerozhodl. Ve vyloučené věci, která je vedena pod sp. zn. 1 T 22/2008, byl dne 21. 5. 2008 vyhlášen odsuzující rozsudek ohledně 2 obžalovaných a věc týkající se hlavního obžalovaného byla znovu vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí. Písemné vyhotovení rozsudku nebylo státnímu zástupci do konce ledna 2009 doručeno, navíc ve vyloučené věci nebylo dosud nařízeno soudní jednání.

V další věci byl dne 14. 8. 2008 zaslán Okresnímu soudu v Chebu spisový materiál k rozhodnutí o stížnosti proti usnesení o uložení pořádkové pokuty policejním orgánem, a to za podmínek § 146a odst. 2 tr. ř. U soudu je věc evidována pod sp. zn. 1Nt 201/2008, do současné doby nebylo soudem rozhodnuto a spis nebyl vrácen.

V průběhu roku 2008 byla z úrovně KSZ v Plzni přijímána opatření ke snížení podílu zproštěných osob a vedoucím státním zástupcům bylo uloženo, aby v rámci uplatňování vnitřní kontroly prováděli průběžně rozборы věcí pravomocně zproštěných, zobecněné důvody projednávali na pracovních poradách, a zejména se zaměřili na kvalitu dozoru u těch státních zástupců, u nichž se zproštění vyskytuje opakovaně. Plnění tohoto úkolu se stalo součástí příslušných pracovních porad se státními zástupci. Přesto se počet zproštěných osob ve sledovaném období snížil jen nevýrazně, a to z 547 na 513 osob.

Podle OSZ v Karlových Varech, které vykázalo v roce 2008 nejvyšší podíl zproštěných věcí, rozhodující podíl na zprošťujících rozsudcích tvoří drogové trestné činy. U nich v rámci prověřování podle § 158 odst. 3 tr. ř. jsou shromážděny důkazy odůvodňující zahájení trestního stíhání konkrétního pachatele, přičemž osoby, které původně pachatele usvědčovaly, buď odmítají vypovídat, případně vypovídají odlišně, v některých případech tito svědci mají neznámý pobyt a v průběhu hlavního líčení se je nepodaří tudíž ani vyslechnout.

Problematicke vyhodnocování zproštěných osob byla věnována pozornost i na úrovni krajského státního zastupitelství, kde v uplynulém roce došlo ke zproštění 16 osob v deseti trestních věcech. Téměř u všech těchto osob byla důvodem zproštění obžaloby důkazní nouze. Při vyhodnocení nebylo zjištěno, že by státní zástupce krajského státního zastupitelství při výkonu dozoru pochybil. Je ovšem nutno konstatovat, že ve 3 věcech byla zjištěna jiná pochybení, která se ve svém důsledku podílela na zprošťujícím výroku.

Ve věci 4 KZV 14/2005 bylo vedeno trestní řízení proti policistovi pro trestný čin pojistného podvodu podle § 250a odst. 1, odst. 3 tr. zák. Obžalovaný byl podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěn obžaloby na základě zásady in dubio pro reo. Ve věci byly zpracovány nalézacím soudem nový znalecký posudek, který učinil opačné závěry než původní posudek, který nepovažoval soud za procesně způsobilý. Revizní posudek by pro nedostatek podkladů nová zjištění nepřinesl, neboť v průběhu hlavního líčení vyplynulo, že nebyla dodržena pravidla při pořizování fotodokumentace.

Ve věci sp. zn. 4 KZV 5/2008 byl zproštěn policista podle § 226 písm. c) tr. ř. obžaloby pro trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. poté, co u hlavního líčení vyšlo najevo, že prováděné rekognici nebyl přítomen jeden z teoreticky podezřelých policistů a po jeho předvolání k soudu si nebyl poškozený jistý, zda se jednání dopustil obžalovaný či svědek.

Ve věci sp. zn. 2 KZV 30/2006, která se do příslušnosti krajského státního zastupitelství dostala poté, co po druhém předložení Vrchnímu soudu v Praze byla věc přikázána Krajskému soudu v Plzni, pochybení spočívalo v tom, že státní zástupce okresního státního zastupitelství před zahájením trestního stíhání podal návrh na provedení neodkladného úkonu spočívajícího ve výslechu nezletilého poškozeného, ač byl znám podezřelý pachatel. V dalším řízení poškozený již tuto osobu neusvědčoval a obžalovaný vinu popíral. Státní zástupce krajského státního zastupitelství již nemohl pochybení napravit, neboť veškeré dostupné důkazy byly opatřeny a provedeny a na podkladě procesně použitelných důkazů nebylo zjištěno nic, co by svědčilo o tom, že obžalovaný se dopustil nezákonného jednání vůči poškozenému.

Nesporně zajímavý byl postup i v trestní věci, sp. zn. 1 KZV 5/2005, kdy bylo vedeno trestní řízení proti obžalované pro trestný čin zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2, odst. 3 tr. zák. Obžalovaná byla dvakrát odsouzena krajským soudem a vrchní soud vždy rozsudek soudu I. stupně potvrdil. Po pravomocném odsouzení podala vždy prostřednictvím svého obhájce dovolání. Při rozhodování o druhém dovolání Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze a další rozhodnutí na něj navazující, a sám rozhodl podle § 265m odst. 1 tr. ř., že se obžalovaná podle § 226 písm. b) tr. ř. zprošťuje obžaloby. Svůj postup odůvodnil subsidiaritou trestní represe.

V obvodu působnosti **KSZ v Ústí nad Labem** nezaznamenala státní zastupitelství výraznější nové trendy v rozhodovací činnosti soudů. Někteří okresní státní zástupci upozorňují stejně jako v předchozích letech na zvyšující se počet zprošťujících rozsudků (Česká Lípa), některá okresní státní zastupitelství naproti tomu zaznamenala pokles věcí, kde došlo ke zproštění obžaloby (Liberec). Okresní státní zástupkyně v České Lípě zobecňuje příčiny zprošťujících rozsudků konstatováním, že čím je trestní věc starší, tím více je důkazní situace oslabena.

Ve sledovaném období došlo k potvrzení trvalého trendu soudní praxe Krajského soudu v Ústí nad Labem v přístupu k trestání pachatelů trestných činů padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst 2 tr. zák., kdy tresty bývají pravidelně za užití § 40 odst. 1 tr. zák. ukládány pod dolní hranici zákonné trestní sazby, i když velmi často nejsou podmínky uvedeného ustanovení trestního zákona naplněny. Rozhodovací praxe Vrchního soudu v Praze je však postupu nižších soudů nakloněna a často bývají opravné prostředky bezúspěšné.

V loňské zprávě o činnosti byla zmíněna spolupráce OSZ v České Lípě s Probační a mediační službou ČR v trestních věcech, kde přichází v úvahu uložení trestu obecně prospěšných prací. Tato spolupráce státního zastupitelství, probačních úředníků a soudu byla ze strany krajského státního zastupitelství vnímána velice pozitivně, a proto poznatek o ní vedl již v prosinci 2007 k přijetí organizačního opatření, podle něhož bylo všem okresním státním zástupcům uloženo projednat s předsedy příslušných okresních soudů a středisky Probační a mediační služby ČR spolupráci při vytváření předpokladů pro rozhodování o ukládání trestu obecně prospěšných prací. Na počátku roku 2008 se tak stalo, i když u některých okresních soudů narazila tato myšlenka na nepochopení. KSZ v Ústí nad Labem žádalo počátkem roku 2009 po Středisku PMS ČR v Ústí nad Labem vyhodnocení, nakolik se zavedená praxe osvědčila, ovšem dle jejich názoru jde o krátký časový úsek a na vyhodnocení je ještě příliš brzy.

KSZ v Hradci Králové konstatuje, že na tomto úseku činnosti státního zastupitelství nebyly v uplynulém roce zaznamenány žádné nové poznatky, trendy či problémy, když počty věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření, počty pravomocně zproštěných osob či počty podaných odvolání státním zástupcem v roce 2008 nevybočily z trendu posledních let.

Činnost státního zastupitelství v netrestní oblasti jeho působnosti

Jak uvádí **netrestní odbor VSZ v Praze**, zásadním novým trendem je intenzivní snaha o zefektivnění činnosti státního zastupitelství v celém rozsahu jeho působnosti na netrestním úseku, a tedy naplnění účelu, pro nějž bylo státní zastupitelství těmito působnostmi nadáno.

Konkrétním projevem této snahy bylo například konstituování netrestního odboru na VSZ v Praze od 1. 1. 2008 a celorepublikové semináře netrestních specialistů, které kromě odborné náplně podtrhují význam netrestního úseku v rámci činnosti státního zastupitelství.

VSZ v Praze na tuto tendenci reagovalo mimo jiné zpracováním souboru opatření vrchního státního zástupce v Praze k zefektivnění činnosti na netrestním úseku ve vztahu k nižším státním zastupitelstvím v obvodu jeho působnosti (12 SPR 200/2008), které obsahuje

konkrétní doporučení a termínované úkoly. Pravidelné vyhodnocování plnění těchto opatření směřuje k prohloubení účinnosti výkonu dohledové činnosti VSZ v Praze.

Pokud jde o výkon dohledu nad dozorem v místech, kde je omezována osobní svoboda, je nutno poukázat na poznatek o zavádění vězeňského informačního systému (VIS), kterým je postupně omezováno tradiční vedení písemných podkladů vězeňských evidencí, jež jsou předmětem kontroly dozorových státních zástupců v rámci prověřkové činnosti. Tento trend, ač z hlediska vývoje jistě správný, by měl být zohledněn v právní úpravě a musí být dopracovány metody použití tak, aby používání systému nebylo na újmu možnosti zpřístupnění dokumentů, vedených pouze v elektronické podobě, pověřenému státnímu zástupci ke kontrole a autentičnosti výstupu z evidencí (například hodnocení programu zacházení) a vězněné osobě. K omezení možnosti zásahu dohledového státního zástupce může dojít v situaci, kdy do VIS jsou centrálně zaváděny informace o vězňených, týkající se například jejich nebezpečnosti a tyto informace jsou pak používány při eskortách těchto osob. Při zjištění nesprávného, respektive nezákonného zavedení údajů, je potom problematické využití oprávnění státního zástupce, neboť příkaz k zachování právních předpisů může směřovat toliko vůči vězňenci, nikoliv vůči GR VS ČR, kde je tento systém centrálně veden, přičemž informace z něho bez ověření správnosti mohou využívat všechny vězňnice.

V činnosti netrestního úseku **MSZ v Praze** pokračoval v roce 2008 trend prohlubování spolupráce trestního a netrestního úseku a vzájemného prolínání obou těchto specializací. V roce 2008 se tato spolupráce projevila rasantním nárůstem poznatků vytěžených z trestní agendy, zejména pro činnost netrestního oddělení MSZ v Praze v oblasti obchodního, konkursního a insolvenčního práva. Z celkového nápadu věcí vstupové a návrhové agendy, kde je MSZ v Praze činné v prvním stupni, který činil 1037 věcí, bylo z trestních spisů vytěženo celkem 295 poznatků, tedy necelá jedna třetina.

Vytěžené poznatky ke vstupové činnosti zůstávají na cca 74 %, v agendě návrhové byla z trestních spisů vytěžena asi jedna čtvrtina, vytěžování se postupně stává samozřejmou součástí práce státního zástupce se spisem.

Poměrně novým fenoménem se v závěru roku 2008 stala série insolvence a posléze úpadku velkých sklářských podniků a podniků výrobců porcelánu. V těchto případech je zpravidla shledán naléhavý veřejný zájem na realizaci vstupu do jednotlivých insolvenčních řízení, neboť ukončení činnosti takových velkých průmyslových celků znamená vždy značnou ztrátu pracovních míst a ve svém důsledku tak nepřehlédnutelný dopad na zaměstnanost v celém regionu. V závěru roku 2008 byly prozatím realizovány tři vstupy do těchto řízení a další lze očekávat v průběhu roku letošního.

Pokud jde o podávání návrhů na zrušení obchodních společností, družstev a obecně prospěšných společností podle obchodního zákoníku a zákona o obecně prospěšných společnostech, nejedná se o zcela nový trend, ale lze konstatovat, že rok od roku počet podaných návrhů stoupá a tento nárůst vyplývá ze zvýšeného počtu poznatků, vytěžených z trestních spisů.

Předmětem dohledové činnosti MSZ v Praze byla zejména realizace vstupové činnosti obvodních státních zastupitelství do řízení o způsobilosti k právním úkonům a zejména také do řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, a to včetně součinnosti soudů v těchto věcech v intencích § 35 odst. 4 o.s.ř.

Z odvolací a metodické činnosti MSZ v Praze ve vztahu k jednotlivým obvodním státním zastupitelstvím vyplývá, že zejména v problematice trestné činnosti nedospělců sice stále převažují majetkové delikty, ale nově se stále více objevují i delikty se sexuálním podtextem, a to i u nižší věkové kategorie pachatelů.

I nadále přetrvává ze strany soudů nedodržování ustanovení § 70a tr. ř. Vazební věznici nejsou včas zasílána rozhodnutí o dalším ponechání obviněného ve vazbě, tato rozhodnutí nejsou zasílána ani následně po nabytí právní moci, rovněž tak není vazební věznice vyrozumívána o podání stížnosti proti rozhodnutí. Z těchto důvodů není možno při kontrole osobního spisu vězně státním zástupcem posoudit běh lhůty podle § 71 odst. 4 tr. ř. pro vydání následného rozhodnutí o dalším ponechání ve vazbě, a tedy i oprávněnost, resp. zákonnost držení obviněného (obžalovaného) ve vazbě, příp. odsouzeného ve vyhošťovací vazbě.

V roce 2008 bylo v rámci prověřkové činnosti ve Vazební věznici Praha Ruzyně v šesti případech evidováno nezákonné umístění ve výkonu vyhošťovací vazby a následné propuštění odsouzeného soudem z výkonu vyhošťovací vazby, a to na základě upozornění státního zástupce. Soudem nebylo v zákonné lhůtě rozhodnuto o dalším ponechání ve vyhošťovací vazbě.

I nadále přetrvávají v obou vazebních věznicích případy včasného neinformování vazební věznice o odpadnutí vazebního důvodu podle § 67 písm. b) tr. ř. V důsledku takového postupu dochází k faktickému negativnímu zásahu do zákonem garantovaných práv obviněných neopodstatněnou realizací koluzních opatření. Vazební věznice není sama oprávněna přemístit obviněného do běžného vazebního režimu, a to ani za situace, kdy koluzní důvod vazby uplynul ze zákona.

V roce 2008 byl zaznamenán trend absence finančních prostředků k zajišťování překladů cizojazyčné korespondence obviněných a odsouzených, což objektivně znemožňuje plnění povinnosti vazebních věznic ve smyslu § 13 odst. 2 zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, a § 17 odst. 2 zák. č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých zákonů.

Je zaznamenáván rozpor v realizaci návštěv a telefonátů u osob ve vydávací, předběžné i předávací vazbě, kdy k provedení každé návštěvy je vyžadováno vyjádření a souhlas státního zástupce či soudu, přičemž k uskutečnění telefonátu tento souhlas vyžadován zákonem není. Nastává paradoxní stav, kdy v případě nepovolení návštěvy orgánem činným v trestním řízení z důvodu možnosti zmaření účelu vazby, může vězeň tuto situaci obejít požádáním vazební věznice o umožnění telefonického rozhovoru, kdy vazební věznice posuzuje odůvodněnost takovéto žádosti dle zákona o výkonu vazby.

Tato rozporuplnost stávající právní úpravy - § 14 odst. 3, § 13a zmiňovaného zákona o výkonu vazby - vyžaduje legislativní změnu tak, aby státní zástupce nebo soudce u osob v předběžné, vydávací a předávací vazbě též rozhodoval o povolení umožnit použití telefonu, jinak, pokud zákonodárce měl v úmyslu zajistit kontrolu kontaktu osob ve shora uvedených typech vazeb státním zástupcem nebo soudcem, ustanovení § 14 odst. 3 tohoto zákona postrádá smysl.

Dalším trendem, zaznamenaným prověřkovou činností v roce 2008 je problematika přechodu na vězeňský informační systém (VIS) a s tím související komplikace při provádění

prověrek ve věznicích. Nastává tendence veškeré evidenční pomůcky, týkající se vězňených osob převádět z písemné podoby do podoby elektronické. Na argumentaci možnosti získání těchto materiálů v písemné podobě jejich vytištěním však lze přistoupit pouze částečně, neboť některé dokumenty (př. programy zacházení, jejich aktualizace, vyhodnocení plnění programů zacházení) vyžadují seznámení odsouzených s jejich obsahem, kdy k prokazatelnosti splnění této povinnosti vazební věznicí slouží podpis vězně. Při vedení, pouze příkladem zmíněných, dokumentů v elektronické podobě je postupováno nově tak, že podpis není přímo na dokumentu, ale vězni je umožněno si hodnocení přečíst v počítači a seznámení s ním stvrdit podpisem na tzv. „jednotném záznamovém listu“. Tento postup je považován z hlediska dodržování zákonnosti za nepřijatelný, neboť existuje riziko následného neoprávněného zásahu do těchto dokumentů. Tato situace vytváří prostor pro podávání oprávněných stížností vězňených osob, a to zejména při jejich negativním hodnocení.

V obvodu působnosti **KSZ v Praze** došlo jak ke zkvalitnění výstupů netrestního úseku činnosti státního zastupitelství, tak ke zrychlení práce při vyřizování netrestních věcí. Předmět činnosti státních zastupitelství v obvodu KSZ v Praze na netrestním úseku působnosti se vyprofiloval zejména na návrhy a vstupy týkající se dětí a mladistvých.

Na snížení délky řízení v netrestních věcech, a to zejména pokud se jedná o postup okresních státních zastupitelství při podávání návrhů podle § 90 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, mělo vliv opatření KSZ v Praze, kterým bylo zavedena informační povinnost a následný obligatorní dohled u netrestních věcí, ve kterých délka vyřizování překročí dobu 3 měsíců s tím, že tento pokyn zůstává v platnosti i pro rok 2009.

Většina okresních státních zastupitelství opět poukázala na neúčelnost, formálnost a nevhodnost úpravy obligatornosti návrhového oprávnění státního zastupitelství podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Pro tento závěr svědčí také praktické poznatky z roku 2008, kdy o převážné části návrhů státních zastupitelství rozhodly soudy postupem podle § 93 odst. 7 tohoto zákona. I když došlo k novelizaci zákona a s účinností od 1. 1. 2010 dojde k rozšíření druhů opatření podle § 93 tohoto zákona (což lze jen přivítat), bylo by vhodné se dlouhodobě uplatňovanými námitkami proti obligatornosti podávaných návrhů státního zastupitelství zabývat a event. dát ještě v roce 2009 podnět k novelizaci příslušného ustanovení zákona.

Zrušení obligatornosti návrhového oprávnění státního zastupitelství by v daném případě mohlo být spojeno s posílením role státního zastupitelství na úseku prevence, a to například tak, že v případě, že nebude státním zastupitelstvím podán návrh na uložení opatření podle § 90 uvedeného zákona, bude stanovena povinnost státního zástupce provést pohovor s dítětem a jeho zákonnými zástupci za účasti orgánů sociálně právní ochrany dětí, event. PMS, a až na základě takového osobního kontaktu a s přihlédnutím k povaze činu jinak trestného rozhodnout o tom, zda samotným pohovorem bylo dosaženo účelu zákona nebo přehodnotit původní závěr a podat návrh podle § 90 tohoto zákona nebo iniciovat návrh na výchovné opatření podle zákona o rodině, dojde-li k závěru o problematickém výchovném působení rodiny.

V roce 2008 pokračoval u okresních státních zastupitelství **KSZ v Českých Budějovicích** nárůst vstupové činnosti, kdy došlo ke zvýšení o 118 vstupů. Tento vzestup, byl zaznamenán zejména ve věcech podle § 35 odst. 1 písm. g) o.s.ř. - vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, kde oproti předchozím obdobím došlo k výraznému zlepšení spolupráce mezi okresními soudy a okresními státními zastupitelstvími. U vstupů

podle § 35 odst. 1 písm. g) a § 35 odst. 1 písm. e) o.s.ř. bylo při dohledových prověrkách na okresních státních zastupitelstvích a na krajské pracovní poradě zdůrazněno, aby byl zvažován veřejný zájem na vstupu do těchto řízení.

V návrhové činnosti podle § 35 odst. 3 o.s.ř. - návrh na uložení výchovného opatření - bylo v roce 2008 podáno 22 návrhů, kdy poznatky byly vytěženy většinou z trestního řízení.

U návrhů podle § 90 zákona o soudnictví ve věcech mládeže byl v roce 2008 zaznamenán nárůst o 20 návrhů. Povinnost státního zastupitelství podat návrh dle tohoto zákona stále i přes mnohé známé výhrady nebyla změněna, přitom v I. pololetí roku 2008 bylo u 51 podaných návrhů (z celkového počtu 81 podaných návrhů) upuštěno od uložení opatření podle § 93 odst. 7 cit. zákona, a to i k návrhu okresního státního zastupitelství.

Ve Vazební věznici v Českých Budějovicích, kde je vykonáván pověřenou státní zástupkyní dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu vazby a trestu odnětí svobody, byl v roce 2008 zjišťován nárůst počtu vězňených osob. Z tohoto důvodu byly pravidelné prověrky prováděny v kratších intervalech. Průměrný stav vězňených osob v roce 2008 byl 276 osob, tj. o 48 osob více, než v roce 2007.

Lze očekávat, že nárůst průměrného počtu vězňených osob bude pokračovat i v roce 2009. K 31.12.2008 nenastoupilo nařizený výkon trestu odnětí svobody celkem 271 odsouzených. Při zvýšeném počtu vězňených osob může dojít k obtížnějšímu umístění do cel hlavně u obviněných, k omezením při nabídce účasti obviněných na preventivně výchovných, vzdělávacích, zájmových a sportovních programech, u odsouzených k omezením při plnění programu zacházení (Vazební věznice České Budějovice nemá dostatečné prostory pro sportovní aktivity) a dále i k nárůstu počtu odsouzených pracovní nezařazených.

V průběhu roku 2008 se závažné problémy na úseku návrhové činnosti nevyskytly, uvádí **KSZ v Plzni**. Došlo k odstranění průtahů v rámci odvolacího řízení ohledně návrhů podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, které se vyskytovaly v předchozím období. Z důvodu sjednocení praxe byly opětovně vypracovány vzory návrhů, aby všechny měly potřebné náležitosti.

V uplynulém roce obdržela OSZ Karlovy Vary, OSZ Plzeň - sever, OSZ Tachov podněty od Transparency International, týkající se převodu nemovitého majetku K... na další subjekty. Po shromáždění spisového materiálu byl důraz kladen především na posouzení, zda je v těchto případech dán veřejný zájem na podání žaloby podle § 42 zákona o státním zastupitelství, když v současné době nelze předjímat, jakým způsobem a zda vůbec bude problematika restitucí původně církevního majetku řešena.

Ani ve vstupové činnosti nejsou žádné zásadní či zcela nové poznatky. V průběhu roku, i v souvislosti s prováděním dohledových, resp. následných prověrek, byla přijímána opatření k odstranění rozdílné aktivity mezi jednotlivými OSZ. V této souvislosti je vhodné zmínit určité problémy při provádění vstupů do insolvenčního řízení, konkrétně jde o odmítání funkce insolvenčních správců. V dřívější praxi soudci vybírali ze seznamu osoby, s nimiž učinili dobrou zkušenost. Podle současné úpravy přešlo ustanovování insolvenčních správců na předsedy krajského soudu. Není výjimkou, že insolvenčního správce se podaří ustanovit až na několikrát opakovaný pokus, čímž dochází k odročování přezkumného jednání. Dalším problémem je neochota věřitelů být členy věřitelských orgánů. Posledním problémem je způsob rozhodování o odmítnutí přihlášek věřitelů - po lhůtě podanou přihlášku musí

odmítnout soud usnesením, spis musí být předkládán na Vrchní soud v Praze, což má vliv na rychlost řízení. Specialista v této souvislosti dává na zváženu, zda by nemohla být přijata právní úprava, jež by umožňovala přihlášku odmítnout insolvenčním správcem s tím, že by o opravném prostředku rozhodoval přímo insolvenční soud v prvním stupni.

V agendě prošetřování podnětů k podání návrhu na popření otcovství podle § 62 zákona o rodině jsou evidovány určité problémy při zajišťování výslechů cizinců, kteří jsou uvedeni jako matrikoví otcové v rodných listech nezletilých dětí.

Ve sledovaném období byly prováděny dohledové prověrky a poznatky z nich spolu s dalšími zjištěními, např. v souvislosti s odvolacím řízením, byly projednávány se specialisty v rámci pravidelné porady. K prohloubení aktivity při vytěžování poznatků z trestní agendy do netrestní a naopak bylo v únoru 2008 přijato organizační opatření, jehož plnění je průběžně vyhodnocováno. Ke zvýšení kvality činnosti na úrovni okresních státních zastupitelství byla zavedena zprávozá povinnost ohledně zasílání meritorních nepravomocných rozhodnutí okresních soudů ve věcech podaných návrhů podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže a § 35 odst. 1, 3 o.s.ř. se stanoviskem dozorového státního zástupce. Z úrovně dohledového orgánu bude posuzována správnost jím zamýšleného postupu.

KSZ v Ústí nad Labem poukazuje na skutečnost, že v agendě popírání otcovství podle § 62 zákona o rodině nadále pokračuje trend, kdy matrikovým otcem je cizí státní příslušník a z provedeného šetření je zřejmé, že se jedná o účelově určené otcovství. Důvodem je snaha o získání povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny a převážně jde o občany Vietnamu. Krajské státní zastupitelství sleduje při nápadu každého podnětu dobu, kdy takto k účelovému určení otcovství k nezletilým dětem došlo, neboť od 7. 6. 2007 je účinná skutková podstata trestného činu napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky podle § 171d tr. zák., pod kterou by bylo možno tyto případy podřadit. Dosud však všechny případy datu účinnosti tohoto trestného činu předcházely.

Pokud jde o konkursní či nyní insolvenční řízení, nadále je vstupováno do řízení pouze tam, kde je zřejmá trestní souvislost či podezření, že předmětné řízení může mít trestněprávní souvislosti, a to především na podkladě podnětů, z čehož 3 podněty učinil právě Krajský soud v Ústí nad Labem. Celkem bylo vstoupeno do 6 konkursních a insolvenčních řízení a do 2 incidenčních sporů.

Krajské státní zastupitelství nadále vykázalo vzestupný trend podávání návrhů podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku, kdy bylo podáno 38 návrhů na zrušení obchodní společnosti. Tento vzrůstající počet je především výsledkem důsledného vytěžování poznatků z trestního řízení, kde obchodní společnosti vystupují v úloze nástroje k fingoaným fakturám či převodům peněz.

Pokud jde o účast u soudů II. stupně, pak většinu věcí nadále tvoří věci výchovných opatření vůči nezletilým podle § 35 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř.. Nadále je vykazováno poměrně málo odvolání ve věcech návrhů okresních státních zastupitelství podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, což je dáno rozhodovací činností soudů, které většinou upouštějí od uložení opatření.

Ve věcech výkonu dozoru nad místy výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby, je zaznamenán vyšší počet stížností odsouzených na nedostatek hygienických prostředků a sociálních podmínek ve výkonu trestu, kdy sociální kapesné ve výši 100,- Kč nebylo

několik let valorizováno a za současné hladiny cen naprosto nedostačuje ke krytí ani zvýšené ceny poštovních služeb. Dále je uváděna zhoršená lékařská péče v důsledku nutnosti hradit poplatků za recept a léky. Je konstatováno podstatné zvýšení žádostí o rozmluvu se státním zástupcem oproti roku 2007.

Ze zpráv okresních státních zastupitelství je zřejmý trend zvyšování počtu vstupů a návrhů do civilního řízení, mnohde až o desítky věcí oproti předchozím rokům. Jedná se o výsledek soustavné a plánovitě dohledové metodické činnosti krajského státního zastupitelství. Několika okresními státními zastupitelstvími je poukazováno na neefektivnost vstupové činnosti podle § 35 odst. 1 písm. g) o. s. ř. - vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče - v případech, kdy tato osoba nedá souhlas ke své hospitalizaci. Některá okresní státní zastupitelství namítají krátkost lhůty pro rozhodnutí soudu ve vztahu ke vstupu státního zastupitelství, kdy tato krátkost času v podstatě znemožňuje efektivní výkon působnosti. Soudy většinou státnímu zastupitelství zasílají písemnosti ex post, osoby jsou soudem vyslýchány přímo ve zdravotnickém zařízení, listinné důkazy státního zastupitelství nemá k dispozici. Soudy ale ani následně nevyrozumívají státního zastupitelství o pokračování v řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení v zařízení, kde se již nařizuje jednání a je vytvořen dostatek času pro efektivní působení státního zastupitelství u soudu. Signalizační povinnost ze strany soudů vůči státním zastupitelstvím podle § 35 odst. 4 o. s. ř. se výrazně zlepšila a nejsou signalizovány vážnější nedostatky. Např. pouze u OSZ v Litoměřicích za rok 2008 bylo soudem signalizováno 422 oznámení zdravotnického zařízení o převzetí osoby k hospitalizaci bez jejího souhlasu.

Pokud jde o dozor a dohled nad místy výkonu ústavní a ochranné výchovy, pak oproti předchozímu období nejsou žádné výrazné změny. Výkladové obtíže působí právní úprava v § 76a odst. 4 o. s. ř., kdy předběžné opatření lze prodloužit po lhůtě šesti měsíců jen tehdy, pokud nebylo možno do doby šesti měsíců skončit důkazní řízení ve věci samé. Okresní státní zastupitelství signalizovala během roku případy, kdy soud ukončil dokazování s tím, že rozhodnutí vyhlásí později či se soudům nedaří doručovat rozhodnutí a v této době již lhůta trvání předběžného opatření skončí. Státního zastupitelství, v jejichž místní působnosti se nacházejí zařízení pro výkon ochranné výchovy, signalizují zvyšující se počet útěků dětí ze zařízení a následně páčání především majetkové trestné činnosti.

Ve vstupové činnosti okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Hradci Králové** podle § 35 odst. 1 o.s.ř. došlo v roce 2008 k dalšímu nárůstu počtu vstupů do řízení na celkový počet 965 vstupů. V návrhové činnosti podle § 35 odst. 3 o.s.ř. dosáhla okresní státního zastupitelství počtu 58 podaných návrhů. To svědčí o kvalitním a průběžném vytěžování poznatků z trestního řízení i z řízení podle hlavy třetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže (zejména na návrhy vůči rodičům, kteří neplní své povinnosti k dětem).

Návrhů podle § 90 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže bylo ze strany okresních státních zastupitelství podáno celkem 341, což nevybočuje z průměru let předchozích. V této agendě se v roce 2008 již nevyskytly problémy zásadního charakteru.

Krajské státního zastupitelství se v roce 2008 ve své vstupové činnosti zaměřilo především na zvládnutí nové agendy insolvenčního řízení. Z celkového počtu 21 vstupů realizovaných podle § 35 odst. 1 písm. k) o.s.ř. směřovalo 8 vstupů právě do řízení insolvenčních. Na dobré úrovni byla aktivita netrestních specialistů vůči konkursním a insolvenčním soudům (podáno 21 stanovisek, návrhů a vyjádření) i ve vytěžování poznatků z této agendy pro trestní řízení (předáno 11 poznatků). Ke zvýšení počtu návrhů podaných v roce 2008 podle § 68 odst. 6

obchodního zákoníku napomohl zejména poznatek vytěžený z trestního řízení týkající se většího počtu obchodních společností.

Na úseku dozoru nad výkonem vazby a trestu odnětí svobody byly v průběhu roku 2008 pověřenými státními zástupci zjišťovány nedostatky spočívající ve formálním zpracování programů zacházení a jejich vyhodnocení, při udělování kázeňských trestů a v samosprávě odsouzených. Bylo na ně reagováno vydáním celkem 12 příkazů. Na úseku dozoru nad výkonem ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních se nevyskytly žádné problémy zásadního charakteru.

III. Výroční zpráva podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Tato část, obsahující údaje za Vrchní státní zastupitelství v Praze, byla v souladu s hledisky zaslána na Nejvyšší státní zastupitelství již dne 23. 2. 2009.

IV. Přehled zvláštních zpráv Nejvyššího a vrchních státních zastupitelství v uplynulém roce

V souladu s hledisky zpracovává tuto část jen Nejvyšší státní zastupitelství.

V. Závěry a návrhy na opatření k části II.

a) Závěry

I. Nové trendy v trestní a netrestní agendě

1. Byl zaznamenán nápad účelových trestních oznámení leasingových a menších úvěrových společností, kterým přestaly být spláceny úvěry a které se na orgánech činných v trestním řízení domáhají pomocí trestního řízení vyhledání dlužníka a zajištění náhrady vzniklé škody.
2. Vysokou objasněnost trestné činnosti na úseku dopravy zajišťuje konání dopravně bezpečnostních akcí.
3. Nelegální pěstírny konopí setého provozované občany Vietnamu představují novou formu drogové trestné činnosti.
4. Objevily se nové formy trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a tr. zák., spočívající v donucení k výkonu práce a s tímto spojeným vykořisťováním u dělníků přivážených ze zahraničí pod slibem zajištění práce.

5. Byla zdokumentována nová forma podvodné trestné činnosti využívající civilního řízení o vydání směnečného platebního rozkazu.
6. Objevuje se potenciální nebezpečí, že zahraniční dělníci, kteří přišli o zaměstnání, budou vtaženi do kriminálního prostředí.
7. Zaváděný vězeňský informační systém (VIS) nemá dosud podklad v právní úpravě a metody použití musí být dopracovány tak, aby používání systému nebylo na újmu možnosti zpřístupnění dokumentů jak pověřenému státnímu zástupci ke kontrole, tak vězněné osobě.
8. V závěru roku 2008 došlo k sérii insolvencí a posléze úpadku velkých sklářských podniků a podniků výrobců porcelánu. V těchto případech je zpravidla shledán naléhavý veřejný zájem na realizaci vstupu do jednotlivých insolvenčních řízení.
9. U žalob na popření otcovství podle § 62 zákona o rodině, kde matrikovým otcem dětí je cizinec, vznikají problémy při zajišťování výslechů těchto cizinců.
10. Na stále neuspokojivé úrovni je počet pachatelů trestné činnosti, kteří nebyli Policií ČR vypátráni.

II. Poznatky z činnosti státního zastupitelství

1. Počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. se snižuje.
2. Správní orgány žádají státního zástupce o přezkoumání postupu policejních orgánů při odevzdání věci do přestupkového řízení.
3. Vyřizování věcí po předložení vyšetřovacího spisu policejním orgánem s návrhem na meritorní rozhodnutí se zrychlilo.
4. Prodlevy při vyřizování žádostí o právní pomoc v cizině významně negativně ovlivňují délku přípravného řízení.
5. Byl zaznamenán zásadní nárůst věcí v oblasti mezinárodní justiční spolupráce týkajících se tzv. vydávacího řízení (EZR, MZR).
6. Obligatorního podávání návrhů státního zastupitelství na zahájení řízení o uložení opatření dítěti mladšímu 15 let podle § 90 a násl. zákona o soudnictví ve věcech mládeže se jeví neúčelné, formální a ne hospodárné, neboť soudy rozhodují převážně postupem podle § 93 odst. 7 tohoto zákona a upouštějí od uložení opatření.
7. Změny v rámci Policie ČR a související personální dopady, zejména odchody zkušených kriminalistů, se nepříznivě projevují na kvalitě a délce přípravného řízení.

Policejní orgán v mnohých věcech vzhledem k nezkušenosti osob v něm služebně činných s trestním řízením spoléhá na vedení státním zástupcem. Policie nemá dostatečný prostor pro vyhledávání trestné činnosti.

8. I nadále přetrvává ze strany soudů nedodržování ustanovení § 70a tr. ř. a vazební věznicí nejsou včas zasílána rozhodnutí o dalším ponechání obviněného ve vazbě.
9. Zejména u drogové trestné činnosti důkazy shromážděné v rámci prověřování podle § 158 odst. 3 tr. ř. a odůvodňující zahájení trestního stíhání konkrétního pachatele, ztrácejí v řízení před soudem svou váhu, neboť osoby, které původně pachatele usvědčovaly, buď odmítají vypovídat, nebo vypovídají odlišně, případně jsou neznámého pobytu, což vede ke zproštění obžalovaného obžaloby.
10. Prohlubování spolupráce trestního a netrestního úseku a vzájemného prolínání obou těchto specializací se zintenzivňuje, což se projevilo nárůstem poznatků vytěžených z trestní agendy, zvyšuje se aktivita netrestních specialistů ve vytěžování poznatků pro trestní řízení.
11. Stále je nedostatečně aplikován postup podle § 307 a § 309 tr. ř.
12. Stále se eviduje enormní snaha zúčastněných osob řešit cestou trestního řízení civilní spory.

b) Návrhy opatření

1. Nadále věnovat zvýšenou pozornost přezkoumávání důvodnosti veškerých úkonů spojených se zahájením přípravného řízení a formálním náležitostem výrokové části usnesení podle § 160 odst. 1 tr. ř., kvalitě záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř., soustředit se na celkovou délku trestního řízení a plynulé vyřizování věcí na státním zastupitelství.
2. Zabývat se signály o nevhodnosti právní úpravy v případě obligatorního podávání návrhů státního zastupitelství na zahájení řízení o uložení opatření dítěti mladšímu 15 let podle zákona č. 218/2003 Sb., v platném znění.
3. Zvýšit aktivitu při realizaci tzv. odklonů v trestním řízení ve všech vhodných věcech, projednat postup při realizaci odklonů s příslušnými složkami Policie ČR a s orgány Probační a mediační služby, využít i poznatky z těch trestních věcí, které odklonem ukončil soud.
4. Udržet dosaženou rychlost přípravného řízení i řízení u státního zástupce.

c) Návrhy na legislativní změny

1. Dává se do úvahy iniciace novely § 13a zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, v platném znění tak, aby u obviněných, kteří jsou v předběžné, vydávací nebo předávací vazbě povoloval umožnění používání telefonu státní zástupce, čímž dojde k souladu se smyslem ustanovení § 14 odst. 3 citovaného zákona.

2. Zvážit legislativní úpravu § 179a odst. 1 tr. ř. tak, aby byla rozšířena možnost aplikovat zkrácené přípravné řízení na všechny trestné činy, o kterých jedná a rozhoduje samosoudce podle § 314a odst. 1 tr. ř.
3. Navrhnout, aby mezi rozhodnutí ve smyslu § 265a odst. 2 tr. ř. byla zařazena i rozhodnutí soudu o vrácení věci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř., § 221 odst. 1 tr. ř. a § 260 tr. ř.
4. Doporučuje se v souvislosti s připravovanou novelou trestního řádu iniciovat legislativní úpravy spočívající ve zjednodušení dokazování s tím, že jako obecná zásada pro řízení před soudem by měla být aplikována stávající úprava dokazování ve zjednodušeném řízení podle § 314d odst. 2 věta druhá tr. ř., upravující možnost upustit v řízení před soudem od dokazování skutečností, které procesní strany označily za nesporné.
5. Doporučuje se vyhodnotit čl. 91 odst. 2 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně poř. č. 1/2008, týkající se obligatorní účasti státního zástupce v řízení o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, zda by nebylo vhodnější, aby vedoucí státní zástupce organizačně a personálně zajistil řádnou součinnost státního zástupce se soudem, aniž by k tomu byla nutná obligatorní účast státních zástupců na všech jednáních o podmíněném propuštění.
6. Dává se do úvahy iniciovat vydání interního předpisu či stanoviska vězeňské služby, které bude specifikovat termín „odůvodněné případy“ v § 14 odst. 1 zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby.

**VRCHNÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ
V OLOMOUCI**

Z P R Á V A

o činnosti Vrchního státního zastupitelství v Olomouci za kalendářní rok 2008

(II. část – výkon působnosti státního zastupitelství)

V Olomouci dne 20.3.2008
2 SPR 20/2009

II. Výkon působnosti státního zastupitelství v roce 2008

A. Trestní řízení

1. Ke stavu a vývoji evidované trestné činnosti

a) Věci vyřízené, stíhané známé osoby, osoby obžalované a další případy skončení trestního stíhání v přípravném řízení, údaje ke zkrácenému přípravnému řízení

Ze statistických přehledů o činnosti státních zastupitelství za rok 2008 (publikovaných na internetové stránce Ministerstva spravedlnosti ČR) vyplývá, že rejstříky, jež se týkají přípravného řízení a zkráceného přípravného řízení, vykazují v obvodu působnosti Vrchního státního zastupitelství v Olomouci celkem 151.763 vyřízených trestních věcí. Oproti roku 2007 tak došlo k poklesu celkově vyřízených trestních věcí o 2,5 %. Podíl státních zastupitelství v obvodu působnosti KSZ v Brně na celkovém počtu vyřízených věcí v roce 2008 činil přibližně 47 % (tj. 71.409 věcí) a podíl státních zastupitelství v obvodu působnosti KSZ v Ostravě byl necelých 53 % (což bylo 80.316 věcí).

Stejně jako celkový počet vyřízených věcí se mírně snížil také celkový nápad nových trestních věcí – o 3 % (ze 151.244 na 146.328 věcí). K většímu poklesu o 5,3 % došlo u státních zastupitelství v obvodu KSZ v Brně, kdežto u státních zastupitelství v obvodu KSZ v Ostravě činil pokles nápadu pouze 1,4 %. Snížení nápadu trestních věcí se koncentruje především do rejstříků ZT – v roce 2007 činil nápad 31.445 a v roce 2008 byl nápad 28.433 věcí. Tento pokles byl však kompenzován vzrůstem nápadu v rejstřících ZK (agenda zkráceného přípravného řízení), a to z 8.115 v roce 2006 na 11.123 věcí v roce 2008 (v roce 2007 šlo o 10.496 věcí).

Výše uvedeným údajům o snížení nápadu nových trestních věcí odpovídá i celkové snížení počtu stíhaných osob a osob, u nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení. Těchto osob bylo v loňském roce 37.465 (což je o 5,8 % méně než v roce 2007). Také v roce 2008 pokračoval trend předchozích let spočívající v setrvalém snižování počtu osob stíhaných podle § 160 odst. 1 tr. řádu, a to na 27.051 osob (tedy pokles o 9,3 %!). Tento pokles je poněkud vyvažován zvyšujícím se počtem osob, u nichž je konáno zkrácené přípravné řízení, jelikož počet těchto osob se zvýšil o téměř 5 % (ze 9.933 na 10.414 osob).

V loňském roce se snížil rovněž počet osob postavených před soud, přičemž celkově šlo o 32.424 obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání (jedná se o pokles o 5,6 % oproti roku 2007). Celková obžalobnost zanedbatelně vzrostla z 86,4 % na 86,5 %. Počet osob, u kterých došlo k zastavení trestního stíhání, se oproti roku 2007 (4.591 osob) snížil na 4.319 osob. Podíl zastavených trestních stíhání na celkovém počtu stíhaných osob vykazuje relativně vysoký nárůst (rok 2007 – 15,4 % a rok 2008 – 20 %), je třeba si však uvědomit, že tato statistika nezohledňuje odklony v trestním řízení. Ostatní procesní instituty sloužící ke skončení přípravného řízení jsou používány minimálně. V roce 2008 bylo postoupeno 134 věcí a k přerušení trestního stíhání bylo přikročeno v 96 věcech.

Krajské státní zastupitelství v Brně uvádí, že v uplynulém roce bylo v jeho působnosti stíháno celkem 12.588 osob, což je o 1.078 osob méně nežli v roce 2007, naopak u

zkráceného řízení došlo k nárůstu z 4.674 osob v roce 2007 na 5.113 v roce 2008, což je o 439 osob více. Celkem bylo stíháno nebo proběhlo ZPŘ vůči 17.701 osobě. Snížení počtu stíhaných osob je trendem celorepublikovým, když jako hlavní důvod je nižšími státními zastupitelstvími uváděn zejména odchod zkušených policistů ze služebního poměru u PČR a tím menší vyhledávání a nižší objasněnost. S ohledem na snížený počet stíhaných osob je třeba nahlížet i na snížené počty způsobu vyřízení. Obžalováno bylo nebo návrh na potrestání byl podán celkem na 15.066 osob, což je 85,1% ze stíhaných osob včetně zkráceného řízení.

Zastaveno bylo trestní stíhání dle tabulek MS ČR (tento údaj uváděn včetně podmíněných zastavení trestního stíhání a narovnání), celkem u 2.285 osob. Z toho podmíněné zastavení se týkalo 1.648 osob, oproti roku 2007 jde o pokles o 202 osob. Naproti tomu u narovnání byl zaznamenán nárůst o 258% z 24 osob v r. 2007 na 93 osob v r. 2008. Výjimečný je případ vyřízený u OSZ Vyškov narovnáním ve zkráceném řízení. S ohledem na judikaturu NS ČR nebude však možné institutu narovnání nadále využívat u trestných činů dle § 175 trestního zákona, jak činilo v roce 2008 zejména MSZ v Brně.

Pokud jsou sledovány tzv. odklony, je třeba k nim připočíst i podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, které bylo uplatněno u 265 osob, což činí 5,18% z vyřízených osob ve ZPŘ.

V práci státních zástupců Jihomoravského kraje tak i nadále přetrvává kladení důrazu na rozlišování bagatelní trestné činnosti, která je řešena buď ve zkráceném přípravném řízení, které z celkově zjištěných pachatelů je uplatňováno téměř u 30% pachatelů trestné činnosti nebo prostřednictvím odklonů, jejichž počet ve vztahu k žalovaným osobám činil 17% a závažné trestné činnosti, které je pak věnována zvýšená pozornost i aktivita státních zástupců spočívající v účastech u prvotních i vyšetřovacích úkonů, což se následně odráží v kvalitě zpracovávaných věcí.

Krajské státní zastupitelství v Ostravě obdobně uvádí, že v uplynulém roce bylo v jeho působnosti stíháno celkem 14.518 osob, což je o 1.608 osob méně než-li v roce 2007, naopak u zkráceného řízení došlo k nárůstu z 5.259 osob v roce 2007 na 5.351 v roce 2008, což je o 92 osob více (pro srovnání v roce 2006 to bylo pouze 4.355 osob). S ohledem na provedenou novelizaci ustanovení § 179b odst. 4 tr. řádu lze přitom očekávat další nárůst zkráceného přípravného řízení i v dalších letech. Obžalováno bylo nebo návrh na potrestání byl podán celkem na 17.434 osob, což je 87,7% ze stíhaných osob včetně zkráceného řízení.

Zastaveno bylo trestní stíhání dle tabulek MS ČR (tento údaj uváděn včetně podmíněných zastavení trestního stíhání a narovnání), celkem u 2047 osob. Z toho podmíněné zastavení se týkalo 1.440 osob, oproti roku 2007 jde o pokles o 14 osob. Naproti tomu narovnání bylo realizováno u 15 věcí (oproti 3 věcem z roku 2007).

Navíc KSZ v Ostravě uvádí i údaje z rejstříků KZN a ZN, kde bylo vyřízeno ve 2. oddílu celkem 4.160 věcí a nevyřízeno k 31.12.2008 zůstalo dalších 149 věcí. V přípravném řízení v uvedených rejstřících bylo vyřízeno 58.128 věcí a nevyřízeno k 31.12.2008 zůstalo 8.873 věcí. V ostatních oddílech těchto rejstříků mimo 1. oddíl bylo vyřízeno 2.718 věcí a nevyřízeno zůstalo 294 věcí. Trestní stíhání zahájili státní zástupci (rejstřík SV) v roce 2008 ve 29 věcech proti 34 osobám a nevyřízeno k 31.12.2008 zůstalo 12 věcí proti 13 osobám. Ve všeobecné agendě státní zástupci konající vyšetřování o trestné činnosti policistů (rejstřík SZN) vyřídili v přípravném řízení 112 věcí, ve 2. oddílu tohoto rejstříku 25 věcí a v ostatních oddílech mimo 1. oddíl dalších 15 věcí.

b) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí

Hospodářská a majetková trestná činnost vykazovala v roce 2008 obdobné rysy a tendence jako v předchozím období – pokračovalo tedy již řadu let zaznamenávané snižování celkového počtu těchto sledovaných (vybraných) trestných činů.

U **KSZ v Brně** se na tomto snížení nápadu zmíněných trestných činů v roce 2008 největší měrou podílel pokles evidovaných trestných činů úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák., když oproti předchozímu roku došlo ke snížení počtu stíhaných, a též obžalovaných osob o 1/3. Přes tuto skutečnost nadále trestný čin úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák. představuje nejvýraznější podíl ze sledovaných trestných činů na tomto úseku. Krajské státní zastupitelství uvádí, že přibývá rozsáhlých trestních věcí vedených vůči více pachatelům s více skutky, resp. útoky a zejména spáchané vůči většímu počtu poškozených. Jako příklad nových způsobů páchaní majetkové trestné činnosti je možné zmínit např. trestní věc obv. M. R. a spol., která je vedena pod sp. zn. 1 KZV 4/2008, a v níž byla v říjnu 2008 podána obžaloba,

její podstata spočívá v tom, že pachatelé se zjištěným podvodným úmyslem neoprávněně vylákat ke škodě českého státu dávky z nemocenského pojištění, založili fiktivní podnikatelské subjekty, v rámci těchto subjektů uzavřeli fiktivní pracovní smlouvy se „zaměstnanci“, zpravidla svými příbuznými či známými, kteří byli s touto fiktivností rovněž srozuměni, poté přihlásili tyto „zaměstnance“ k sociálnímu pojištění, následně těmto zaměstnancům jedna ze spolupachatelek, praktická lékařka, vystavovala nepravdivé potvrzení o pracovní neschopnosti a pachatelé poté tyto nepravdivé pracovní neschopnosti předkládali na příslušných správách sociálního zabezpečení v Brně a v Kroměříži, na základě čehož jim tyto orgány vyplácely nemocenské dávky. Podnikatelské subjekty byly založeny výhradně v úmyslu neoprávněně čerpat nemocenské dávky, ve skutečnosti „zaměstnanci“ nepracovali a podnikatelská činnost nebyla řádně vyvíjena. Trestná činnost probíhala relativně dlouhou dobu, od dubna 2005 do prosince 2007, vzniklá škoda činí cca 12 a půl milionu Kč.

Ze zajímavých případů trestné činnosti je možno zmínit ještě případ řešený Městským státním zastupitelstvím v Brně:

na brněnského advokáta JUDr.... byla dne 11.4.2008 podána obžaloba pro trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 3 písm. a), c) tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že nedovoleným způsobem manipuloval s finanční hotovostí ve výši 1.167.110 Kč, kterou měl v úschově a měl ji v určitém termínu vyplatit konkrétní osobě. Za toto jednání byl pravomocně odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody a k trestu zákazu činnosti. Nutno poznamenat, že nejde o ojedinělý případ, od října 2008 je prověřováno trestní oznámení na jiného advokáta pro obdobné jednání - zpronevěru peněžní částky 30.000.000 Kč - v němž je spatřován trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 4 tr. zák.

Naproti tomu u **KSZ v Ostravě** vysoký počet spáchaných trestných činů úvěrového podvodu podle § 250b tr. zák. v roce 2008 přetrvával, patrně ještě jako důsledek relativně snadné dostupnosti nejrůznějších druhů půjček a úvěrů. Dle názoru KSZ Ostrava lze očekávat, že za současné situace, kdy vlivem globální ekonomické krize dochází k omezování nabídky lehce dostupných úvěrů, dozná i nápad této trestné činnosti poklesu. U převážné většiny

sledovaných trestných činů hospodářských podle hlavy II. tr. zák. byl u KSZ v Ostravě zaznamenán pokles, nejvýraznější u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák., pro který bylo stíháno 82 osob (- 24) a žalováno 60 osob (- 38). Nárůst byl naopak zaznamenán u trestného činu neoprávněného podnikání podle § 118 tr. zák., pro který bylo v roce 2008 stíháno 24 osob (+ 9) a žalováno 22 osob (+ 11).

Ve vývoji sledovaných hospodářských a majetkových trestných činů nebyly tedy v roce 2008 zjištěny a v dílčích zprávách KSZ konstatovány žádné nové výrazné trendy. **Vrchní státní zastupitelství v Olomouci** nicméně ze své vlastní činnosti v rámci odvolacího řízení, případně z dohledové činnosti nad oběma krajskými státními zastupitelstvími zaznamenává posun ve formách páčání těchto trestných činů od jednoduchých ke složitějším sofistikovaným způsobům páčání, namnoze za použití počítačové či jiné moderní techniky. Lze plně přisvědčit názoru KSZ Brno, že stoupá počet trestných činů spáchaných řadou dílčích útoků, více pachatelů nebo ke škodě vyššího počtu poškozených. Promyšlenější a kvalifikovanější je pak i obhajoba obviněných a podezřelých, čímž se zvyšuje složitost jednotlivých kauz a roste náročnost na orgány činné v trestním řízení při jejich objasňování a vyřizování. Je rovněž vyslovován názor, že s prohlubující se hospodářskou recesí lze postupně očekávat vlnu krachů firem a s tím spojenou trestnou činnost z kategorie úpadkových deliktů, stejně jako vyšší aktivitu lichvářů zaměřenou na sociálně a ekonomicky slabší vrstvy obyvatelstva.

Pokud se týká činnosti **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality Vrchního státního zastupitelství v Olomouci**, je i nadále sledován trend z posledních let, který je charakterizován snižováním nápadu skutkově a právně složitých věcí (zejména z oblasti bankovního sektoru) v poměru k celkovému nápadu odboru. V roce 2008 napadlo do prověřování celkem 21 nových věcí a bylo zahájeno trestní stíhání v celkem 15 věcech. Převážná část nového nápadu je tvořena daňovou trestnou činností (fakticky pouze trestný čin zkrácení daně poplatku a podobné povinné platby dle § 148 tr. zák.), zbytek se většinou týkal věcí, v nichž je dáno podezření ze způsobení škody Evropským společenstvím, přičemž vzhledem k tomu, že u těchto trestných činů není dána věcná příslušnost dle výše škody, dochází často k nápadu relativně bagatelní trestné činnosti. Výrazný posun se však v loňském roce podařil při ukončování starých věcí, kde bylo podáno celkem 11 obžalob proti 53 osobám, když se jednalo převážně o věci, v nichž přípravné řízení probíhalo již řadu let. V současné době je délkám řízení na odboru závažné hospodářské a finanční kriminality věnována zvýšená pozornost a je i nadále zaznamenáváno jejich zkracování, což je třeba označit za pozitivní trend. Obdobná pozornost se zaměřila i na vyhodnocení výslednosti obžalob (viz níže) a s tím spojené důkladné přezkoumávání důvodnosti zahájení trestního stíhání, resp. podání obžaloby v konkrétních věcech.

c) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti

Ve věcech trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti dozorovaných **Krajským státním zastupitelstvím v Brně** převládá i v roce 2008 u násilné trestné činnosti motiv spočívající v řešení konfliktní situace mezi příbuznými pod vlivem afektu, často též podporovaného požitým alkoholem. V některých případech byla zaznamenána zvýšená míra brutality, např. ve věci pod sp. zn. 3 KZV 41/2008,

kde pachatel ve věku 24 let se sexuální motivem fyzicky napadl šedesátiletou poškozenou, kterou bil pěstmi, kopal a šlapal po ní, přičemž útoky směřoval převážně na obličej poškozené

s takovou intenzitou, že jí způsobil kromě zlomenin žeber deformaci obličeje s tříštivými zlomeninami obličejových kostí se zhmožděním a otokem mozku. Za tohoto stavu poškozenou, která ještě přežívala, znásilnil, následně zaházel oděvními svršky a odcizil bezcenné věci. U tohoto pachatele byla zjištěna patologická sexuální agrese, pohnutkou k jeho činu byla okolnost, že ho jeho teta inkriminovaného dne vyhodila z domu.

Z hlediska mechanismu násilí, oproti většině případů, kdy se jedná o brachiální útok, často za užití nože, se vymyká věc obviněného L. L. sp. zn. 3 KZV 9/2008,

který vzhledem k tomu, že řídil motorové vozidlo bez řidičského oprávnění, v úmyslu usmrtit najížděl ve vysoké rychlosti na policistu, který mu dával signál k zastavení.

V loňském roce se objevily i případy týkající se trestného činu obchodování s lidmi podle § 232a trestního zákona, jednalo se jednak o obchodování s lidmi v souvislosti se sexuálním obtěžováním nebo zneužíváním a v té souvislosti i s prostitucí, spočívající ve sjednávání dívek na práci do ciziny nebo cizinek do ČR, a jednak o obchodování s lidmi v souvislosti s nucenými pracemi nebo s jiným formami vykořisťování. Tato trestná činnost se velmi těžko objasňuje, protože poškození a svědci mají strach, poněvadž trestná činnost je zpravidla organizovaná a podílí se na ní větší množství osob, navíc poškození zpravidla neznají právní předpisy a nevědí, na koho se obrátit s žádostí o pomoc.

Ze zaznamenaní hodných případů je možno zmínit věc obžalovaného J. A. (MěSZ Brno) – člena hnutí Svatého Grálu (srovnej např. v roce 2007 tzv. Kauza Kuřim). V ní dne 24.1.2008 podal státní zástupce obžalobu pro skutky,

kterých se měl dopustit v mediálně sledovaném případě novodobého otroctví, kdy fyzicky a psychicky trýznil ženy, a to tak, že je pod pohrůzkami užití různých trestů, jakož i těmito tresty samotnými, a především v důsledku jejich závislosti na jeho osobě, dále na členství v hnutí Svatého Grálu, a zejména na členství v jejich „společné domácnosti“, nutil k těžké fyzické práci na rozestavěné nemovitosti a dále na poli, sadu, vinohradu a zahradě, které užíval, a kde ženy pracovaly a bydlely odděleně v chatkách v nuzných hygienických podmínkách tak, aby se nemohly stýkat a společně domlouvat. Za nesplnění jeho pokynů je fyzicky trestal tak, že je bil pěstí, kopal a ponižoval, a za vykonanou práci jim nedával žádnou mzdu ani kapesné, a ženy musely naopak odevzdávat pravidelně i své důchody a dával jim jen nedostatečnou stravu, čímž bylo ohroženo jejich zdraví s rizikem smrti či trvalých zdravotních následků. Izoloval je od společnosti a jednu z žen přesvědčil k převodu rodinného domu. V důsledku tohoto jednání ženy utrpěly fyzickou, a zejména psychickou újmu.

Věc byla nakonec Vrchním soudem v Olomouci postoupena k projednání Krajskému soudu v Brně, ale o vině a trestu obžalovaného A. rozhodováno nebylo, neboť tento zemřel.

Závěrem považuje KSZ v Brně za nutné podotknout k postihu této formy trestné činnosti základní jednotný přístup státního zástupce v rámci dozoru, požadovaný při stíhání podezření takové trestné činy policejními orgány. Důsledně je požadováno, aby po nápadu trestné činnosti u policejních orgánů a hodnocení vyšetřovacích verzí bylo vždy od počátku vycházeno z verze, uplatňující právní kvalifikaci nejpřísněji postižitelného trestného činu. Je-li tedy jednou z verzí u násilného trestného činu úmysl pachatele způsobit těžkou újmu na zdraví, či dokonce smrt, od počátku je tato verze v procesní podobě uplatňována a podle zjišťovaných důkazů pak případně modifikována. Dochází tak k zajištění maximálně

kvalifikovaného procesního postupu a erudice policejních orgánů už od prvotních úkonů při ohledání na místě samém.

V uvedené oblasti vybraných trestných činů nejsou u **KSZ v Ostravě** signalizovány žádné zásadnější změny. I zde se projevuje mírný pokles počtu osob stíhaných a obžalovaných pro předmětný druh trestné činnosti. Tak např. pro trestný čin dle § 219 tr. zák. bylo v roce 2008 stíháno 18 osob (- 4 oproti roku 2007) a obžalováno 16 osob (- 3), pro trestný čin dle § 222 tr. zák. bylo stíháno 165 osob (- 5) a obžalováno 159 osob (- 2), pro trestný čin dle § 234 tr. zák. bylo stíháno 442 osob (- 35) a obžalováno 417 osob (- 42), pro trestný čin dle § 241 tr. zák. bylo stíháno 63 osob (- 2) a obžalováno 54 osob (+ 1) a pro trestný čin dle § 242 tr. zák. bylo stíháno 97 osob (- 7) a obžalováno 88 osob (- 2).

Ze zajímavých trestních věcí uvádí Okresní státní zastupitelství v Olomouci atypický případ týkající se

nedostatečného poskytnutí lékařské pomoci lékařkou osobě bez přístřeší, kdy tato osoba v důsledku nedostatečné pomoci zemřela. Skutek byl právně kvalifikován obžalobou jako trestný čin dle § 207 odst. 2 tr. zák. Ve věci byl vynesena odsuzující rozsudek soudem 1. stupně, který však doposud nenabyl právní moci.

d) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými a trestné činy na dětech a na mládeži

V případě činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími 15 let, provinění páchaných mladistvými a trestných činů na dětech a na mládeži v obvodu působnosti **KSZ v Brně** se nezletilé osoby dopouštěly činů zejména majetkových, když asi čtvrtinu všech činů tvořily krádeže, a to především pouliční, v obchodech, ale i v bytech a autech. Četné bylo i poškozování cizí věci, zejména formou sprejerství. Poměrně dost jsou zastoupeny i loupeže, a to nejen ve školách, kde jsou často vyvrcholením šikany, ale i vůči dospělým, zejména osobám vyššího věku, kdy jsou páchany většinou ve skupinách a organizovaně.

Jako problémové se jeví u nezletilců delikty uvedené v § 163 odst. 1 tr. řádu, kde poškození následně zjistí, že pachatelem je příbuzný nezletilec, přičemž nelze vyslovit nesouhlas, aby v trestním řízení nebylo pokračováno. Nezletilí jsou tak znevýhodněni vůči starším pachatelům a je třeba důsledně posuzovat společenskou nebezpečnost takového jednání, neboť by jinak vůči nim musel být podán návrh dle § 90 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Na druhou stranu je řada nezletilých řešena opakovaně, některým již byla uložena všechna opatření dle § 93 odst. 1 písm. a), b), c) zákona o soudnictví ve věcech mládeže a tato se míjejí účinkem. Například MěSZ Brno signalizovalo věc, kde se jedna z nezletilých dopustila 28 dílčích útoků krádeže se škodou vyšší 700.000,- Kč.

U **KSZ v Ostravě** v této oblasti nejsou signalizovány žádné nové poznatky. Okresní státní zastupitelství v Ostravě konstatuje, že při postihu protiprávní činnosti nezletilých a mladistvých pachatelů se potvrzuje vývoj trestné činnosti od majetkové (krádeže) směrem k násilné trestné činnosti (loupeže), přičemž se z velké části jedná u mladistvých pachatelů o sériovou trestnou činnost. Problémem je také rozšíření užívání (experimentální i dlouhodobé) omamných a psychotropních látek. Tyto negativní jevy se mezi mládeží šíří

napodobováním kriminálně závadových jedinců v partách vázaných na konkrétní území sídliště, ubytovny či osady sociálně slabých skupin obyvatelstva. Naznačován je i vyšší podíl chovanců výchovných ústavů na odhalované trestné činnosti. Další problematickou oblastí je trestná činnost v dopravě, kdy řada mladistvých pachatelů řídí motorová vozidla, ačkoli nejsou držiteli příslušného oprávnění.

e) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek

V této kategorii trestných činů **KSZ v Brně** zmiňuje trestní věc obviněného R. T. dozorovanou Městským státním zastupitelstvím v Brně pod sp. zn. 3 ZT 311/2008,

spočívající v tom, že obviněný v Games baru v Brně vykřikoval protičernosšské, protižidovské a protiromské vulgární výrazy s výhružkami usmrcením, zesměšňováním holocaustu, propagací nacismu, umocněné nacistickými pozdravy, přičemž tato věc byla nejprve vedena ve zkráceném řízení, pro nesplnění podmínek z podnětu KSZ v Brně bylo provedeno řádné vyšetřování a podána obžaloba. Obžalovaný byl následně odsouzen k trestu prospěšných prací, z podnětu KSZ Brno bylo podáno odvolání, neboť obžalovaný se jednání dopustil ve zkušební době podmíněného odsouzení pro obdobné trestné činy a krajským soudem byl následně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

Postup státních zástupců u těchto trestných činů plně koresponduje s postupem u trestných činů násilných. Zvažována je tedy vždy od počátku důsledně přísnější právní kvalifikace s rasovým motivem, je-li jednou z od počátku uplatňovaných verzí, podle důkazní situace jsou pak věci příp. kvalifikačně upraveny.

V obvodu působnosti **KSZ v Ostravě** trestná činnost páchaná z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek představuje pouze zanedbatelný podíl na celkovém počtu stíhaných a obžalovaných osob.

f) Drogové trestné činy

V oblasti **drogové trestné činnosti KSZ v Brně** uvádí, že loňský rok přinesl nové poznatky v oblasti odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, kdy bylo zjištěno zvýšené používání komunikace prostřednictvím systému Skype. Pachatelé této trestné činnosti jsou obeznámeni i s možnostmi policie v přeshraničním styku, čehož se snaží využívat a vyhýbat se tak policejnímu sledování opakovanými přejezdy státní hranice.

V minulém roce se rozšířil vývoz kokainu a heroinu, marihuany a hašiše do severských států, zejména se jedná o Dánsko a Švédsko. Spolupráce se všemi policejními i justičními partnery je hodnocena jako vynikající.

Novým trendem je rozvoj velkých pěstíren marihuany, tzv. skunk, šlechtěná marihuana, pěstovaná uvnitř budov, osvětlena, zavlažována, simulovány venkovní podmínky, topí se v budovách, hnojí se. Jedná se o novou formu páchaní trestné činnosti vietnamskou komunitou. Marihuana je pěstována zejména na vývoz.

KSZ v Ostravě k tomuto druhu kriminality uvádí, že po zastavení stoupajícího trendu drogové trestné činnosti v roce 2007 došlo v minulém roce dokonce k mírnému poklesu této trestné činnosti, neboť pro nejčastěji páchaný trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 tr. zák. bylo v roce 2008 stíháno v obvodu kraje 291 osob, což je o 27 osob méně než v roce 2007. Zjišťovaný rozsah kriminality je odvislý od vyhledávací činnosti Policie ČR, proto o tom, zda jde o skutečný stav, či zda se zvýšil podíl latentní kriminality, je možno jen spekulovat. Podle poznatků stále převažuje trestná činnost spojená s výrobou a distribucí metamfetaminu (pervitinu).

g) Trestné činy v dopravě

V roce 2008 na rozdíl od roku 2007 již nebyl v obvodu působnosti **KSZ v Brně** zaznamenán žádný významný nárůst uvedených trestných činů.

U všech státních zastupitelství v rámci působnosti KSZ v Brně nadále přetrvává výrazný podíl trestných činů v dopravě s podílem alkoholu a jízd bez řidičského oprávnění i v době výkonu zákazu činnosti řízení všech druhů motorových vozidel. Stále výraznější se stává i podíl řízení pod vlivem omamné a psychotropní látky, zejména pod vlivem metamfetaminu po užití drogy pervitin a THC po užití marihuany. Přetrvávajícím problémem je praktické dokazování kvalifikačního znaku „stav vylučující způsobilost“ k bezpečnému ovládnutí motorových vozidel, neboť stále přetrvává nejednotná praxe při rozlišování hranice trestnosti dle trestního zákona a správních deliktů vzhledem k individuálnosti vlastního působení a nemožnosti kvantifikovat takové hladiny drog v lidském organismu.

Krajské státní zastupitelství v Ostravě k tomuto druhu trestné činnosti neuvádí žádné nové poznatky.

h) Trestná činnost cizích státních příslušníků

KSZ v Ostravě zmínilo, že obžaloba byla v roce 2008 podána státními zástupci Sm regionu na 326 cizinců, podíl cizinců na celkovém počtu osob, na něž byla v tomto roce podána obžaloba, tak činí 2,6 %.

Krajské státní zastupitelství v Brně k tomuto druhu trestné činnosti neuvádí žádné nové poznatky.

ch) Další trestná činnost

V případech další trestné činnosti zmiňované dle předložených hledisek v minulé zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2007 (např. trestná činnost proti životnímu prostředí, trestná činnost příslušníků PČR, atd.) nebyly státními zastupitelstvími v obvodu působnosti VSZ Olomouc, ani samotným Vrchním státním zastupitelstvím v Olomouci zaznamenány žádné nové či zásadní trendy v páchaní trestné činnosti.

2. Postup státních zástupců v přípravném řízení

a) Prověřování a vyšetřování

V roce 2008 se nevyskytly na okresních státních zastupitelstvích ani krajských státních zastupitelstvích působících v obvodu působnosti **Vrchního státního zastupitelství v Olomouci** nové vývojové trendy, resp. nové závažné formy páchaní trestné činnosti. Dle všech sledovaných hledisek se podařilo výrazným způsobem zkrátit celkovou délku přípravného řízení, a to i na specializovaných odborech závažné hospodářské a finanční kriminality. Jde nepochybně o pozitivní trend, který vyplývá především ze zvýšené intenzity a kvality dozoru státních zástupců, ale i intenzivnějšího dohledu, a to jak vnitřního ze strany vedoucích státních zástupců, tak i ze strany vyšších státních zastupitelství, který byl této problematice v loňském roce věnován. Tato skutečnost, jakož i téměř 100% naplnění personálních stavů umožňuje zacílení dozorové činnosti nikoliv na kvantitu, ale zejména kvalitu práce orgánů činných v trestním řízení.

V činnosti státních zástupců nadále pokračoval nastavený trend důsledné kontroly včasnosti zahajování úkonů trestního řízení a zahajování trestního stíhání, včetně dodržování zákonných lhůt prověřování a vyšetřování. Byl kladen důraz zejména na účast státních zástupců na prvotních úkonech, především u závažných dopravních nehod a závažné majetkové či násilné trestné činnosti, účast na vyšetřovacích úkonech a úkonech neodkladných a neopakovatelných prováděných ve smyslu ustanovení § 158a tr. řádu, účast u výsledku důležitých osob. Rovněž je kladen důraz na užití správné právní kvalifikace, zejména u závažných násilných trestných činů, kde by v případě pochybností měla mít vždy přednost přísnější právní kvalifikace a s tím spojená věcná příslušnost vyššího stupně státního zastupitelství. Bylo docíleno účasti státního zástupce při rozhodování soudu o vazbě i jiných procesních návrhů směřovaných soudem. Nově se pozornost zaměřuje i na provádění a využívání výsledků finančního šetření a zajišťujících institutů vedoucích k následnému odčerpání majetkového prospěchu pachatelů.

b) Délka přípravného řízení

Pokud se jedná o délku přípravného řízení od prvního zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření do konečného rozhodnutí, tato činila v roce 2008 u krajských státních zastupitelství **v obvodu VSZ v Olomouci** průměrně 55 dnů (v roce 2007 šlo o 54 dnů); u samotného VSZ v Olomouci činila tato délka průměrně 78 dnů a v celé republice 70 dnů. Velká většina věcí v přípravném řízení (téměř 75 %) byla skončena ve lhůtě do dvou měsíců. Naopak nad 1 rok, kdy tato hranice je považována za mezní, trvalo přípravné řízení pouze v 380 věcech, což činí toliko 1 % ze všech přípravných řízení (na celorepublikovém počtu věcí starších jednoho roku se státní zastupitelství v obvodu působnosti VSZ v Olomouci podílí jen 15 %). V této souvislosti poukazuje např. KSZ v Ostravě, že došlo k dalšímu snížení podílu věcí starších 6 měsíců, v nichž bylo vedeno prověřování, neboť k 31.12.2008 zůstalo ve všech oddílech, mimo první oddíl rejstříků KZN a ZN, nevyřízeno celkem 431 věcí, z toho v přípravném řízení 319 věcí. K témuž datu roku 2007 to bylo 456 věcí a v roce 2006 celkem 664 věcí, z toho v přípravném řízení k uvedenému datu roku 2007 celkem 414 a v roce 2006 celkem 634 věcí.

Průměrná délka řízení u státního zástupce činila v roce 2008 celkem 6 dnů v Severomoravském kraji, 8 dnů v Jihomoravském kraji a 83 dnů u VSZ v Olomouci.

V této souvislosti poukazuje olomoucká pobočka **KSZ v Ostravě** na to, že stále přetrvávají problémy, jak procesně postupovat v případech, kdy podezřelý není dosažitelný (zpravidla je neznámého pobytu, případně i s indiciemi o pobytu v cizině) a nelze zjistit jeho stanovisko k prověřovanému podezření. Prověřování se pak redukuje na pouhé pátrání po dané osobě, kdy státní zástupce může v rámci formálního postupu podle § 159 odst. 2, 3 tr. řádu jen kontrolovat aktivitu policejního orgánu v rámci takového pátrání. Pokud nenastane důvod k postupu podle § 159a odst. 1, 2 nebo 3 tr. řádu, nelze věc odložit.

Obdobná, případně i o něco obtížnější, situace nastává, jestliže je ve věci vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání. Jelikož usnesení nebylo obviněnému doručeno, nelze na jeho osobu vydat příkaz k zatčení a pátrání bez takového příkazu není příliš efektivní. Jelikož nedošlo k obvinění, nelze až na výjimky provádět žádné vyšetřovací úkony (zejména výslechy svědků). Zpravidla také není možné dovodit splnění podmínek pro vedení řízení proti uprchlému. I zde se státní zástupce může soustředit jen na aktivitu policejního orgánu při pátrání po dané osobě za účelem doručení rozhodnutí o zahájení trestního stíhání. Je problematické, jakým způsobem by mělo být následně procesně postupováno, pokud by byl dodatečně zjištěn nějaký důvod k postupu podle § 171 – § 173 tr. řádu. Stávající právní úprava je proto vnímána jako přetrvávající problém.

c) Vazební řízení

K datu 31.12.2008 se ve vazbě u OSZ nacházelo 114 osob, což je o 16 osob více oproti stejnému datu v roce 2007. Vzrůst o 13 osob vykazuje i počet osob nacházejících se ve vazbě u KSZ, kde bylo ve vazbě k tomuto datu 28 osob. Zásadní skutečností však je, že v průběhu celého roku byl celkový počet vazebně stíhaných obviněných nižší než v loňském roce. Žádné zásadní či nové poznatky v této oblasti nejsou signalizovány.

d) Odklony v trestním řízení

V obvodu působnosti **Vrchního státního zastupitelství v Olomouci** je i nadále věnována důsledná pozornost odklonům v trestním řízení, jako prostředku k rozlišení bagatelní a závažné trestné činnosti a snížení zatíženosti soudů. Dlouhodobě vynikajících výsledků v této oblasti dosahuje zejména **KSZ v Brně**. Byť došlo v loňském roce k mírnému poklesu absolutních počtů odklonů, jako důsledku sníženého nápadu trestních věcí (např. k podmíněnému zastavení trestního stíhání bylo přikročeno v 3.072 případech, naproti tomu v roce 2007 v 3.304 případech), podstatné je, že zůstal zachován poměr mezi žalovanými věcmi a věcmi, kde se podařilo docílit odklonu. Již v případě výše zmiňovaného postupu dle § 307 tr. řádu činí odklony realizované v obvodu působnosti VSZ v Olomouci 46,2 % z celkového počtu podmíněně zastavených trestních stíhání v celé České republice! Obdobně se v loňském roce podařilo oživit institut narovnání, a to z 27 věcí v roce 2007 na 99 věcí v roce 2008 (nárůst o více než 366 %); nejčastěji byl tento institut aplikován státními zastupitelstvími Jihomoravského kraje (90 věcí), což činí téměř 70 % celorepublikového počtu!

3. Postup státních zástupců ve stádiu projednání trestní věci v řízení před soudem

a) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci, odmítnutí návrhu na potrestání

Celkově je třeba uvést, že počet vrácených věcí na všech úrovních státního zastupitelství je oproti dřívějším rokům minimální, čehož bylo docíleno důsledným výkonem dozoru, ale i pozorností, kterou na tuto problematiku zaměřila dohledová státní zastupitelství v obvodu působnosti VSZ v Olomouci.

Pokud jde o věci vrácené státnímu zástupci krajských státních zastupitelství v k došetření v obvodu působnosti **VSZ v Olomouci** podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. řádu, pak v roce 2008 bylo pravomocně vráceno 5 věcí (jde o negativní posun oproti roku 2007, kdy byly vráceny pouze 2 věci). Úspěšnost stížností státního zástupce byla 50%, jelikož v dalších 5 věcech vrchní soud postupoval podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. řádu. Z hlediska charakteru trestné činnosti se ve 4 pravomocně vrácených věcech jednalo o majetkové trestné činy a v 1 případě šlo o trestný čin násilného charakteru. Důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření byly ve 4 věcech pochybení v souvislosti se zahájením trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. řádu (spočívající zejména v nedostatečném popisu skutku). V 1 případě bylo důvodem vrácení věci neobjasnění základních skutkových okolností (nedostatečné dokazování). Navíc byly státnímu zástupci vráceny další 4 věci postupem podle § 260 tr. řádu, byť je nutno zdůraznit, že v těchto případech šlo o částečné vrácení věci ohledně jednoho dílčího skutku.

Krajské státní zastupitelství v Brně uvádí, že u okresních státních zastupitelství k vrácení věci k došetření státnímu zástupci a odmítnutí návrhu na potrestání dochází zcela výjimečně.

Krajské státní zastupitelství v Ostravě sděluje, že státním zástupcům bylo v roce 2007 vráceno soudy v Sm regionu pravomocně celkem 42 věci. Z toho podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. řádu 16 věcí, podle § 221 odst. 1 tr. řádu žádná věc, podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. řádu 16 věcí a podle § 260 tr. řádu 10 věcí. Nejvyšší počet, a to 18 pravomocně vrácených věcí vykazuje OSZ Karviná (3 věci podle § 188/1e tr. řádu, 14 věcí podle § 314c/1a tr. řádu a 1 věc podle § 260 tr. řádu), OSZ Ostrava vykazuje 8 pravomocně vrácených věcí (7 věcí podle § 188/1e tr. řádu a 1 věc podle § 260 tr. řádu), KSZ Ostrava 4 věci a OSZ Frýdek-Místek a OSZ Olomouc shodně 3 věci. Nepříznivý vývoj v počtu vrácených věcí u OSZ Karviná byl zjištěn již v průběhu minulého roku a vedl k provedení cílené dohledové prověrky u pobočky tohoto OSZ v Havířově, přičemž poté došlo ke stabilizaci stavu.

b) Pravomocně zproštěné věci

Krajské státní zastupitelství v Brně uvádí, že podíl zproštěných věcí se u jednotlivých OSZ pohybuje v rozmezí od 1 do 4,6 %. Nejedná se o změnu v rozhodovací praxi soudů, nýbrž rozdíly jsou dány skladbou věcí. Vedoucí státní zástupci v rámci kontrol diferencují případy zproštění obžaloby v důsledku zániku trestnosti a případy, kdy by k tomuto procesnímu kroku mělo dojít v důsledku nekvalitního výkonu dozoru. Celkově došlo ke snížení počtu zproštěných osob o 119 oproti roku 2007. Jednou z racionálních příčin

tohoto stavu je zcela jistě i oproti minulosti nesrovnatelná osobní angažovanost státního zástupce na prováděném vyšetřování, zejména pak osobní účast na místě činu a účast na výsledcích rozhodujících svědků, konfrontacích atd. Dalším významným důvodem je i zcela samozřejmá intervence u hlavního líčení zásadně vždy státním zástupcem, který obžalobu zpracovával.

Krajské státní zastupitelství v Ostravě k této problematice poukázalo na fakt, že počet zproštěných osob v roce 2008 poklesl oproti roku 2007 o 121 osob, když v prvním z uváděných let bylo v Sm regionu zproštěno podle výkazů celkem 780 osob (z toho KSZ 15 osob) a ve druhém 901 osob (z toho u KSZ 41 osob). Základním důvodem zprošťujícího výroku je skutečnost, že v mnoha případech státní zástupci podávají obžaloby v pochybnostech, které většinou u hlavního líčení přetrvávají a vedou ke zproštění obžalovaného. V případě trestné činnosti zejména hospodářského charakteru soudy někdy také přisvědčují spíše stanovisku obhajoby o občanskoprávním, resp. obchodněprávním charakteru věci, přičemž státní zástupce je povinen v pochybnostech a při existenci více skupin navzájem protichůdných důkazů podat obžalobu a těžiště dokazování pak je v řízení před soudem, v němž je dokazování z přípravného řízení nezřídka doplňováno. Děje se tak jak z iniciativy samotného soudu, tak zejména k návrhům obhajoby (např. předkládání vlastních znaleckých posudků a konkrétních listin i uvádění nových svědků), ale také k návrhům státního zástupce.

Na tomto místě je třeba podotknout, že **Vrchní státní zastupitelství v Olomouci** provedlo v loňském roce analýzu zproštěných věcí odboru zvláště závažné hospodářské a finanční kriminality od doby vzniku tohoto odboru do současné doby. Vzhledem k malému počtu vyřízených věcí byly do rozboru zahrnuty i věci, kde doposud nebylo pravomocně rozhodnuto, nicméně soudy vydaly rozhodnutí alespoň v prvním stupni. Výsledkem bylo negativní zjištění, že téměř polovina věcí (41 %), ve kterých byla podána v minulosti obžaloba (48 věcí) skončila úplným (9 věcí), či částečným zprošťujícím rozsudkem (8 věcí), případně zastavením trestního stíhání po podání obžaloby (3 věci). Tento negativní trend je třeba do budoucna změnit, a to zejména důsledným dozorem ve fázi prověřování a pečlivým zvážením podmínek pro vydání usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 tr. řádu, resp. důsledným vyhodnocením podmínek pro podání obžaloby.

c) Další poznatky z rozhodování soudů

Co se týče řízení o **odvolání u Vrchního soudu v Olomouci**, nejsou zjišťovány žádné zásadnější problémy. Řízení před vrchním soudem je standardní, rozhodovací činnost jednotlivých trestních senátů, a to jak procesní postupy, tak i vlastní rozhodovací činnost, tj. aplikace hmotného práva, jsou ustálené a nejsou mezi nimi výraznější diskrepance při výkladu a aplikaci trestního zákona, snad s výjimkou rozhodování trestných činů zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák., kdy mezi senáty vrchního soudu neexistuje jednotný názor, zda v případech spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dílem podle § 148 odst. 1 tr. zák. a dílem podle § 148 odst. 2 tr. zák. lze při způsobení značné škody či škody velkého rozsahu (tj. při současné kvalifikaci podle odst. 3 nebo 4) škody způsobené trestnou činností podle odst. 1 a podle odst. 2 v těchto případech počítat či nikoli. V posledním roce je rovněž možno pozorovat rychlejší nařizování veřejných zasedání, zejména v nekomplikovaných trestních věcech. Co se týče součinnosti s nižšími státními zastupitelstvími, tato spočívá ve vypracování stanoviska k opravnému prostředku obžalovaného či jiného subjektu. Podle charakteru věci jsou v předkládací zprávě příp. prezentována vyjádření k jednotlivým odvolacím námitkám jiných

subjektů, event. je předkládán koncept spisového materiálu, či je poskytována i jiná součinnost (např. v drogových kauzách). Zaznamenáno bylo zkvalitnění opravných prostředků podávaných státním zástupcem, zejména v případech, kdy je napadáno hodnocení důkazů nalézacím soudem.

Krajské státní zastupitelství v Brně dále uvádí, že státní zástupci intenzivně věnovali pozornost rychlosti řízení před soudem a upozorňovali na zjištěné průtahy příslušné předsedy okresního soudu. Krajský státní zástupce zjištěné průtahy pravidelně projednával s předsedou krajského soudu. Díky tomu došlo v roce 2008 ke značnému snížení počtu neskončených věcí před soudem a průtahům při vyhotovování soudních rozhodnutí. I tato iniciativa ze strany státního zastupitelství tedy přispěla k celkovému zrychlení trestního řízení.

4. Stav a vývoj agendy mimořádných opravných prostředků

Obě krajská státní zastupitelství ve svých zprávách stručně shrnují, že i nadále přetrvává trend podávání podnětů obviněnými v jejich prospěch, v neprospěch obviněných jsou pouze sporadicky podávány podněty poškozených, kteří se domáhají přísnějších postihů obviněných. Podávání podnětů z vlastní iniciativy státního zastupitelství se vyskytuje pouze zcela výjimečně a i na základě poznatků VSZ v Olomouci lze konstatovat, že aktivita státních zástupců při přezkoumávání věcí z vlastní iniciativy je v současném legislativním rámci významně limitována. Zcela zásadním způsobem a natrvalo ovlivnil počty návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněných zpracovávaných státními zástupci odboru byl nálezný Ústavního soudu ze dne 21.10.2001 č. 15/2001 uveřejněný pod č. 424/2001 Sb., kterým bylo zrušeno ust. § 272 a § 276, věta čtvrtá, trestního řádu a který znamenal konec možnosti docílit zrušení nezákonného rozhodnutí cestou stížnosti pro porušení zákona v případech, kdy zákon byl porušen ve prospěch obviněného. Z takto změněné zákonné úpravy ve spojení s čl. 1 písm. b) pokynu obecné povahy NSZ poř. č. 8/2006 pak vyplývá, že podávání stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněného je omezeno pouze na případy, ve kterých tzv. akademický výrok Nejvyššího soudu ČR o tom, že určitým rozhodnutím došlo k porušení zákona ve prospěch obviněného, může mít význam pro sjednocení praxe nebo pro výklad zákona.

Ze statistických údajů vyplývá, že na úseku přezkumného řízení **VSZ v Olomouci** je při vyřizování **podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona** zachován fakticky setrvalý stav. Zatímco v roce 2007 napadlo 191 nových podnětů, po připočtení 8 věcí obživlých a 79 převedených z minulého roku to představuje 278 věcí (v roce 2006 to bylo 253, k tomu připočteno 9 obživlých a 59 převedených, dohromady tedy 321 věcí), v roce 2008 napadlo celkem 253 nových podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona, po přičtení 8 věcí obživlých a 53 převedených z minulého roku vychází, že celkový počet věcí k vyřízení v roce 2008 byl 265. Pokles počtu věcí o 13, což v procentuálním vyjádření znamená 4,77 %, znamená podle našeho názoru náhodný meziroční výkyv, nebyly zjištěny žádné poznatky, které by mohly být brány jako příčiny uvedeného poklesu.

Pokud jde o věci vyřízené, pak ani jejich počet nevybočuje z rámce předchozího období. V roce 2008 bylo vyřízeno celkem 213 věcí, což představuje 94,66 % předcházejícího roku (v roce 2006 šlo o 225 věcí). Z uvedeného počtu byl Ministerstvu spravedlnosti předložen návrh na odložení věci ve 160 případech (jde o 75,11 % z počtu věcí vyřízených celkem) a v tomto směru jde o údaj zcela totožný s rokem 2007. Návrhem na podání stížnosti pro porušení zákona bylo v roce 2008 vyřízeno 6 věcí (2,81 % z vyřízených celkem), což znamená pokles

o 1,63 %. Uvedený pokles spadá na vrub poklesu celkem podaných návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona, který odpovídá celkovému trendu naznačenému výše. Z podaných návrhů byly Ministerstvem spravedlnosti akceptovány 2 věci, zbývající řízení ohledně zbývajících 4 věci nebylo dosud ministerstvem ukončeno.

V rámci agendy **dovolání** došlo ve sledovaném období k poklesu věcí z 9 v roce 2007 na 5 věcí, přičemž důvody poklesu návrhů v roce 2008 oproti minulému období nelze nijak vysledovat, uvedené počty se odvíjely od nápadu podnětů. Ve 3 případech byl náš návrh NSZ akceptován, další 2 návrhy byly odloženy. Nejvyšší soud v 1 případě podanému dovolání vyhověl, 1 dovolání bylo odmítnuto a 1 věc ještě není skončena.

Počet návrhů odložených NSZ tedy představuje v roce 2008 60% oproti 33,33% z roku 2007. Podstatné zvýšení v tomto směru je zvýrazněno pouze v procentuálním vyjádření a je zapříčiněno nízkým počtem věcí, v nichž bylo iniciováno podání dovolání.

Ve shodě s minulým obdobím lze setrvat na názoru, že dovolání jako de facto ještě stále nový mimořádný opravný prostředek neplní zcela své poslání a není zcela efektivním nástrojem, který by měl sloužit k nápravě nezákonných soudních rozhodnutí. Při absenci možnosti napadat soudní rozhodnutí stížností pro porušení zákona v neprospěch obviněného a při nemožnosti napadat dovoláním skutková zjištění učiněná soudem stále existuje široké spektrum pochybení a vad, která nacházíme v rozhodnutích soudů a která jsou vzhledem ke stávající platné legislativní úpravě nezrušitelná.

5. Činnost státního zastupitelství v oblasti mezinárodní právní pomoci

Krajské státní zastupitelství v Brně:

a) Předávací řízení na základě Evropského zatýkacího rozkazu (EZR)

ČR jako stát vydávající EZR: v roce 2008 byly z podnětu státních zástupců Krajského státního zastupitelství Brno vydány celkem 4 EZR Krajským soudem v Brně oproti 7 v roce 2007.

ČR jako stát realizující EZR: v roce 2008 došlo opět v předávacím řízení na základě EZR realizovaných v ČR v působnosti KSZ v Brně k výraznému nárůstu. V roce 2008 bylo v rejstříku 4 KZV zapsáno celkem 30 žádostí o předání, přičemž 1 žádost o předání byla na základě mezinárodního zatýkacího rozkazu, 29 žádostí o předání se týkalo realizovaných EZR. Oproti roku 2007 se jedná o nárůst o 10 EZR.

Z uvedeného přehledu byly 3 EZR vráceny vydávacímu státu dle § 409 odst. 3 písm. c) tr. řádu. Státní zástupce vracel EZR již v předběžném šetření, neboť z jeho výsledku bylo zjištěno, že vyžádanou osobu nelze zadržet.

V jednom případě byl akceptován krajským soudem návrh na zamítnutí předání z důvodu, že čin není trestný podle práva obou států a v jednom případě z důvodu § 411 odst. 6 písm. d) tr. řádu. Jednalo se o případ sp. zn. 4 KZV 11/2008, kdy pachatelka trestného činu vraždy, jehož se dopustila na území Rakouské republiky, se vrátila zpět na území České republiky, přičemž orgány činné v trestním řízení započaly během předávacího řízení s trestním stíháním

jmenované na území ČR. Spolkové ministerstvo Rakouska neudělilo souhlas se zásadou reciprocity při vydávání Českých občanů k trestnímu stíhání do Rakouska.

S nárůstem EZR je třeba počítat i v budoucnu, což může přinést vyšší nároky na administrativu, zejména s ohledem na dodržování stanovených lhůt. Rozdílná právní úprava vydávání EZR v různých státech EU (např. v Maďarsku) způsobuje nutnost vyžadování dodatkových informací, což přináší časová zdržení a klade nároky na činnost tlumočení a překladů písemností, toto se projevuje i ve vztahu k Slovenské republice, kde jsou často neúplně vypisovány údaje v EZR.

b) Dožádání cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci státním zastupitelstvím a dožádání státních zastupitelství o právní pomoc v cizině

Dílčí zprávy jednotlivých okresních zastupitelství neuvedly k dané problematice žádných poznatků.

Pokud se týká dožádání adresovaných přímo Krajskému státnímu zastupitelství v Brně, bylo v roce 2008 evidováno celkem 36 žádostí cizozemských justičních orgánů o právní pomoc v ČR. Dále byly zjištěny 3 případy tzv. „nerealizovatelného“ EZR, který byl vydán na čs. občany před 1.11.2004, tyto byly vyřízeny formou poskytnutí klasické právní pomoci.

c) Další agendy mezinárodní právní pomoci

V roce 2008 napadla u KSZ v Brně jedna věc týkající se vydání do ciziny.

Kromě toho je na místě upozornit na další skutečnost, vyplývající ze spisu vedeného pod sp. zn. 4 KZV 16/2007. Zdejší státním zastupitelstvím byl podán návrh dle § 397 odst. 1 tr. řádu již v roce 2007, avšak v roce 2008 bylo soudem pravomocně rozhodnuto tak, že vydání ukrajinského státního příslušníka k trestnímu stíhání do Ukrajiny není přípustné. Soud své rozhodnutí odůvodnil poukazem na nehumánní zacházení s vězni, špatné podmínky ve věznicích a vazebních zařízeních, zastrašování a špatné zacházení ze strany vězeňského personálu, to vše jako prostředek k získání doznání nebo svědectví, neefektivní systém vyšetřování, nedostatečný přístup k právní pomoci a lékařské péči. Jedná se o skutečnosti zjištěné prostřednictvím Amnesty International Praha, Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky Praha, Českého helsinského výboru v Praze. Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 17.7.2008, sp. zn. 1 Nt 214/2007, potvrzené usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28.8.2008, sp. zn. 2 To 88/2008, je v této zprávě zmiňováno z toho důvodu, že do roku 2007 byly osoby požadované k vydání do Ukrajiny běžně do této země vydávány a dle poznatků získaných na seminářích, je takto v současnosti postupováno i soudy v působnosti Vrchního soudu Praha. Stížnosti zdejšího státního zastupitelství ve věci vedené pod sp. zn. 4 KZV 12/2002, proti usnesení Krajského soudu v Brně, kterým bylo rovněž vysloveno, že vydání není přípustné, bylo dne 11.11.2008 vyhověno, resp. usnesení bylo zrušeno a věc vrácena soudu 1. stupně s pokynem, aby o ní bylo rozhodnuto v jiném složení senátu. Podaná stížnost směřovala proti usnesení, které bylo vydáno dne 17.7.2008, tedy téhož dne, jako ve věci 4 KZV 16/2007, avšak bylo o ní rozhodnuto až dne 11.11.2008 jiným senátem vrchního soudu. Řízení není dosud skončeno.

Z poznatků oddělení dozoru Krajského státního zastupitelství v Brně vyplynulo, že mezinárodní spolupráce s policejními i justičními orgány je na výborné úrovni. Velmi se osvědčila a zintenzivnila spolupráce s národními členy ČR v Eurojustu. Jako velmi přínosná se projevila zejména v případech, kdy bylo nutno na vzniklou situaci reagovat pohotově a zajistit bezodkladné vyžádání a vyřízení úkonů právní pomoci, případně tehdy, byla-li právní pomoc žádána kumulativně v několika státech. Sledované zásilky využívají jak policejní orgány, tak orgány celní správy, rovněž je třeba v této souvislosti kladně hodnotit i činnost policejních i celních styčných důstojníků, kteří spoluprací se zahraničím předjednáávají, v průběhu jsou k dispozici při úkonech a pomáhají výrazně jazykovými i místními znalostmi k úspěšnému cíli.

Krajské státní zastupitelství v Ostravě:

předávací řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu (EZR)

Vzhledem k nárůstu počtu doručených EZR byly průběžně řešeny dílčí problémy spočívající v neúplnosti informací uvedených přímo v EZR, jako např. neuvedení úkonů ve smyslu § 405/3 věty druhé tr. řádu, vždy bylo nutno záruku dle § 411/7 tr. řádu dodatečně vyžadovat, sporné případy státního občanství uváděného v EZR, avšak jde o problémy, které se zatím dařilo přímou korespondencí s vyžadujícím orgánem vyřešit.

Významným problémem bylo zjištění, v návaznosti na § 415/3 tr. řádu, že o podání ústavní stížnosti vyžádané osoby jsou zúčastněné orgány (KSZ, soudy) informovány ze strany ÚS se zpožděním (ve formě výzvy k vyjádření), resp. vůbec (NC SIRENE).

b) vydávací řízení na základě mezinárodního zatýkacího rozkazu (MZR)

Jediným problémem zůstává otázka přípustnosti vydání do zemí (zejména bývalého SSSR) obecně pojímaných jako nesplňujících mezinárodní požadavky na dodržování lidských práv a stav vězeňství a justice, a to v souvislosti se zvažováním nutnosti vzetí dotčené osoby do předběžné vazby, neboť např. právě u zemí bývalého SSSR, do kterých vydání v posledních již několika letech není soudy připouštěno, tento obecný předem známý trend „nevydávání“ vlastně činí omezení osobní svobody těchto vyžádaných osob nedůvodným, což naopak zřejmě vede k situaci, že tyto osoby po nápadu informace o existenci MZR a zadržení nebudou preventivně brány do vazby, neboť vydání je krajně nepravděpodobné, což ovšem také může následující řízení o vydání zcela zmařit.

c) převzetí a odevzdání trestních věci

Tento mezinárodní právní styk je velmi frekventovaný, zejména se sousedními zeměmi (Polsko), zpravidla probíhá bez významnějších problémů. Toliko v souvislosti s Polskou republikou není zásadně z tamní strany využívána možnost přímého styku nižších prokuratur s příslušnými OSZ, což má za následek stav, kdy oslovené KSZ pak v podstatě v mnohých případech plní pouze úlohu zprostředkovatele a doručovatele.

d) další agendy mezinárodní právní pomoci

Týká se především řízení o uznání rozhodnutí cizozemských orgánů a řízení o výkonu trestu odnětí svobody uloženého ve členském státě EU (§§ 417, 451- 452 tr. řádu), v nichž dosud zásadnější problémy se nevyskytly. Lze pouze zmínit ne vždy zcela úplné a přesné návrhy MS ČR dle § 452/1 tr. řádu, které je v tomto řízení rovněž procesní stranou, a otázku správného postupu a rozhodnutí soudu v případě nevyhovění návrhu ministerstva, byť jen např. zčásti, tedy zda má být rozhodováno o „neuznání“ cizozemského rozhodnutí nebo o zamítnutí návrhu (jak uvádí komentář tr. řádu).

6. Dohled vykonávaný nejbližší vyššími státními zastupitelstvími

Ani v loňském roce nezaznamenalo **Vrchní státní zastupitelství v Olomouci** při výkonu dohledu nové ani zásadní problémy. Institut dohledu je trvale používán jako kontrolní, nápravný a metodický nástroj k plnění úkolů stanovených v § 12c zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů. VSZ v Olomouci ve své činnosti využívalo jak formy přímého instančního dohledu nad postupem obou krajských státních zastupitelství působících v jeho obvodu, tak i formy dohledu nad dohledem prováděným krajskými státními zastupitelstvími. Při výkonu přímého instančního dohledu bylo vycházeno z toho, že je třeba využívat jak vnější podněty k výkonu dohledu, tak i vlastní iniciativy. Dohled z vlastní iniciativy byl prováděn jak v konkrétních (zejména skutkově a právně složitých) věcech, tak formou dohledových prověrek prováděných u krajských státních zastupitelství ve stanovených oblastech. V trestních věcech starších jednoho roku je upravena dohledová praxe tak, aby při splnění určitých podmínek byla státními zástupci VSZ automaticky provedena dohledová prověrka. Pokud jde o výkon dohledu nad dohledem, pak VSZ v Olomouci se při takovém dohledu zabývá posouzením úrovně a účinnosti původního dohledu, a to v rozsahu § 2 odst. 1 vyhlášky č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Ve vztahu k dohledu prováděného podřízenými krajskými státními zastupitelstvími byl podporován dohled formou tzv. komplexního dohledu (viz níže), který byl nově zaveden i v obvodu působnosti Krajského státního zastupitelství v Ostravě. Tato forma dohledu se osvědčila a je v současné době hojně využívána oběma krajskými státními zastupitelstvími s cílem zefektivnit výkon dozoru podřízených okresních státních zastupitelství, včas reagovat na případná pochybení a metodicky působit v co nejširším okruhu na zachování jednotnosti a předvídatelnosti postupů při rozhodovací činnosti státních zástupců.

Metody dohledu **Krajského státního zastupitelství v Brně** vůči okresním státním zastupitelstvím v posledních dvou letech přizpůsobily svoji formu novým podmínkám výkonu dozoru. Základem je systematické shromažďování poznatků o aktivitě, efektivitě, dobré práci i závadách v činnosti dozoru okresních státních zastupitelství, prováděné prostřednictvím komplexního dohledu KSZ Brno. Ten je prováděn průběžně státními zástupci oddělení dohledu jak v činnosti, kdy působí jako instančně vyšší a rozhodují opravné prostředky, tak v činnosti dohledové, vycházející ze zákona o státním zastupitelství. Poznátky o ní jsou u každé věci shromažďovány v jednoduchém formulářovém záznamu, tam, kde by mohlo nastat prodlení, je na nedostatky okamžitě písemně reagováno, jinde pak jsou v daných intervalech vyhodnocovány a stávají se podkladem právě pro prováděné účelové prověrky, popř. realizaci metodiky a sjednocování. Obě tyto formy přezkumné činnosti dávají dohledovým státním zástupcům možnost nahlédnout do trestních a dozorových spisů nižších státních zastupitelství a průběžně kontrolovat aktivitu a efektivitu dozorové práce státního

zástupce. Podklady pak slouží nejen pro výtky a prověrky, nýbrž i pro chválu a uznání dobré práce.

Dohled **Krajského státního zastupitelství v Ostravě** nad postupem okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti KSZ v Ostravě, tzv. vnější dohled, byl v roce 2008 vykonáván zejména na podkladě podnětů fyzických a právnických osob (poškozených, podezřelých, obviněných), ale též z vlastní iniciativy KSZ v Ostravě, přičemž k odstranění nedostatků v postupu OSZ byl vždy vydán pokyn dle § 12d odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a jeho realizace byla dále sledována.

B. Výkon působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti

a) Vstupová činnost okresních a krajských státních zastupitelství

Ohledně vstupové činnosti většiny okresních státních zastupitelství v působnosti KSZ v Ostravě i KSZ v Brně lze uvést, že nebyly zaznamenány žádné zásadní či nové trendy. Pozitivním zjištěním je nárůst počtu vstupových věcí v porovnání s rokem předchozím, na čemž má podíl zejména důsledné vytěžování poznatků pro výkon netrestní působnosti z trestního dozoru. Naopak nárůst vstupové činnosti přispívá k rozvoji ve vytěžování poznatků z výkonu netrestní působnosti pro úsek trestní.

Pokud jde o vstupovou činnost **OSZ v působnosti KSZ v Ostravě**, konstatuje se, že kvantitativní nárůst na netrestním úseku u OSZ je již celkově za hranicí únosnosti. Nejvyšší nárůst celkového počtu vstupů byl za rok 2008 zaznamenán do řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče podle § 35 odst. 1 písm. g) o.s.ř. V roce 2007 činil celkový počet těchto věcí 278 vstupů, kdežto v roce 2008 šlo již o 946 vstupů, na nichž se celkem 563 vstupy podílelo OSZ v Opavě a celkem 244 vstupy OSZ v Olomouci.

Naopak jsou zde OSZ (Bruntál, Jeseník, Přerov), které v této agendě vykazují nulovou aktivitu. I zde však lze v r. 2009 očekávat kvantitativní posun, neboť bylo přijato metodické opatření krajské státní zástupkyně KSZ v Ostravě ke vstupu do řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, přičemž zde byla naznačena kritéria veřejného zájmu, a to nejen u osob v zařízení psychiatrického zaměření (např. v obvodu působnosti OSZ Opava a OSZ Olomouc), ale i v jiných zdravotnických zařízeních.

Další nejvíce zastoupenou skupinou vstupů, u nichž současně došlo ke zřetelnému nárůstu v počtech vstupů, je řízení o způsobilosti k právním úkonům podle § 35 odst. 1 písm. e) o.s.ř., když v r. 2008 bylo vstoupeno do těchto řízení v 613 případech (v roce 2007 se jednalo celkem o 529 vstupů). Příznivé je zde zjištění, že počty jsou u jednotlivých OSZ vyrovnanější než dříve.

Další početnou skupinou vstupů, u nichž současně došlo ke zřetelnému nárůstu v počtech vstupů, je vstupová činnost do řízení o uložení výchovného opatření podle § 35 odst. 1 písm. b) o.s.ř. V roce 2007 šlo o celkem 144 vstupů a v hodnoceném roce to bylo již 207.

Nelze také pominout, že u dříve málo využívaného vstupového oprávnění do řízení k zásahům do rodičovské zodpovědnosti podle § 35 odst. 1 písm. d) o.s.ř. (v r. 2006 - 4, v r. 2007 - 24) jich bylo v r. 2008 realizováno již 81.

Významněji je ještě u OSZ v působnosti KSZ v Ostravě zastoupena agenda vstupů do řízení o nařízení ústavní výchovy podle § 35 odst. 1 písm. c) o.s.ř. – celkem 164 vstupů.

Pokud jde o vstupovou činnost **OSZ v působnosti KSZ v Brně**, výrazný nárůst vstupové činnosti byl zaznamenán u OSZ v Uherském Hradišti, OSZ ve Vyškově, OSZ v Kroměříži, OSZ v Třebíči a OSZ Brno-venkov. Tento jev OSZ vysvětlují nejčastěji důslednějším vytěžováním poznatků z trestního řízení či personálním posílením netrestního úseku. *OSZ Brno-venkov kladně hodnotí propojení trestního a netrestního úseku, kdy poznatky z trestního řízení umožňují státnímu zástupci aktivně a efektivně vystupovat v řízení o uložení opatření podle zákona o rodině.*

V roce 2008 vstoupilo **KSZ v Ostravě** do konkursních řízení a do sporů jimi vyvolaných a insolvenčního řízení v 29 věcech. Mezi poznatky využitými ke vstupům převažují poznatky získané z vlastní činnosti KSZ (13) a poznatky postoupené z nižších státních zastupitelství (7).

Oproti roku 2007 je zde pokles v počtu vstupů do incidenčních sporů, kdy je poprvé od roku 2003 zaznamenán mírný pokles u počtu vstupů do konkursních a insolvenčních řízení. Jako vysvětlení uvedeného rozdílu je nutno poukázat na narůstající celkový počet tzv. živých věcí, v nichž je státní zástupce činný. KSZ v Ostravě je ke dni zpracování zprávy aktivně činná v 86 řízeních. S ohledem na značný nárůst této agendy v posledních 5 letech, není možno nadále očekávat její pravidelný růst, aniž by byla ovlivněna kvalita práce státního zástupce.

Za rok 2008 bylo pro trestní úsek v rámci této vstupové agendy vytěženo 11 poznatků v případech, kdy zde bylo evidentní podezření ze spáchání trestné činnosti, která dosud nebyla předmětem šetření orgánů činných v trestním řízení. Do tohoto počtu nejsou zahrnuty poznatky předávané přímo dozorujícímu státnímu zástupci u paralelně probíhajících trestních řízení.

Ve sledovaném období KSZ v Ostravě rovněž realizovalo dva vstupy do jiných, než insolvenčních a konkursních řízení, a to podle § 35 odst. 1 písm. i) o. s. ř. a podle § 35 odst. 1 písm. j) o. s. ř.

KSZ v Brně realizovalo v roce 2008 celkem 20 vstupů podle § 35 odst. 1 písm. k) o. s. ř., z toho ve 2 případech šlo o vstupy do insolvenčního řízení. Na konci roku 2008 bylo u KSZ v Brně v běhu 125 vstupových věcí podle § 35 odst. 1 písm. k) o. s. ř.

Oproti roku 2007 došlo k nárůstu počtu vstupů do řízení ve věcech některých otázek obchodních společností podle § 35 odst. 1 písm. j) o. s. ř. KSZ v Brně vstoupilo do tohoto druhu řízení ve 14 věcech. Tento nárůst souvisí se zvýšeným počtem poznatků získaných nižšími státními zastupitelstvími z trestních věcí, kdy nejčastěji bylo zjišťováno, že společnosti nesídlí na adrese uvedené v obchodním rejstříku. Vstupy do řízení byly realizovány v případech, kdy Krajský soud v Brně zahájil řízení o zrušení společnosti na základě podnětu KSZ v Brně.

Za závažnou je možno považovat vstupovou věc významné těžařské společnosti – M. n. d. a. s., kterou se snaží plně ovládnout dvě znesvářené skupiny akcionářů, a to zejména pomocí vzájemného odvolávání a jmenování statutárních zástupců společnosti na jejích valných hromadách, kdy se snaží z jednání valných hromad vytěsnit akcionáře znesvářené skupiny. KSZ v Brně vstoupilo do řízení ohledně vyslovení neplatnosti usnesení tří, v časové řadě prvních, valných hromad. Prvá ze vstupových věcí u KSZ v Brně vedená pod sp. zn. KZC 212/2007, již byla v roce 2008 pravomocně rozhodnuta v souladu s návrhem KSZ v Brně. Následně KSZ v Brně obdrželo podnět k podání žaloby pro zmatečnost z důvodu údajného zastoupení společnosti podjatým opatrovníkem. Podnět byl pod sp. zn. 1 KZC 1469/2008 odložen.

b) Návrhová činnost okresních státních zastupitelství

V případě okresních státních zastupitelství v působnosti KSZ v Ostravě a KSZ v Brně nebyly sděleny žádné poznatky týkající se jiné než návrhové činnosti podle § 90 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. K tomuto návrhovému oprávnění nebyly u moravských státních zastupitelství zaznamenány žádné nové poznatky.

Podle zpráv **okresních státních zastupitelství v působnosti KSZ v Ostravě** došlo ve srovnání s rokem 2007 (765 návrhů) v roce 2008 k mírnému nárůstu podaných návrhů (799 návrhů).

Pouze OSZ v Ostravě se ve své zprávě zmiňuje o speciálním přístupu při řešení protiprávních činů dětí mladších 15 let a mladistvých, neboť toto státní zastupitelství je zapojeno do Systému včasné intervence, zřízeného MV ČR, kdy 2 státní zástupci – specialisté se zúčastňují zasedání Týmu pro mládež se zástupci OS Ostrava, PMS, PČR, Městské policie Ostrava a OSPOD města Ostravy.

V roce 2008 bylo podáno celkem 18 odvolání, z toho 8 podala OSZ a 10 ostatní účastníci, převážně opatrovníci, zastupující nezletilé. Odvoláním podaným OSZ bylo odvolacím soudem prozatím vždy vyhověno (o 2 odvoláních nebylo dosud rozhodnuto).

Dohledovými prověrkami provedenými v r. 2008 u vybraných OSZ (Karviná, Ostrava, Opava, Šumperk, Nový Jičín, Frýdek-Místek) byly zjištěny určité nedostatky, avšak nikoli zásadního charakteru.

Pokud jde o **okresní státní zastupitelství v působnosti KSZ v Brně**, tak OSZ Brno–venkov opětovně poukázalo na problém spočívající v nedostatku více druhů opatření, která lze dítěti mladšímu patnácti let uložit za protiprávní jednání.

Oproti roku 2007 KSZ v Brně zaznamenalo v této návrhové agendě výrazně nižší počet odvolacích řízení (v roce 2007 – 42 odvolání, v roce 2008 – pouze 16 odvolání). Tento pokles lze zdůvodnit tím, že aktivita KSZ v Brně, jakož i nižších státních zastupitelství v jeho působnosti, při uplatňování řádných i mimořádných opravných prostředků v roce 2007 přispěla k vyjasnění právních problémů při aplikaci ustanovení hlavy III. zák. č. 218/2003 Sb. a k ustálení rozhodovací praxe soudů.

KSZ v Brně v roce 2008 provedlo u všech okresních státních zastupitelství v obvodu své působnosti dohledové prověrky zaměřené na problematiku využívání návrhového oprávnění

státního zastupitelství podle § 35 odst. 3 o. s. ř. Na základě výsledků těchto dohledových prověrek bylo zpracováno vyhodnocení, v jehož závěru byla nižším státním zastupitelstvím doporučena opatření, jež by měla vést ke zvýšení počtu podávaných návrhů, zejména bylo doporučeno dbát na včasné vytěžování poznatků z trestních věcí týkajících se drogové kriminality, kde je osobou požívající drogu dítě, tak, aby bylo možno včas dosáhnout účelu sociálně právní ochrany dětí.

c) Návrhová činnost krajských státních zastupitelství

V hodnoceném období kalendářního r. 2008 podalo **KSZ v Ostravě** příslušnému Krajskému soudu v Ostravě 12 návrhů na zahájení řízení o zrušení společnosti a její likvidaci podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku. Oproti kalendářnímu r. 2007 nastal pokles v počtu podaných návrhů.

Naopak u **KSZ v Brně** došlo k značnému nárůstu počtu podaných návrhů podle § 68 odst. 6 obch. zák. (v roce 2007 bylo podáno 34 návrhů, v roce 2008 bylo podáno 53 návrhů, což je nárůst o 55%). Zvýšení počtu návrhů je ovlivněno vyšší aktivitou státních zástupců při využívání vlastních poznatků získaných z trestního řízení.

V průběhu roku 2008 Krajský soud v Brně rozhodl o 68 návrzích, přičemž v převážné většině případů bylo návrhu státního zastupitelství vyhověno.

V 9 případech bylo řízení o návrhu KSZ v Brně zastaveno podle § 104 odst. 1 o. s. ř. Jeden ze soudců vyřizujících nově tuto agendu zastával totiž právní názor, že podle § 3 zák. č. 219/2000 Sb. je státní zastupitelství organizační složkou státu a není tak právnickou osobou, proto KSZ v Brně není jako navrhovatel v návrzích správně označeno a není tak způsobilé být účastníkem řízení. V uvedeném soud viděl neodstranitelnou vadu, proto bylo řízení zastaveno. KSZ v Brně podalo proti těmto rozhodnutím odvolání, v nichž argumentovalo zejména tím, že podle § 19 o. s. ř. může být účastníkem řízení i ten, komu způsobilost být účastníkem řízení přiznává zákon. Ustanovení § 68 odst. 6 obch. zák. opravňuje státní orgán podat návrh na zrušení obchodní společnosti. Krajské státní zastupitelství je státním orgánem, proto je oprávněno takový návrh podat, pokud při výkonu vlastní působnosti zjistí zákonné důvody pro zrušení společnosti uvedené v § 68 odst. 6 obch. zák. Vrchní soud v Olomouci dospěl k závěru, že odvolání KSZ v Brně byla důvodná, proto usnesení soudu I. stupně změnil tak, že se řízení nezastavuje s tím, že soud I. stupně se v dalším řízení bude návrhy věcně zabývat. Do dnešního dne však Krajský soud v Brně o návrzích nerozhodl.

Krajský soud v Brně v roce 2008 zastavil řízení zahájené návrhem KSZ v Brně pod sp. zn. KZC 516/2007 také z důvodu, že o zrušení společnosti již bylo pravomocně rozhodnuto v jiném řízení, a proto nemůže být tatáž věc projednávána znovu (viz § 159a odst. 5, § 103 a § 104 o. s. ř.). Krajské státní zastupitelství v Brně však zjistilo, že ve věci, v níž byla dle krajského soudu totožná věc již řešena, vydal soud usnesení o zahájení řízení o zrušení společnosti až poté, co KSZ v Brně podalo návrh na zrušení téže společnosti podle § 68 odst. 6 obch. zák. Podáním návrhu KSZ v Brně tak byla vytvořena překážka věci zahájené, která bránila tomu, aby u soudu probíhalo v téže věci jiné řízení. Krajský soud tak rozhodl nesprávně a odňal krajskému státnímu zastupitelství jeho zákonná práva účastníka řízení. Z tohoto důvodu podalo KSZ v Brně odvolání. Vrchní soud v Olomouci však podanému odvolání nevyhověl a usnesení soudu I. stupně o zastavení řízení potvrdil, přestože připustil,

že námitka KSZ v Brně byla oprávněná, ale toto pochybení dle názoru vrchního soudu nevedlo k žádnému poškození práv KSZ v Brně, neboť meritorním rozhodnutím v řízení zahájeném krajským soudem bylo dosaženo stejného účelu. Proti rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci podalo KSZ v Brně dovolání. Nejvyšší soud ČR však dovolací řízení zastavil, neboť obchodní společnost, jejíž zrušení se KSZ v Brně návrhem domáhala, byla v mezidobí vymazána z obchodního rejstříku a tím ztratila způsobilost být účastníkem řízení.

d) Návrhová činnost podle § 62 a § 62a zákona o rodině

Při prošetřování podnětů k podání žaloby podle § 62 zákona o rodině byl u KSZ v Brně zjištěn nový poznatek, jenž se v důsledku týká obcházení zákona za účelem získání povolení k trvalému pobytu na území ČR.

Byl zaznamenán případ, kdy rodiče, kteří nejsou státní občané ČR, mají problémy s povolením trvalého pobytu na území ČR a zřejmě společně počali dítě, naváží kontakt s mužem - občanem ČR, jenž je ochoten na základě souhlasného prohlášení být uveden jako otec jejich dítěte. Tím dítě získá státní občanství ČR a na dítě je poté v rámci spojování rodin navázán pobyt jeho rodičů. Paradoxní situace nastává v případě, kdy dojde k popření takto účelově určeného otcovství, přičemž tomuto úkonu svědčí mimo jiné spolehlivé prokázání vyloučení otcovství matrikového otce i zájem dítěte, spočívající v souladu právního vztahu se stavem faktického soužití rodiny. I když totiž bude otcovství popřeno, přetrvávají jeho přímé důsledky v podobě státního občanství dítěte i jeho nepřímé důsledky v podobě navázání pobytu rodičů na toto dítě. Tímto způsobem tak může dojít ke zlegalizování pobytu dítěte, jeho matky i biologického otce.

e) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova

V r. 2008 byly dozorujícími státními zástupci v obvodu působnosti **KSZ v Ostravě** vydány 3 příkazy, vždy v souvislosti s mimořádnou událostí.

V jednom případě za situace, kdy pedagogický pracovník školského zařízení umožnil dětem projevat sympatie k fašismu, směřoval příkaz k prokázání odborné kvalifikace a provedení nového psychologického vyšetření tohoto pedagogického pracovníka (OSZ Jeseník). Dále v souvislosti se zjištěním, že ředitel školského zařízení rozhodoval o zrušení pobytu dítěte podle § 23 odst. 1 písm. d) zák. č. 109/2002 Sb. nikoliv formou správního rozhodnutí, jak předpokládá § 36 odst. 1 cit. zákona (OSZ Karviná). Posledním byl příkaz na dodržování § 8 odst. 1 tr. řádu a neprodlené oznamování skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu (OSZ Karviná, pob. v Havířově), který byl dodatečně vyhodnocen Vrchním státním zastupitelstvím v Olomouci jako příkaz vydaný v rozporu se zákonem. VSZ v Olomouci uzavřelo, že ředitel školského zařízení ani školské zařízení nejsou státním orgánem ve smyslu § 8 odst. 1 tr. řádu a nemají tudíž povinnost oznamovat orgánům činným v trestním řízení skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu.

Oproti roku 2007 (4) došlo v roce 2008 k nárůstu mimořádných událostí následně hodnocených jako závažné poznatky, jichž je evidováno celkem 8, a to zejména v souvislosti s nárůstem jednání majícím charakter trestné činnosti.

V roce 2008 bylo státními zástupci pověřenými výkonem dohledu vydáno celkem 17 pokynů směrem k dozorovým státním zástupcům k odstranění pochybení, čímž došlo k nárůstu oproti roku 2007 (8 pokynů).

Např.:

- *k provedení mimořádné prověrky za účelem ověření mediálně šířených informací o pokousání dětí psem v DD N. J. a při zjištění podezření z tr. činu předat poznatky trestnímu úseku*
- *k realizaci pohovorů s dětmi po opakujících se a déle trvajících útěcích se zaměřením na možnou trestní odpovědnost rodičů dle § 217 tr. zák.*
- *k vydání příkazu, aby ředitel školského zařízení rozhodoval dle zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, při zrušení pobytu dětí ve školském zařízení dle § 23 odst. 1 písm. d) zák. č. 109/2002 Sb.*
- *k zaměření dozorové činnosti na plnění povinností ředitelem zařízení při ukončování pobytu dětí v zařízení.*

K doзору nad dodržováním právních předpisů při výkonu ústavní a ochranné výchovy v obvodu působnosti **KSZ v Brně** lze zmínit aktivitu OSZ v Kroměříži, které v roce 2008 mimo jiné zaměřilo pozornost na to, zda nejsou v zařízeních umístěny děti na základě rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy a současně rozhodnutí o uložení ochranné výchovy, a to za účelem případného podání návrhu na zrušení ústavní výchovy podle § 39 odst. 2 písm. e) zák. č. 109/2002 Sb. V případech, kdy OSZ v Kroměříži zjistilo, že je dán důvod pro podání návrhu, ale opatrovnícký spis nezletilého je veden jiným soudem, než u kterého působí, postupovalo poznatky k podání návrhu příslušnému OSZ.

Byl vyvolán spor o příslušnost k podání návrhu podle § 39 odst. 2 písm. e) zák. č. 109/2002 Sb. NSZ v Brně tento spor rozhodlo tak, že k podání návrhu je příslušný pověřený státní zástupce toho okresního státního zastupitelství, v jehož obvodu se nachází školské zařízení poskytující péči dítěti, kterého se návrh týká. Tento státní zástupce však návrh nepodává u soudu, u něhož jeho státní zastupitelství působí, ale u soudu, který rozhodl o nařízení ústavní výchovy.

f) Dozor nad detencemi ve věznicích

Podle zprávy **KSZ v Ostravě** zásadnější problém byl zjištěn při doзору nad výkonem trestu odnětí svobody ve vztahu k aplikaci zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, který změnil mimo jiné zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zavedl regulační poplatky za úhradu lékařské péče. Vězeňská služba ČR byla v průběhu r. 2008 nucena v důsledku četných námitek a stížností odsouzených upravit vlastním vnitřním služebním předpisem postupu při úhradě regulačních poplatků ve zdravotnických zařízeních, které poskytly odsouzeným zpoplatněnou lékařskou péči. Pověřený státní zástupce zjistil, že stávající ustanovení § 25 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, neumožňuje dostatečně řešit vzniklé potíže. Dále pověřený státní zástupce získal poznatky o tom, že právo na zajištění zdravotnické péče o odsouzené bylo dodržováno, ovšem došlo ke zvýšení zadluženosti odsouzených. Protože odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody není osobou v hmotné nouzi podle § 3 odst. 1 písm. f) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění

pozdějších předpisů, nemůže mu být vystaven doklad o hmotné nouzi, který by jej zprostil povinnosti platit regulační poplatek.

U **Vrchního státního zastupitelství v Olomouci** jako závažný poznatek je třeba zmínit změnu organizační struktury netrestního úseku VSZ Olomouc, kdy od 1.1.2008 byl vytvořen nový netrestní odbor, řízený ředitelem netrestního odboru a podřízeným náměstkovi pro netrestní úsek a správu. Organizace práce a vnitřní uspořádání netrestního odboru VSZ byly zakotveny v novém Organizačním a aprobačním řádu netrestního odboru, schváleném v dubnu 2008.

Významným a v podstatě i novým trendem je péče a snaha o intenzivní a efektivní výkon působnosti na netrestním úseku, a to na všech stupních soustavy státního zastupitelství. Důležitý podíl na tomto trendu má Nejvyšší státní zastupitelství, zásluhou organizování pravidelných porad netrestních náměstků a ředitelů netrestních odborů VSZ, konaných na NSZ, uspořádáním celorepublikového semináře státních zástupců specializovaných na netrestní úsek a též vydáním přehledu judikatury vyšších soudů, týkajícího se celé šíře výkonu netrestní působnosti. VSZ Olomouc se pak na tomto trendu mj. podílí zaujímáním stanovisek k aktuálním právním problémům, kterých bylo v roce 2008 zpracováno 16. K zefektivnění výkonu netrestní působnosti dále VSZ přispělo přijetím vnitřní metodiky, upravující obsahy záznamů o přípravě státního zástupce na jednání u odvolacího soudu a o účasti státního zástupce na tomto jednání (Opatření VSZ poř. č. 4/2008), která byla inspirací pro KSZ v Brně a Ostravě k přijetí obdobné metodiky. Zmínit v této souvislosti je třeba i vypracování vzorového návrhu na uložení opatření podle § 90 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb. (včetně následné korekce), která je významnou metodickou pomůckou pro nižší stupně státního zastupitelství. Za projev výše naznačeného trendu lze označit i zavedení konání operativních porad netrestního odboru VSZ. V zájmu sledování intenzity výkonu netrestní působnosti u okresních a krajských státních zastupitelství bylo od počátku roku 2008 zavedeno po dohodě s KSZ sledování vybraných statistických údajů v nápadu a vyřizování netrestní agendy, které zpracované do tabulky, poskytují cenné informace o kvantitě, rovnoměrnosti či výkyvech při vyřizování netrestní agendy, popř. o aktivitě nebo nečinnosti státních zastupitelství.

C. Závěry

Pokud se týká celkově zobecnitelných závěrů vyplývajících ze zprávy o činnosti za rok 2008 v obvodu působnosti Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, je třeba zdůraznit zejména trend snižování celkového počtu vyřízených věcí o 2,5 % oproti roku 2007. Obdobně klesl i celkový počet nových trestních věcí (o 3 % oproti roku 2007).

Obdobně zobecnitelným trendem je přesun vyřizování trestních věcí z agendy ZT (stíhané osoby postupem dle § 160 odst. 1 tr. řádu) do agendy ZK (zkrácená přípravná řízení). Tento trend avizují obě krajská státní zastupitelství v obvodu působnosti Vrchního státního zastupitelství v Olomouci. V tomto směru lze očekávat výrazný nárůst agendy zkráceného řízení v roce 2009, a to vzhledem k novelizaci § 179b odst. 4 tr. řádu, který upravuje délku konání zkráceného přípravného řízení.

Za podstatné považuje Vrchní státní zastupitelství v Olomouci, že i při poklesu nápadu trestních věcí se podařilo zachovat vysokou míru odklonů v přípravném řízení, a to zejména v oblasti podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 tr. řádu. Odklony realizované tímto způsobem v obvodu působnosti VSZ v Olomouci činí 46,2 % z celkového počtu podmíněně zastavených trestních stíhání v celé České republice. Výrazný nárůst u odklonů lze sledovat v případě využívání institutu narovnání dle § 309 tr. řádu. Celkem bylo realizováno 99 narovnání (oproti 27 věcem v roce 2007). Nejvýraznější podíl na tomto trendu má KSZ v Brně, které realizovalo celkem 90 věcí, což v porovnání činí téměř 70 % celorepublikového počtu. I v případě odklonů platí, že se v příštím roce bude třeba zaměřit na odklony v rámci zkráceného přípravného řízení, tedy podmíněně odložení podání návrhu na potrestání dle § 179g tr. řádu, s ohledem na očekávaný nárůst počtu věcí v agendě zkráceného řízení.

Konečně z celkově zobecnitých trendů je možno poukázat ještě na pozitivní výsledky v celkové délce přípravného řízení, kdy věci, v nichž trvá přípravné řízení déle než 1 rok, činí pouze 1% ze všech věcí dozorovaných státními zastupitelstvími v obvodu působnosti Vrchního státního zastupitelství v Olomouci.

Pokud se týká konkrétních poznatků a nových trendů v jednotlivých sledovaných agendách, tyto nedoznaly oproti dřívějším letům výrazných změn. Obecně lze konstatovat, že zejména na úseku hospodářské a majetkové trestné činnosti je sledován trend páčání sofistikovanějších trestných činů namnoze za použití počítačové a jiné moderní techniky, tyto trestné činy jsou páčány více dílčími útoky, většími skupinami pachatelů a proti širokému okruhu poškozených. Promyšlenější a kvalifikovanější je i obhajoba obviněných či podezřelých, a proto tento druh trestné činnosti klade stále vyšší nároky na činnost specializovaných státních zástupců a policistů. V oblasti trestných činů proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti se objevuje zvýšený počet trestného činu obchodování s lidmi dle § 232a tr. zák., a to zejména v souvislosti s prostitucí, nucenými pracemi či jinými formami vykořisťování. Posledním zajímavým trendem je v oblasti drogové trestné činnosti rozvoj velkých pěstíren marihuany, kdy touto trestnou činností se dle poznatků nižších státních zastupitelství zabývá zejména vietnamská komunita.

Poslední oblastí, kterou je možno zmínit v souvislosti s novými trendy v roce 2008, je zavedení tzv. komplexního dohledu v celém obvodu působnosti VSZ v Olomouci (již dříve tato forma dohledu fungovala u KSZ Brno). Tento dohled je zaměřen na veškerou činnost dozorového státního zástupce v průběhu přípravného řízení s cílem zefektivnit výkon dozoru na podřízených státních zastupitelství, včas reagovat na případná pochybení a zejména metodicky působit v co nejširším okruhu věcí na zachování jednotnosti a předvídatelnosti postupů při dozorové a rozhodovací činnosti státních zástupců.

Na netrestním úseku je pozitivním zjištěním, že přinejmenším do počátku r. 2008 lze pozorovat zvýšený zájem o problematiku výkonu netrestní působnosti státního zastupitelství ze strany vedoucích státních zástupců, který se mj. projevil i tím, že v podstatě všechna okresní státní zastupitelství vykazují alespoň jednoho specialistu pro výkon netrestní působnosti, taktéž na úrovni KSZ pracují samostatná a konsolidovaná netrestní oddělení, a to vše se projevilo na zvýšené aktivitě netrestního úseku, dokumentované např. zvýšením počtu vstupů nebo výrazným nárůstem těžených poznatků pro využití na jiných úsecích působnosti státního zastupitelství. Současně je však poukazováno na okolnost, že na netrestním úseku bylo zřejmě dosaženo maxima pokud jde o kvantitu a do budoucna bude proto třeba zaměřit

pozornost především na zkvalitnění výkonu netrestní působnosti a též zvýšení účinnosti dohledu.